

**ÇORUM İLİ VE KIRSALINDAKİ
KADINLARIN SOSYO-KÜLTÜREL VE
EKONOMİK YAPILARI**

Hazırlayanlar:

**Doç. Dr. Dolunay Şenol
Doç. Dr. Sıtkı Yıldız**

**Çorum
2012**

Bu araştırma,
Çorum ili Dodurga Kaymakamlığı ve Çorum Aile ve Sosyal
Politikalar İl Müdürlüğü ortaklığında hazırlanan proje
kapsamında Çorum Aile ve Sosyal Politikalar İl
Müdürlüğü'nce METROPOLL Stratejik ve Sosyal
Araştırmalar Merkezi'ne yaptırılmıştır.

PROJEDE GÖREV ALANLAR

Proje Koordinatörü

Bülent GÜVEN (Dodurga Kaymakamı)

Proje Yürütücüleri

Doç. Dr. Dolunay Şenol (Kırıkkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Sıtkı Yıldız (Kırıkkale Üniversitesi)

Araştırmacılar

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Mazman (Kırıkkale Üniversitesi)

Nurten Gülpınar (Metropoll Araştırma)

Özlem Özden (Metropoll Araştırma)

Analiz ve Raporlama

Doç. Dr. Dolunay Şenol (Kırıkkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Sıtkı Yıldız (Kırıkkale Üniversitesi)

Derya Şafak (Metropoll Araştırma)

Ezgi Çalışkan (Metropoll Araştırma)

Sekreteryaya

Demet Dayıoğlu (Metropoll Araştırma)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK HAYATTA KADIN

1.1. TOPLUM İÇİNDE BİREY	3
1.2. TOPLUMLARIN HAYATINDA EĞİTİMİN ÖNEMİ.....	5
1.2.1. Kadının Eğitimi.....	9
1.2.2. Türkiye’de Kadının Eğitimi	10
1.3. YOKSULLUK VE KADIN	12
1.4. İNSAN HAKLARI VE KADIN	16
1.5. ÇALIŞMA HAYATI VE KADIN	20
1.5.1. Günümüz Türkiye’sinde Çalışma Hayatında Kadın	21
1.5.2. Yasalarda ve Devlet Sektöründe Türk Kadını	27
1.5.3. Neler Yapılabilir?.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

ÇORUM İLİ VE KIRSALINDAKİ KADINLARIN SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPILARININ TESPİTİ ARAŞTIRMASI SAHA ÇALIŞMASI

2.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KONUSU.....	31
2.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	31
2.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	32
2.3.1. Varsayımlar	33
2.3.2. Kapsam ve Sınırlılıklar	33
2.3.2.1. Evren.....	33
2.3.2.2. Örneklem	34

2.2.3. Veri Toplama Teknikleri.....	35
2.2.3.1. Veri Toplama Aracı.....	35
2.2.3.2. Veri Toplama Süreci.....	36
2.2.4. Verilerin Çözümlemesi	37
2.4. ARAŞTIRMA BULGULARI	38
2.4.1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri	39
2.4.2. Kadınların Ailelerinin Ekonomik Seviyeleri	41
2.4.4. Evlilik ve Aile Hayatı	51
2.4.5. Aile İçi İlişkiler	69
2.4.6. Kadınların Eğitim İle İlgili Düşünceleri	79
2.4.7. Kadınların Çalışma Hayatı İle İlgili Düşünceleri	92
2.4.8. Kadınların Sosyal İlişki Ağları	100
2.4.9. Memnuniyet Seviyeleri	103
2.4.10. Kadınların Özgüven Düzeyleri	107
2.4.11. Kadınların Hayalleri.....	110
2.4.12. Kadınların Toplumsal Kabulleri	114
2.4.13. Kadınların Dini Hayatları.....	119
2.4.14. Tutum ve Değer Yargılarına İlişkin İstatistikler	120
SONUÇ	136
KAYNAKLAR	138
EK (Anket Formu)	141

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların İlçelere Göre Dağılımı.....	39
Tablo 2: Yaşınız?	40
Tablo 3: İkamet ettiğiniz yerleşim türü?	40
Tablo 4: Medeni haliniz?	41
Tablo 5: Ailenizin aylık ortalama geliri?	42
Tablo 6: Ailenizin ekonomik durumunu nasıl değerlendirirsiniz?	43
Tablo 7: İlçelere göre kadınların ailelerinin ekonomik durumunu nasıl değerlendirdikleri.....	44
Tablo 8: Herhangi bir yerden maddi yardım alıyor musunuz?	45
Tablo 9: İlçelere göre kadınların herhangi bir yerden maddi yardım alıp almadıkları	46
Tablo 10: Büyükşehire göç etmeyi düşünüyor musunuz?	48
Tablo 11: İlçelere göre kadınların büyükşehre göç etmeyi düşünüp düşünmedikleri	48
Tablo 12: İlçelere göre, yaş, evlilik ve aile ile ilgili istatistikler	51
Tablo 13: Şimdiye kadar kaç kez evlendiniz?	53
Tablo 14: Evlenirken nasıl evlendiniz?	54
Tablo 15: Yaşa göre evlilik türleri	56
Tablo 16: İlçelere göre evlilik türleri	58
Tablo 17: Evlilikteki nikâh şekliniz nedir?	59
Tablo 18: Yaşa göre evlilikteki nikâh şekli	61
Tablo 19: İlçelere göre evlilikteki nikâh şekli	62
Tablo 20: Eşinizle akrabalığınız var mı?	63
Tablo 21: İlçelere göre kadınların eşleriyle akrabalığının olup olmadığı	64
Tablo 22: Evli iseniz veya daha önce evlilik yaptıysanız kaç çocuğunuz var?	65
Tablo 23: Elinizde olsa kaç çocuğunuzun olmasını isterdiniz?	67
Tablo 24: Ailenizde siz dahil toplam kaç kişi var?	68
Tablo 25: Evlilikte eşinizle ilişkilerinizi nasıl değerlendirirsiniz?	70
Tablo 26: İlçelere göre kadınların evlilikte eşleriyle ilişkilerini nasıl değerlendirdikleri	71
Tablo 27: Eşim benim her şeyimdir	72
Tablo 28: Çocuklarım olmadan yaşayamam	73
Tablo 29: Yaşa göre kadınların aile içi şiddete maruz kalıp kalmadıkları	74
Tablo 30: Aile içi şiddete maruz kaldıysanız, hangi sıklıkla maruz kaldınız?	75
Tablo 31: İlçelere göre kadınların aile içi şiddete hangi sıklıkla maruz kaldıkları	76
Tablo 32: Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	77
Tablo 33: Eşim üzerime kuma getirirse boşanırdım	78
Tablo 34: Eğitim durumunuz?	80

Tablo 35: Yaşa göre kadınların eğitim durumu	80
Tablo 36: İlçelere Göre Eğitim Durumu	82
Tablo 37: Şimdiki aklınız olsa eğitiminizi hangi seviyeye kadar sürdürmek isterdiniz?	83
Tablo 38: İlçelere göre kadınların şimdiki aklına göre eğitimlerini hangi seviyeye kadar sürdürmek istedikleri	84
Tablo 39: Yabancı dil biliyor musunuz?	85
Tablo 40: Eğitim durumuna göre kadınların yabancı dil bilip bilmedikleri	86
Tablo 41: İlçelere göre kadınların yabancı dil bilip bilmedikleri	87
Tablo 42: Şimdiki aklınız olsa yabancı dil öğrenmek ister miydiniz?	88
Tablo 43: Yaşa göre kadınların şimdiki aklı olsa yabancı dil öğrenmek isteyip istemeyecekleri	88
Tablo 44: İlçelere göre kadınların şimdiki aklı olsa yabancı dil öğrenmek isteyip istemeyecekleri	89
Tablo 45: Eğitimin önemini geç fark ettim	90
Tablo 46: Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurum	91
Tablo 47: Mesleğiniz?	92
Tablo 48: Mümkün olsa hangi mesleği yapmak isterdiniz?	94
Tablo 49: İlçelere göre kadınların mümkün olsa hangi mesleği yapmak istedikleri	96
Tablo 50: Sizce kadınlar bir işte çalışmalı mı?	97
Tablo 51: Kadınlar bir işte çalışmalı mı çalışmamalı mı görüşünün mesleğe göre dağılımı	97
Tablo 52: Kadınlar bir işte çalışmalı mı çalışmamalı mı görüşünün ilçelere göre dağılımı	99
Tablo 53: Akrabalarınızla ilişkileriniz nasıl?	100
Tablo 54: İlçelere göre kadınların akrabalarıyla ilişkilerinin nasıl olduğu	101
Tablo 55: Komşularınızla ilişkileriniz nasıl?	102
Tablo 56: İlçelere göre kadınların komşularıyla ilişkilerinin nasıl olduğu	102
Tablo 57: Hayatınızdan ne derece memnunsunuz?	104
Tablo 58: İlçelere göre kadınların hayatlarından ne derece memnun oldukları	105
Tablo 59: Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	106
Tablo 60: Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	107
Tablo 61: Dünyayı ben yönetmek isterim	108
Tablo 62: Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	109
Tablo 63: Dünyayı gezmek isterim	110
Tablo 64: Yaşa göre “dünyayı gezmek isterim” düşüncesinin dağılımı	111
Tablo 65: İyi bir işim olsun isterdim	112
Tablo 66: Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	113
Tablo 67: Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır	114
Tablo 68: Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	115

Tablo 69: Erkek kadından daha üstündür	116
Tablo 70: Erkek isterse dövebilir	117
Tablo 71: Yaşa göre “erkek isterse dövebilir” düşüncesinin dağılımı	118
Tablo 72: İbadetlerimi tam yaparım	119
Tablo 73: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Genel)	120
Tablo 74: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Çorum Merkez).....	121
Tablo 75: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Sungurlu).....	122
Tablo 76: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Uğurludağ).....	123
Tablo 77: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Alaca).....	124
Tablo 78: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (İskilip).....	125
Tablo 79: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Osmançık).....	126
Tablo 80: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Ortaköy).....	127
Tablo 81: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Oğuzlar).....	128
Tablo 82: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Laçın).....	129
Tablo 83: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Kargı).....	130
Tablo 84: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Bayat).....	131
Tablo 85: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Mecitözü).....	132
Tablo 86: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Boğazkale).....	133
Tablo 87: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Dodurga).....	134
Tablo 88: ANOVA testi Sonuçları (Çorum Merkez ve İlçelere Göre).....	135

GİRİŞ

Biyolojik bir kavram olarak cinsiyet, fiziksel farklılıklara işaret ederken, toplumsal olarak cinsiyet, kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel rol beklentileri olarak tanımlanmaktadır. Cinsiyet, verilen temel statülerden birisidir ve insanlar verilen statüleri üzerinde kontrol gücüne sahip değildir. İnsanlar sadece kazanılan statüleri üzerinde kontrol gücüne sahiptirler.

Kadın konusunda çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Genel kabule göre, kadın ve erkeğin ilkel toplumlardan başlayarak yaşadığı rol farklılaşmasının, cinsiyet esaslı işbölümünü oluşturduğudur. Günümüzün değişen şartları ile birlikte, sosyo-kültürel ve ekonomik hayat da değişime uğramış, bu doğrultuda, toplumda kadınlara uygun görülen rollerde de değişimler yaşanmıştır. Ancak toplumların kadınlara uygun gördüğü rollerdeki değişimler daha yavaş gerçekleşmekte, bu gecikme de toplumlarda sorun alanı meydana getirmektedir.

Toplumların yapısına göre, cinslerden birisinin öne çıkması, diğerinin geride kalması, cinsiyet ayrımcılığı olarak tanımlanmaktadır. Cinsiyet ayrımcılığı kaynaklara ve fırsatlara ulaşmada eşitsizlik, şiddet, temel insani hizmetlere ulaşma ve yararlanmada yetersizlik, çalışma yaşamında belirli sınırlar içinde kalma, cinsler arasındaki kişisel ilişkilerdeki güç dengesizliği ve benzerlerini de beraberinde getirmektedir.

Bahsedilenler ataerkil toplumlarda kadınların temel hizmetlerden yoksun kalması, kaynak ve fırsatlara ulaşmada erkeklere oranla eşit olmayan şartlarla muhatap olması, çalışma yaşamında toplumun belirlediği sınırlar içinde kalması anlamına gelmektedir. Bu bahsedilen eşitsizlik hali, toplumlar için zararlı olduğu gibi toplumdaki her cinsten bireyler için de son derece sakıncalı ortamlar oluşturabilmektedir.

Buna göre cinsel ayrımcılık sadece kadınların problemi olmadığı gibi, bu soruna uygun çözümler üretmek de sadece kadınların problemi değildir. Ayrıca böyle

büyük bir problem ile sadece bir cinsin de tek başına mücadele edemeyeceğini bilmek gerekir.

Bu sebep ile cinsel ayrımcılık ile mücadelenin en temel unsurunun bireysel ve toplumsal bilinç düzeyinin yükseltilmesi olduğunu söylemeye gerek görmüyoruz. Bundan dolayı da kadın ve erkek eşitliği veya eşitsizliği, sadece teorik çalışmalarla çözülemeyecek kadar basit değil, her sosyo-kültürel ve ekonomik yapıya uygun, uygulamalı çalışmalarla birlikte çözülebilecek son derece karmaşık bir problem olarak algılanmalıdır.

Biz de çalışmamızda, bu noktadan hareket ederek öncelikle kadın, kadının çalışma hayatı, eğitimi, aile hayatı, yoksunlukları, vb. konularda teorik nitelikteki bilgiler vermeye çalıştık. Çorum ili ve kırsalında yaşayan kadınların demografik özellikleri, aile ve çalışma hayatları, kabulleri, hayalleri, vb. ile ilgili sorulardan oluşan anket ve mülakat çalışmaları yaparak, elde etmiş olduğumuz verileri, önce vermiş olduğumuz teorik bilgilere dayanarak yorumlamaya çalıştık.

Böyle bir çalışma yapmamızdaki amacımız, kadın konusunun son derece önemli olduğunu biliyor olmamız ve bu soruna her sosyo-kültürel yapının özelliklerine uygun çözümlerin üretilmesinin gerekliliğine olan inancımızdır. Bir sosyo-kültürel yapıda yaşayan kadınlarla ilgili, bu kadar derinlemesine yapılmış bir başka çalışmanın olmaması, çalışmamızın orijinalliğini ve önemini de ortaya koymaktadır kanaatindeyiz.

Bu çalışmadan elde edilecek verilerin, özellikle çalışmanın yapıldığı sosyo-kültürel yapıların yerel yöneticileri için son derece önemli olduğuna inanıyoruz. Bu sebep ile de bu çalışmanın öncü olmasını ve ülke çapına yaygınlaştırılmasını temenni ediyoruz. Bir diğer temennimiz de Çorum'da ve Çorum kırsalında yaşayan kadınlara, sorunlarını gösterme ve çözüm arama noktasında bir nebze olsun hizmet edebilmiş olmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK HAYATTA KADIN

1.1. TOPLUM İÇİNDE BİREY

Eğitimin insan ve toplumların hayatında ne kadar önemli bir yere sahip olduğu bugün artık inkâr edilemez bir gerçek olarak kabul edilmektedir. Bugün bütün dünyada çözülemeyen problemlerin kaynağında eğitimin ve eğitimle ilgili sebeplerin yer aldığı kabul edilmektedir.

Eğitim çocuğun anne rahmindeki süreciyle başlayan, ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Bu sürecin bazı evreleri diğerlerine göre daha uzun veya kısa olabilmektedir. Bir ömür süren bu süreçte, önceleri içine doğduğu dünya ile ilgili fazla bilgisi olmayan insan yavrusuna, başta anne, baba, kardeşler, akrabalar, arkadaşlar vb. yakın çevrede yaşayan insanlar, içine doğmuş olduğu dünyayı tanıtmaya çalışırlar. Bu tanıtmadaki genel hedef, gelecekte yakın çevrenin yardımına çok fazla ihtiyacı olmadan bireyin hayatını sürdürebilmesidir. Yaygın veya informel eğitim olarak da adlandırılan bu süreç, kendiliğinden gelişir ve çok fazla da plan ve program içermez. Ancak bu süreç insan hayatı için olmazsa olmaz denecek kadar büyük bir öneme sahiptir.

Bu informel sürecin yanında, bugün artık vazgeçilemez olarak görülen, faydası tartışılmaz kabul edilen formel bir süreç daha söz konusudur. Bugün örgün veya formel eğitim olarak adlandırılan bu süreç hem eğitimi hem de öğretimi içermekte, eğitim kurumlarında belirli periyotlarla verilmekte, çocuklara belirli ölçülerde çağrı yakalama ve ayak uydurma formülleri öğretilmektedir. Ancak her ne kadar anlatımımızdan dünya çapında bir eğitimden bahsediliyormuş gibi bir ifade çıksa da kastedilen, her ülkenin kendi çıkar ve ihtiyaçları doğrultusunda olan, ancak çağın gerisinde kalmayan bir eğitim anlayışıdır.

Eğitimi bir kurum olarak değerlendirdiğimizde yeni yetişen nesle, geçmiş kuşaklar tarafından biriktirilen mevcut değerlerin, bilgilerin, hünelerinin öğretilmesi süreci (Kemerlioğlu-Kızıılçelik-Gündüz, 1996:13) olarak tanımlamak mümkündür.

İnsan yavrusu her ne kadar hayatın ilk yıllarında ailesinin ve yakın çevresinin desteği olmadan hayatını sürdüremiyor izlenimi oluştursa da, bu desteği hayatının sonuna kadar farklı şiddetlerde ve farklı kişilerden almaya devam etmektedir. Ancak anne babanın desteğine duyulan ihtiyaç hiçbir zaman bitmemektedir. Özellikle anne babadan gelen desteğin sürmesinin çocuğun başarısını arttırarak devam etmesinde çok önemli bir faktör olduğu bugün artık bilim adamları tarafından kabul edilen bir gerçektir.

“Modern hayatın başarı paradigması, seçicilik mekanizmalarını sadece akademik ve profesyonel kriterlere göre kurmuştur. Bu kriterler sınırsız bir rekabet ve güç normlarına göre işlemektedir. Rekabet ve güç süreci gerçek hayatın yerini almıştır.” (Konuk, 2002:322). Bu bahsedilen zorlu süreçte çocuğun birtakım kolaylaştırıcılara ihtiyacının olduğu ve bu kolaylaştırıcıların içinde en etkili olanlarının aile, anne baba desteği olduğunu daha önce de söylemiştik. Ancak bütün çocukların anne baba desteğini her zaman tam olarak alabilmesi de mümkün olmamaktadır.

Türkiye gerçeğine baktığımızda, çocukların hepsinin çok da şanslı olmadıkları açıkça görülmektedir. Öncelikle formel eğitimde anne baba desteğinin tam olmasını engelleyen en önemli etkenlerden birisi, anne babanın eğitim seviyesinin düşüklüğü olduğunu görüyoruz. Anne babanın eğitim seviyesinin düşüklüğü, çocuklarına yeteri kadar yardım edememelerini, dolayısı ile hayata kendilerine göre daha şanslı başlayan, eğitilmiş ailelerde yetişen arkadaşlarının gerisinden başlayarak devam etmelerini sağlamaktadır. Özellikle çocuklar ile daha fazla zaman geçiren annelerin eğitim seviyelerinin düşüklüğü, yeni yetişen neslin de eğitim seviyesinin düşük seviyede kalmasına sebep olmaktadır. Annenin eğitilmiş olması, çocuklarının eğitimleri sırasında yardımcı olması yanında, çocuklarına geniş bakış açıları ve ufuklar sunması anlamına da gelmektedir. Bu sebep ile kadınların eğitim imkânlarından en az erkekler kadar faydalandırılmaları son derece önem arz etmektedir.

1.2. TOPLUMLARIN HAYATINDA EĞİTİMİN ÖNEMİ

Eğitim, insanı karmaşık toplum yaşamına uyum sağlamaya hazırlama ve birden fazla grubun üyesi olarak rollerini oynamaya hazırlama sürecidir. Eğitim işlevseldir ve eğitime ilişkin beklentiler toplumlara göre değişebilir. “Eğitimin işlevsel oluşu, yaşama dönük oluşudur. Bireyin ve toplumun tüm yönlerinde kullanılabilir bilgi, beceri ve davranışları kandırıcı, bireyin toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşama etkin olarak katılımını sağlayıcı nitelikte olmasıdır.” (Aydın vd., 1991:43). Değişen dünya, insanlara çok sayıda nimet sunulmaktadır. Ancak bu nimetleri elde etmek çok da kolay değildir. Nimetlerin elde edilmesi için insanların başta eğitimin çeşitli basamaklarından geçmesi gerekmektedir. Bu imkânlardan faydalananların öne çıkıp, faydalanamayanların mağdur olmaması için “eğitimde fırsat eşitliği” ilkesi uygulanmaktadır.

Aynı ülke içinde yaşayan bütün bireylerin eğitim öğretim imkanlarından asgari düzeyde faydalanabilmesi amacıyla çıkarılan eğitimde fırsat eşitliği ilkesinden, ülkedeki tüm bireylerin eşit oranda faydalandırılması hedeflenmektedir. 2012-2013 eğitim öğretim yılına kadar ülke genelinde zorunlu eğitim sekiz yıl olarak belirlenmişken, 2012-2013 eğitim yılı ile birlikte 12 yıla çıkarılmıştır. Ancak geçmiş kuşakların, yani bugünün anne babalarının, özellikle de annelerinin eğitim imkânlarından yeteri kadar faydalanamadıkları da bilinmektedir. Bugünün kız çocuklarının, yarının anneleri olacağı gerçeği fark edildiğinde konunun önemi daha iyi fark edilecektir.

Eğitimde fırsat eşitliği ilkesinin olmasının sebebi bireylere, eşit imkânların sağlanması gayretidir. Bu sayede toplum içindeki sosyal hareketlilik artacak, sosyal sınıf farkları azalacaktır. (Bilgiseven, 1987: 134) Günümüz modern toplumlarında ferdi yetenek ve gayretlere bağlı olarak statüler elde edilmekte, statüler de sosyal sınıfları oluşturmakta, sosyal sınıflar arasında uçurumların olmaması, o toplumun kendi içinde bütünleşme sağlamasında son derece etkili olmaktadır. Buradan hareketle, eğitim süreçlerinin fonksiyonelliğinin toplumun uyum ve bütünleşmesinde belirleyici olduğunu ve eğitimin önemini de ortaya koyduğunu kabul etmek gerekir.

O halde günümüz karmaşık toplumlarında hem bireylerin hem de toplumların gelişebilmesi, çağın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için eğitimin önemi küçümsenemeyeceğine göre eğitim imkânlarından faydalanma noktasında çocuklara öncü olunmalıdır. Özellikle bazı geleneksel toplumlarda kız çocuklarının eğitim imkânlarından faydalandırılmaması veya erkeklere göre daha az faydalandırılmalarının zararı geniş kitlelere anlatılmalıdır.

Bilindiği gibi insanoğlu sosyal bir varlık olarak doğmaz ama zaman içinde sosyal bir varlık olur. Bu dönemde çocuğun iyi ve sağlıklı örneklerle ihtiyacı vardır. Özdeşim kurduğu kişilerin onu hayatta daha ilerilere götürebilecek niteliklere, bilgiye ve hepsinden de önemlisi sevgi ihtiyacını karşılayabilecek özelliklere sahip olması gerekmektedir.

Çocuklar bağımlı varlıklardır, fiziksel, özellikle de ruhsal ihtiyaçlarını tek başlarına karşılayamazlar. Çocukların gelişebilmeleri, sağlıklı bireyler olabilmeleri için sevgi, ilgi ve desteğe ihtiyaçları oldukça fazladır. Sıcak, güvenli ve anlayışlı bir ortamda büyüyen çocuklar birey olmaya yönelir, bağımsızlaşır, olgunlaşır, gelişir ve içinde yetiştiği ve daha sonra iletişime gireceği toplumla daha uyumlu ve işbirliğine daha yatkın olurlar. (Yörükoğlu, 1997: 12-20).

İnsan tek başına doğar ama toplum içinde dünyaya gözlerini açar ve yaşamını ölüncüye kadar farklı gruplar içinde devam ettirir. Doğumdan ölüme kadar içinde yer aldığı gruplarla etkileşimini sürdürmek durumundadır. Dolaylı ya da dolaysız, bilerek veya bilmeyerek bir eğitim sürecinin içindedir. Bu anlamda eğitim sadece okulda değil ailede, arkadaş grubunda, sokakta, camide, askerde her ortamda ve hayatın her safhasında yer almaktadır.

İnsan etkilenen ve etkileyen bir varlıktır. Bugünün bilim adamları, eğitimin anne karnında başlayıp mezara kadar devam eden bir süreç olduğunu kabul etmektedirler. Her an, her zaman yeni bir bilgi, beceri, davranış öğrenebilir veya mevcut bilgi, beceri ve davranışımız her an ve her zaman değişebilir. Ulusların en büyük zenginlik kaynağı, sahip oldukları insan gücüdür.

Devletler eğitim yoluyla istedikleri nitelikte insan gücünü yetiştirmeye çalışmaktadırlar. Bugün, en büyük yatırımın insana yapılan yatırım olduğu kabul edilmektedir. Fakat eğitim pahalı ve sonucunu geç veren bir yatırımdır. Eğitim, insanı insan yapan değerleri insana kazandırmada, düşünme yeteneğini geliştirmede, ortaya bir ürün koymada, istedik yönde davranış değişikliği kazandırmada en önemli araçtır.

Birey, yaşamını devam ettirebilmek için ihtiyaçlarını tatmin amacından başka, sosyal ilişkiler ağı içinde etkinliğini artırmak istemektedir. Bu durum bireysel ilerlemenin yanında, toplum yapısında sosyal hareketliliği de arttırmaktadır. Eğitimin önemi bu aşamada öne çıkmaktadır. Eğitim, bireyi pasif konumdan aktif vatandaşlığa dönüştüren en güçlü etkenlerden (Yılman, 2006: 89) birisi konumundadır.

Günümüzün temel meselelerinden birisi gençliktir. Bu her devirde ve hemen her ülkede böyle olmuştur. Gençlik, milletin geleceği olması dolayısıyla, bütün meselelerin temelini oluşturmaktadır (Tozlu, 2003: 10). Bunun için de gençlik, devamlı tehlikelerle karşı karşıyadır. Gençlik yılları kanın deli aktığı, ileriye yönelik planların çok sağlıklı yapılamadığı, sıkıntılara göğüs germenin istenmediği bir dönemdir. Dolayısı ile gençlerin yönlendirilmeye, bilgilendirilmeye ihtiyaçları bulunmaktadır. Küçük yaşlarda eğitim almak yerine, evlenmeyi tercih edebilen kız çocuklarına eğitimin önemi anlatılmalı, önelerine taklit edebilecekleri rol modeller konulmalıdır.

Anne ve baba, çocuğun karşılaştığı ilk yetişkindir. Çocuk anne ve baba davranışlarının doğru olduğunu kabul eder ve onları kendisine model alır. Bu nedenle anne-baba davranışları çocuğun toplumsallaşması açısından oldukça önem arz etmektedir. (Keskinkılıç, 2007: 204). Eğitimli annelerin evlatları her yönden kendilerini daha rahat geliştirebiliyorlar Sevgiye ve güvene dayalı aile ortamında yetişen çocukların kuvvetli bir özgüven geliştirdikleri, benlik algılarının yüksek olduğu, insanlara olumlu duygularla yaklaştıkları, işbirliği yapmaya istekli oldukları bilinmektedir.

Hayes'e (2006:124) göre, anne ve babaların okul ile ilgisi, okul ve sınıf faaliyetleri hakkında bilinçli olmak ve öğretmenleri ile iletişim içinde bulunmak anlamına gelir. Ebeveynlerin çocuklarının eğitim sürecine ilgisi ve katılımları çocukların potansiyellerini tam olarak kullanmalarına önemli bir etki yapmaktadır. Çocuklarının eğitimlerine katkı sağlayan yetişkinler çocuklarının bazı davranış problemlerini çözmede, akademik başarılarını artırmada ve eğitimlerini ileriye taşımada toplumdaki diğer bireylere göre daha fazla etkili olurlar.

Birey bulunduğu ortamın kültürünü eğitim yoluyla edinir. Edindiği bilgi ve öğrenmeleri kendi tecrübe ve bilgisini de katarak zenginleştirme eğiliminde olan insan bu edinimini toplumsal dinamiklerde paylaşarak diğer bireylere, dolayısıyla diğer nesillere aktarabilmektedir (Yılman, 2006: 92). Bu yolla o toplumun kültürünün devam ve gelişimi sağlanmış olur. Ayrıca bilgi çağının eğitimi, toplumların birbirlerine kalın sınırlarla kapalı olduğu ve birbirleri arasında etkileşimin daha az olduğu dönemlerdeki gibi ağırlıklı belirli değerleri aktaran ve önceki kuşakların yaptıklarını yineleyen değil, yeni şeyler yapabilme yeteneği olan insanları yetiştirmeyi temel amaç edinmelidir (Erdoğan, 1998: 93). Bu sayede hedefleri olan bireyler yetiştirilebilecektir.

Eğitim faaliyetleri, toplumun siyasal yapısı ve benimsediği ideoloji çerçevesinde oluşturulur. Burada amaç, bireyi yaşadığı toplumun değerlerine, kurallarına ve ideolojisine bağlı yetiştirmektir. Böylelikle birey yaşadığı toplumu daha iyi tanıyarak daha güçlü sahip çıkacaktır. Eğitimin bir diğer işlevi iyi vatandaş yetiştirmek, dolayısıyla iyi seçmen, neyi, kimi niçin seçtiğini bilen ve yeniliğe açık bireyler yetiştirmektir. Bu yolla, bir yandan eğitim seviyesi yüksek bireyler yetişirken, diğer yandan da toplumu iyi yönetecek liderler ortaya çıkacaktır.

Eğitime yapılan yatırımlar, gelecekte ülkenin üretimini doğrudan etkileyecektir. Diğer taraftan eğitim harcamaları, temelde, kalkınmanın hızlandırıcı faktörlerinden biridir. Kalkınma hızı eğitime yapılan yatırım ile doğru orantılıdır (Yılman, 2006: 96-7). Eğitim ekonomik yönden bireye tutumluluk anlayışını, tasarrufla bulunmayı öğretirken, toplumsal açıdan da, ekonomik kalkınmaya katkıda bulunma bilincini kazandırır.

Kız çocuklarının, eğitimin bu yazılı kurallarına göre yetiştirilmesi, sadece kendilerinin ve gelecekteki çocuklarının sağlık ve verimliliği için değil, aynı zamanda ülkenin geleceği için de son derece önem arz etmektedir. Bugünün tasvip edilmeyen yazısız kurallarının, yazılı kurallar lehine değişimi ancak bu şekilde mümkün olabilecektir.

1.2.1. Kadının Eğitimi

Bir ülkedeki nitelikli ve sürekli eğitim alanların sayısının fazlalığı, ülkenin refah ve mutluluğu ile paralellik göstermektedir. Sosyo-kültürel ve ekonomik gelişmenin esas kaynağı, itici gücü olarak toplumun eğitim düzeyi ve insan kaynaklarının niteliği kabul edilmektedir. Kazanılan bilgi ve beceriler ülkenin gelişmesi açısından katma değer niteliğindedir. Ülkelerin gelişmişlik seviyelerini gösteren en önemli öge olarak eğitim düzeyleri alınmaktadır.

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojileri çok yoğun olarak yaşanmaktadır. Bu da eğitimi her zamankinden daha önemli bir hale getirmiştir. Eğitim ve öğrenim alanında tüm dünyada yaşanan hızlı ilerleme ve gelişmelere rağmen, dünyanın pek çok bölgesinde kadınların eğitimi hala bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar ve kız çocukları eğitim fırsatlarından erkeklere oranla daha az yararlanmakta, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler devam etmektedir. Oysa kadınların ekonomik, sosyal kültürel ve siyasal yaşamdaki konumlarını güçlendirmek ancak hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamakla mümkün olacaktır. Kadınların eğitime olan erişimlerinin iyileştirilmesi, sadece kadınların kendi gelişimine ve refahına katkı sağlamakla kalmayıp ülkenin ekonomik potansiyelini de arttıracaktır.

Kadının eğitilmesi demek aynı zamanda aile içerisinde baba da dahil diğer bireylerin görgülerinin, her tür imkanlarının artırılması demektir. Annenin daha uzun süreli bir eğitim düzeyine sahip olması, aile içerisinde hem erkek hem de kız çocuğunun daha uzun süreli bir eğitimden geçirilmesinin imkânlarını ortaya koymaktadır. Kız çocuklarına gerekli eğitim imkânlarını hazırlamayan, öğretim

sürelerini erkeklere göre daha kısa tutan toplumlarda kadınların ilerleyen yaşlarda yetkin ve toplumsal saygınlığı olan meslekleri elde etmesi oldukça zor olabilmektedir.

Kadının eğitimi onun bireyselleşerek dış dünyaya açılmasını ve bağımsızlaşmasını sağlamaktadır. Kimseye bağlı olmadan yaşamını sürdürebilen ve bilinçli kararlar alabilen kadınlar sosyal eşitliğin sağlanmasında da çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Eğitim; kadınlara ilgilerini ve çıkarlarını özel yaşamın dışına çıkarma imkanı vermektedir. Eğitim, yine kadınlara geleneksel kadın ortamlarından farklı çevrelerle tanışma şansı vermekte; hareket ve girişim özgürlüklerini artırmaktadır.

Gelişmekte Olan Ülkelerde, eğitim fırsatlarından kadın ve erkeğin eşit ölçülerde faydalanamamaları, bir insan kaynağı olarak, kadının gerek teknolojik gerekse verimlilik artışına katkısını zayıflatarak, büyüme ve kalkınmaya olan etkisini azaltmakta ve kadınların yoksulluğun birincil aktörü haline gelmesine neden olmaktadır (Özpolat 2009:3). Oysa bu istenmeyen durumu tersine çevirmek, kadınlara verilecek eğitim imkanıyla, sanıldığından çok daha kolay olacaktır. Ancak önceliğin bu gerçekliğin farkına varılmasında olduğunu bilmek gerekir.

1.2.2. Türkiye’de Kadının Eğitimi

Eğitim, ekonomik ve sosyal kalkınma için son derece önemlidir. Ancak bir ülkede ortalama eğitim düzeyi kadar önemli olan diğer bir husus, eğitimin vatandaşlar arasında eşit dağılımıdır. Günümüzde kız çocukları ve kadınlar, eğitim fırsatlarından erkeklere oranla daha az yararlanmakta, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler devam etmektedir. Kadınların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal yaşamdaki konumlarını güçlendirmek, hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamakla mümkün olacaktır (Atlama, Özsoy: 2009: 75).

Eğitim hakkı, Osmanlı İmparatorluğu’ndan itibaren kadın hareketlerinin ilk sıradaki talepleri arasında yer almıştır. Cumhuriyetle birlikte talepler ve bunlara bağlı kazanımlar merkezden çevreye yayılmaya başlamış ve kuruluşundan itibaren,

kadınların eğitime eşit katılımını destekleyen bir yaklaşım içinde olmuştur. Buna bağlı olarak kadın okuryazarlığı ve okullaşma oranları sürekli bir artış göstermiştir.

Kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe işgücüne katılma düzeyleri artmış olsa da halen kadınlar erkeklere nazaran dezavantajlı durumdadırlar. TÜİK 2010 verileri incelendiğinde; öğrenim durumuna göre işsizlik oranı cinsiyete göre karşılaştırıldığında kadınlarla erkekler arasında önemli farklar olduğu görülmektedir.

Kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar, erkeklere oranla fazla olup, bu fazlalığın arkasında yatan en önemli faktörün de eğitimlerinin daha yetersiz seviyede olmasının yattığı kabul edilmektedir. Kadınlardan öncelikle iyi bir eş ve iyi bir anne olmaları beklenmektedir. İyi bir eş ve anne olmak için de eğitimin gerekli olmadığı, informal anlamda bu görevlerin kendilerine toplum içinde öğretileceği düşünülmektedir.

Eğitim ve mesleki eğitim alan kadınların büyük çoğunluğu da annelik ve eşlik görevinin uzantısı olan ve toplum genelinde kadın işi olarak benimsenen mesleklere yönelmekte veya yönlendirilmektedirler (Bolcan 2006:51). Bu sebep ile de öğretmenlik, hemşirelik, hosteslik, vb. meslekler kadın mesleği olarak nitelendirilmekte ve kız çocukları da bu mesleklere yönlendirilmektedir.

Kapitalist sistemde kadın dışarıda çalışıyor olsa bile, onun öncelikli görevinin annelik ve ev kadınlığı olduğu kabul edilmektedir. Bu sebep ile de kadına öncelikle, anne ve ev kadını gözüyle bakılır. Kadının üretim süreci "içindeki yeri, görevleri, ev içindeki yerine, görevlerine tabidir. Yani çocuğu olduğunda veya kocası istemediği takdirde, işini bırakması, çalışma hayatını sonlandırması, evini önceliğine alması beklenir.

Oysa günümüzde kadının eğitiminin önemi fark edilmiş olup, kadın eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunda, kadın eğitiminin erkek eğitiminden daha önemli olduğu vurgulanmaya çalışılmaktadır. Çünkü bir kadının eğitilmesi demek aynı zamanda aile içerisinde baba da dâhil diğer bireylerin bilgi ve görgülerinin artması, yaşama standartlarının yükselmesi demektir.

Annenin eğitim seviyesinin yüksekliği, ailenin eğitim seviyesi ve yaşama standartlarının yükselmesi anlamına gelmektedir. Kadınlara gerekli eğitim imkânlarını hazırlamayan, öğretim sürelerini kısa tutan toplumlarda kadınların yetkin ve toplumsal saygınlığı olan meslekleri elde etmesi oldukça zor olmaktadır (Merter 2007:222). Kadının toplumsal hayatta olumlu katkısının ancak eğitim seviyesinin yükselmesi ve statüsü yüksek işlerde yer alması ile paralellik gösterdiğini dikkatlerden kaçırmamak gerekir. Kadın ancak böyle bir pozisyona sahip olduğunda kendine öz güvenli olacak, dolayısı ile de toplumsal hayatta aktif rol alabilecek, ben de varım diyebilecektir.

Sevginin, şefkatin, hoşgörünün, üretkenliğin kaynağı olan kadın; barışın, kültürel gelişmenin ve uygarlaşmanın güvencesi olup toplumun yaratıcı gücünün yarısını oluşturmaktadır. Atatürk'ün "Bir toplumun yarısı zincirlerle bağlıyken, diğer yarısının yükselmesi mümkün değildir." şeklindeki sözü durumu çok net olarak ortaya koymaktadır. Cinsiyet ayrımı yapmadan tüm insanların, eşit ve özgür olmasını isteyen toplumlar, bu özelliklere sahip insanlar yetiştirmek zorundadır (Gözütok, 1995:43). Aksi halde toplumlar, bir yarılarını gözden çıkarmak zorunda kalacaklardır. Toplumların bir yarılarının gözden çıkarılması da diğer yarının layık olduğu şekilde yaşayamaması anlamına gelmektedir.

1.3. YOKSULLUK VE KADIN

Yoksulluk evrensel bir olgu olmasına rağmen, tek bir tanımını yapabilmek mümkün değildir. Sosyo-kültürel yapıların gelişim düzeyleri, tüketim alışkanlıklarına göre bu olgunun tanımını yapmak, sınırlarını belirlemek daha gerçekçi olacaktır. Çünkü yoksulluk izafi bir kavramdır.

Özellikle teknolojinin gelişmesine bağlı olarak toplumların, dolayısı ile de ailelerin ve bireylerin yaşama standartları değişmiştir. Yaşama standartlarının değişmesi de beklenti düzeyini arttırmıştır. Tüm bunlar, yoksulluk kavramının içeriğini farklılaştırmıştır.

Genel olarak yoksulluğu, temel ihtiyaçların karşılanamaması olarak tanımlamak mümkündür (Kümbetoğlu, 2002:129). Burada temel ihtiyaçlardan kastedilen, standart bir hayat için vazgeçilmez olan yiyecek, içecek, barınma, sağlık ve eğitim gibi maddi imkânları sağlayabilecek gelir düzeyine sahip olma durumudur. Yoksulluk kavramı akla fakirlik, sefalet, açlık, muhtaçlık, hayatta kalma mücadelesi ve beklenilmeyen durumlarda ortaya çıkan maddi imkânsızlıklardan dolayı yokluk ve sıkıntı çekmeyi getirmektedir.

Yoksulluğa, eskiye oranla bugün daha geniş anlamlar yüklenmektedir. Bu sebep ile de sadece maddi imkânlardan yoksun olma yoksulluk olarak algılanmamakta, sosyal, kültürel, psikolojik, vb. pek çok imkândan da istendiği düzeyde faydalanamama durumu kastedilmektedir. Bugünün insanı teknolojinin sunduğu imkânlara tasarladığı düzeyde ulaşamadığında ya da çevresindeki insanlarla aynı düzeyde ulaşamadığında kendisini yoksul olarak değerlendirmektedir.

Yoksulluğu mutlak ve görelî yoksulluk olmak üzere iki şekilde sınıflandırmak mümkün (Gürsel,2000:311). Mutlak yoksulluk, insanların temel ihtiyaçlarını maddi anlamda karşılayamaması iken, görelî yoksulluk yeme içme, giyinme, barınma, sağlık ve eğitim imkanlarının bireyin ihtiyaçlarını asgari düzeyde karşılamasına rağmen, bireyin içinde yaşadığı toplumun genel yaşam standartlarının gerisinde kalması durumu olarak tanımlanmaktadır.

Bu sebep ile de günümüzde yoksulluk sadece maddi imkanlardan değil, sosyal imkanlardan da yoksun olma olarak değerlendirilmektedir. Yoksulluğu en yüksek seviyede yaşayanların genellikle tüm toplumlarda kadınlar olduğu kabul edilmektedir.

Ailenin toplum için önemi tartışma götürmez kabul edilmektedir. Toplumların sağlık işareti olarak ailelerinin sağlıklılığının dikkate alındığı bir dünyada yaşıyoruz. Sağlıklı bir toplum için sağlıklı ailelere, sağlıklı aileler için de sağlıklı bireylere ihtiyaç duyulmaktadır (Yörükoğlu, 1997: 22) Sağlıklı bireyler yetiştirebilmek için sağlıklı aile bireyelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Aile bireylerinden birisinin veya bir kaçının sağlıklı olması, o ailenin sağlıklılık oranını etkilemektedir. Aile, kadın ve erkek olmak üzere iki kişi üzerine inşa edilmiş bir yapı özelliği ortaya koymaktadır. Bu insanın ayaklarının ikisinin de aynı derecede güçlü olması tercih edilen bir durumdur. Çünkü ailenin kuruluş aşamasında kadın ve erkek olmak üzere iki cinsi ortaya koyan bu kişiler, zaman içinde anne ve baba gibi iki çok önemli statü elde edecekler ve bu statülerine de uygun roller yerine getireceklerdir.

Bu statülerdeki bireylerden birisinin rollerini layığı ile yerine getiremeyecek donanımda olması, hem diğer statüdeki aile ferdinin yükünü arttıracak hem de binanın temellerinin güçlü olmamasından kaynaklanan aksaklıklara, dolayısı ile de ailenin kendi ihtiyaçlarını olması gerektiği şekilde karşılayamamasına zemin hazırlayacaktır.

Bu da ailenin yoksullaşması anlamına gelmektedir. Ailenin yoksulluğunun altında en fazla ezilenlerin ve ailenin yoksulluğunun devamlılığını sağlayanların en çok evlerin annelerinin ve çocuklarının olduğu kabul edilmektedir (Avrupa Komisyonu Sosyal Dışlanma Toplum Eylem Programı, 2006:7). Günümüz yoksulluğunun sadece maddi olmadığından daha önce bahsetmiştik. Maddi ve manevi yoksulluk, özellikle çocukların gelişimini olumsuz yönde etkilemekte, bu da yoksulluğun devamlılığını sağlamaktadır (Kurnaz, 2007: 51). Yoksulluk kültürünü öğrenen ve bu kültürden kurtulmanın reçetesini bilemeyen kadın, çocuklarına da yeni ufuklar açmada, yeni hedefler belirlemede yardımcı olamamakta bu da yoksulluğun kuşaklar arasında devamlılığına sebep olmaktadır.

Aileleri bu yoksulluktan kurtaracak olan temel hareket noktası hiç kuşkusuz bilinçli davranışlar olacaktır. Ailelerde yoksulluğun devamlılığını sağlayan en önemli öğelerin başında erken yaşta okul hayatını sonlandırma, erken yaşta gerçekleştirilen evlilikler, erken yaşta anne baba olma, erken yaşta çalışma hayatına girme, vb. gelmektedir.

Zamanından önce gerçekleşen tüm bu eylemler, bireylerin hayata olması gerektiği şekilde hazırlanamaması anlamına gelmekte. Zamanında gerçekleştiğinde

hem bireyler hem de toplumun geleceği için son derece olumlu sonuçlar veren bu eylemler, zamanı gelmeden gerçekleştiiğinde bireyi hazırlıksız yakalamakta, yeterli donanıma sahip olmasını engellemekte ve hem bireyin hem de toplumun geleceğini tehdit etmektedir.

Çocuk yaşıta hayata başlamayı engelleyen en önemli faktör hiç kuşkusuz ailenin bilinç düzeyinin yüksekliğidir. Ailenin eğitim ve ekonomik seviyesinin yüksekliği, çocuğun olması gerekenden önce hayata atılmasını engellemekte, aksi durum da aile bireylerinin sağlıksız gelişimine sebebiyet vermekte, aile bireylerinin psikolojisini, dolayısı ile de gelecekteki moral seviyesi ve pozisyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. O halde ailenin sosyo-kültürel ve ekonomik durumu ile çocukların fiziksel ve psikolojik gelişimi arasında ilişki olduğunu ve bu durumun yetkililer tarafından önemsenmesi gerektiğini dikkatlerden kaçırmamak gerekir. Aksi yöndeki eylemler, sadece aileyi değil, toplumun tümünü etkileyen olumsuzluklar olarak yansıyacaktır.

Kadınların gelir dağılımında son derece alt seviyelerde olduğu istatistiklerle ortadadır. DPT'nin "Çalışma Hayatı, Gelir ve Yoksulluk Alt Komisyonu'nun 2001 raporu verilerine göre, Türkiye'de yaşıyan kadınların sadece % 22'sinin kendilerine ait bir gelirlerinin olduğu iddia edilmektedir. Ancak kadınların mağduriyetlerinin altında gelir yoksulluğundan daha fazlası bulunmaktadır. Kadınlar, hayata erkeklere göre geriden başlamak zorunda kalabiliyorlar. Çünkü ataerkil toplumda kız çocuklarının doğdukları andan itibaren ikinci sınıf muamelesi görmeleri, hayatın her alanında geride kalmalarına yol açmaktadır.

Teknolojinin hızla gelişmesine paralel olarak toplumsal hayatın standartlarında da önemli bir değişim yaşanmıştır. Bu değişim hayat standartlarını olumlu yönde gelişmeye uğratarken, yoksulluk kavramının da içeriğinde değişimlere yol açmıştır. Artık yoksulluk kavramından bahsedildiğinde sadece maddi anlamdaki imkanlardan yoksun olma değil, aynı zamanda sosyal hayattaki imkanlardan da yoksun olma kastedilmektedir.

Bu da en fazla ataerkil toplum yapılarında kadınların yoksulluğuna işaret etmektedir. Çünkü bu tür yapılarda teknolojinin imkanlarından daha az faydalananlar ve çevrelerindeki diğer insanların yaşam standartlarını yakalamakta güçlük çekenler genellikle kadınlar olmaktadır. Bu da toplumların yoksullaşmasını hızlandıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü kadının bilgisinin, görgüsünün ve imkanlarının azlığı ailesine, özellikle de çocuklarına olumsuz olarak yansımakta, bu da geleceğin yoksullaşmasına sebep olmaktadır.

1.4. İNSAN HAKLARI VE KADIN

İnsanları kadın ve erkek olarak ayırmadan, insan oldukları gerçeğinden hareket ile değerlendirildiklerinde gerçek anlamda eşitlikten bahsedilecek ve eşit imkanlar sunulabilecektir. Aksi yöndeki algılama çok sayıdaki problemi de beraberinde getirecektir. Erkek kadına göre ne ise kadın da erkeğe göre odur. Çünkü hem kadın hem de erkek aynı insani özelliklere sahiptir. Aynı özelliklere sahip olan iki varlıktan birisinin diğerine üstünlüğü söz konusu olamaz. Bu realiteden hareket edildiğinde toplumlarda hiçbir şekilde problem yaşanmayacaktır. Ancak her zaman temenniler gerçekleşmemekte, o zaman da istenmeyen durumlar yaşanabilmektedir.

Tüm bu sebeplerle kadınların insan hakları, insan haklarının bir alt kategorisi olarak değil, evrensel insan haklarının vazgeçilmez bir parçası olarak kabul edilmektedir. Ancak insanların bir kısmının sadece kadın olmaları sebebi ile ağır insan hakları ihlalleri yaşadıkları da bilinmektedir. Cinsiyet temelli yaşanan bu hak ihlalleri, toplumların yarısını etkilemekte, öteki yarısını da dolaylı yollarla etkilemektedir. Bu sebep ile demokratik ülkelerde sosyal ve ekonomik alanda eşit olmasalar da hukuki anlamda kadın ve erkek eşit şartlarda kabul edilmektedir.

Beş yüzyılı aşan bir süredir kadınların fiziksel, düşünsel ve ekonomik bağımsızlıktan yoksunluğunu önlemeye yönelik insan hakları mücadeleleri devam ettirilmektedir. Sanayi toplumu ile birlikte kadınlar, aile içindeki görevlerinin yanında dışarıda da çalışmaya başladılar. Kadınların erkeklerle aynı işlerde çalışmaya devam etmeleri, ancak kendilerinden geleneksel rollerini de devam ettirmelerinin isteniyor olması, kadınların haklarını koruma noktasında harekete

geçmelerinde etkili olmuştur. Bu mücadele sürecinde kadınlar kendilerini anne ve eş olmanın ötesinde toplumun bir bireyi ve vatandaşı olarak görmekte-dirler.

Erkekler de kadınları bir birey olarak algılayacak bilinç düzeyine sahip olurlarsa, sorumluluklarını daha yüksek düzeylere çıkarmaktan imtina etmeyeceklerdir. Bu süreçte erkekler ev işleri, çocuk bakımı, vb. işler konusunda daha fazla sorumluluk almaya başladıklarında, kadınların insan haklarından bahsedilmeye başlanılabilecektir. Aksi durum ataerkil anlayıştan kaynaklanan erkeğin üstünlüğü ve ayrıcalık sahibi olmasına meşruiyet kazandıracaktır (Dinçkol, 2003: 16).

Erkek egemenliğinin meşrulaştırılması kadın ve erkeğin doğalarının farklılığı esasına dayanmaktadır. Farklılık hiyerarşisi içeren bu esas, erkekliliği akıl, rasyonellik ve güçlülük gibi olumlu özelliklerle açıklamaktadır. Öte yandan kadınlık da duygusallık, yeti eksikliği ve zayıflık kavramları ile tanımlanmakta ve olumsuz nitelikler yüklenmektedir. Tüm bu değerlendirmeler erkeğin güç kullanmasını ve gücünü hissettirmesini meşrulaştırırken, kadının şiddete uğramasına zemin hazırlamaktadır.

Aile içi şiddetin bütün dünya kadınlarının karşılaştığı olduğu bir problem olduğu bilinmektedir. Şiddetin tek bir sınırı bulunmamaktadır. Aksine, şiddet şekilleri bir diğerini de beraberinde getirmektedir (Erdoğan ve Diğerleri, 2009: 809). Şiddetin bir şekli ile mağdur edilen bir kişinin, şiddetin diğer şekillerinden sakınması mümkün olmadığı gibi, şiddeti çok yönlü yaşaması tahribatın boyutlarını arttırmaktadır. Bu da şiddete uğrayanın yaşamış olduğu fiziksel travma yanında kendisine olan özsaygısının da zarar görmesi anlamına gelmektedir.

Her bireyin cinsiyet, yaş, engel durumu, vb. farklılıklarına bakılmaksızın insan olduğu gerçeğinden hareket edilse ve eşit haklara sahip olduğu kabul edilse, bu tür istenmeyen durumların yaşanması durumu ile karşılaşılmayacaktır. Oysa bir insanın diğer insanlar üzerinde hakimiyet kurma hakkının olmadığı bilindiğinde problem temelden çözülecek, hatta problemin ortaya çıkması engellenmiş olacaktır.

“Erkek, kadını koruyandır. Koruyucu sıfatı, erkek olmakla ilgilidir. Baba, erkek kardeş, koca ya da ailedeki erkekler koruyucu rolünü benimsemiş durumdadırlar. Hatta bu koruma, erkek arkadaş ve komşuya kadar uzanan bir çizgide karşımıza çıkmaktadır. Kadın zayıftır ve bu zayıflıktan kurtulması, bir erkeğe ait olmasıyla olanaklıdır. Burada ait olmak birinin eşyası, malı olmakla eş anlamlıdır. Bu anlayışa göre insan, birey olma özelliğinden de soyutlanmıştır.” (Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, 1999: 57). Şeklindeki ifadelerden de anlaşıldığına gibi, bazı sosyo-kültürel yapıların yazısız kuralları bu tür yargıları içselleştirebilmektedir. Bu da korunanın köle olması, koruyanın da hakimiyet kurması gibi istenmeyen sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Töre ve namus cinayetlerini de bu çerçevede değerlendirmekte fayda var. Bu anlayışın temelinde erkek egemen alt kültür ile sosyo-kültürel değerlerin birleşmesi söz konusu. Öncelikle toplumun, sonra da ailesinin ve kadının namusunu koruma görevini kendisinde gören erkek, yaptığı bu eylemleri meşru görmekte, toplum da bunu desteklemektedir. Toplum, yazısız kuralları ile örtüşen bu eylemleri yapanı ödüllendirmekte, dolayısı ile erkek namusu koruyan, kadın da namusu korunan olarak süreci algılamaktadır.

Bugün bütün dünyada kadınların insan haklarından bahsediliyor olması, sorunun hala devam ediyor olduğunu da ortaya koymaktadır. Kadınlara karşı gerçekleştirilen eylemlerin toplumlara göre olumlu veya olumsuz olarak algılanıyor olması, geleneksel olanın uluslararası yaygınlığa sahip olmaması, sorunun tespit edilmesi ve çözüme kavuşturulmasını, dolayısı ile de uluslararası hukuksal önlemlerin alınmasını da geciktirmektedir. Bu da sorunun çözümünde uluslararası dayanaktan yoksun kalmayı ve dolayısı ile de sorunun çözümünü geciktirmektedir.

Sorunun kaynağında hiç kuşkusuz kadının kendisine ait bir kimliğinin olmaması yatmaktadır. Gelenek ve göreneğin de etkisi ile erkeğin isteklerini yapmak zorunda kalan kadın, yaşadığından farklı bir hayat tarzına talip olamamakta, kaderine rıza gösterip kendisinden istenilenleri yerine getirmeye çalışmaktadır. Bu da sürecin devamlılığını sağlamaktadır.

İnsanın, insan olmasından kaynaklanan en vazgeçilmez hakları, insan hakları olarak kabul edilmektedir. Hak, bir insanın isteyebileceği ve ileri sürebileceği bir durumu ifade etmektedir. Hak ve hukuk kuralları bütün insanlar için geçerli olup, herkesin ortak yaşam alanına dayanmaktadır. Bir insanın diğer insana üstünlüğü söz konusu olmayıp kanunlar önünde bütün insanlar, farklılıklarına bakılmaksızın eşit kabul edilmektedir. Kanunların da ötesinde herkes bir canlıdır, her canlının yaşama hakkı vardır ve bu hak hiçbir şekilde, hiçbir gerekçe ile elinden alınamaz.

Per çok toplum, kadınlar noktasında sınavını verememektedir. Kadınlar, kocalarının her türlü ihtiyaçlarını gidermekle sorumlu tutulmakta, kendi ihtiyaçlarından önce kocalarının ihtiyaçlarını önemsemeleri beklenmektedir. Bu da kadınların kendilerine olan özgüven ve öz saygılarını kaybetmelerini sağlamaktadır. İnsan hakları öğretisinin temelini eşitlik ve özgürlük olduğu düşünüldüğünde kadından istenilenlerin, bu ilkelere tamamen ters olduğunu söylemeye gerek olmadığını düşünüyoruz.

16. Yüzyılda kadının insan olup olmadığının tartışılmasının yapılmasının mantığını anlamanın son derece zor olduğunu söylemeye gerek yok iken, bu tartışmaların hala devam ediyor olduğunu ve hangi mantık ile devam ediyor olduğunu izah edebilmek çok daha zor. Konunun abartıldığı düşünülebilir. Ancak kadınların kendileri, gelecekleri, hayalleri, çocukları, vb. ile ilgili kararları alamıyor olmaları, başkalarının aldıkları kararlara uymak zorunda olmaları, kadının günümüzde de hak etiği, hatta olması gerektiği yerde olamamasını açıklayamıyor.

Kadınların, eşitlik içinde dünyayı paylaşamıyor olmaları, erkeğe bağımlılıklarının hala devam ediyor olması, evrensel bir geleneğe dönüşmüş, hatta doğallaşmış görünmektedir. Bu doğallık da erkeğin davranışlarını meşrulaştırmakta, sorgulanmasını engellemektedir. Sorunun kaynağının burada düğümlendiğini düşünüyoruz. Çünkü kadın da durumunu sorgulama gereği duymamakta, sorgulayabilecek uygun zemin bulamamakta, kısacası sorgulayamamaktadır.

Kadının kendisinin de soruna çözüm arama gereği duymaması, kadını ikinci plana atmaktadır. Böyle bir durumda, kanunların kadınlara birtakım haklar veriyor

olması, eşit muamele görmelerini her zaman da sağlayamayabiliyor. Çünkü kanundan çok daha önce toplumun izin veriyor olması gerekmektedir. Bilindiği gibi yazısız kuralların yaptırım gücü yazılı kuralların yaptırım gücünün çok daha ilerisindedir (Bilgiseven, 2000: 21). Kadın ve erkek cinsel rollerini toplumların kesin bir şekilde tanımlanmış ve ayırtmış olması, değişimin yaşanmasını son derece zorlaştırmaktadır.

Kadının kamusal alandaki hakları ve güvenliği, devlet tarafından koruma altına alınırken, cinsel kimliğinden ve toplumsal normlarından dolayı ev içindeki haklarına devlet müdahalesi son derece zor olmaktadır. Eskiye oranla günümüzde, kadının haklarının ve güvenliğinin korunması noktasında devletin müdahalesinin oldukça arttığını da hatırlatmakta yarar var. Ancak bu iyileştirmelerin yeterli olmadığını aksine artarak devam etmesinin gerekliliğini de burada vurgulamak gerekir.

1.5. ÇALIŞMA HAYATI VE KADIN

Kadın ve erkek olmak üzere iki farklı cinsten oluşan kâinat, denge temeli üzerine oturmaktadır. Bu hassas dengede önemli olan dengenin bozulmamasını sağlamak, bozulsa dahi yeni dengeleri kendi bünyesinde en kısa süre içinde üretebilmek ve uygulamaya koyabilmektir.

Sanayi ihtilali öncesinde genellikle erkekler evin dışındaki işlerden sorumlu kabul ediliyorlardı. Kadınlar da ev içi işlerden, özellikle de çocuğun eğitimi ve sosyalizasyonundan sorumlu tutulmaktaydılar. Kadınlar, özellikle de tarım ve hayvancılığın hakim olduğu sosyo-kültürel yapılarda, zaman zaman eşlerinin yanında görev ve sorumluluk alıyorlardı, ancak ücretsiz aile işçisi konumunda.

Sanayileşmenin başlaması ile birlikte eskiye oranla çok daha fazla işgücüne duyulan talep, kadının da çalışma ortamına girmesini zorunlu hale getirmiştir. Özellikle sanayi ihtilali sonrası eğitime ve dolayısıyla eğitim görmüş elemana duyulan ihtiyaç, kadın erkek ayrımı gözetilmeksizin bütün insanların eğitim imkânlarından faydalandırılma şansını gündeme getirmiştir. Kadının da eğitim

imkanlarından faydalanabiliyor olması, ev dışındaki çalışma hayatında aktif görev alma şansını arttırmıştır.

1.5.1. Günümüz Türkiye'sinde Çalışma Hayatında Kadın

Yakın geçmişe kadar ekonomik bir gelir elde etmeden çalışan kadın, bugün iş hayatının içine aktif olarak girdi ve emeğinin karşılığında belli bir ücret elde etmeye başladı. Kadının çalışma hayatına girmesi, ekonomik açıdan onu daha bağımsız kılarken, eskiye oranla görev ve sorumluluklarında bir takım değişiklikler meydana getirmiştir. Bu değişim, olumluluk ve olumsuzlukları da beraberinde taşıdı. Evinin dışında başka bir görev alan kadın, gün içinde evde kalan hemcinsleri ile aynı görevleri de yapmak zorunda kalabilmekte.

Günde 8 saat mesai yapmasının ardından eve gelince, bütün gün evde olan kadınlardan beklenen sorumlulukları yerine getirmesini beklemek mümkün değil. Bu durum kadının annelik fonksiyonunu yerine getirmesini belli oranda etkilediği gibi, çocuğun başta eğitimi olmak üzere birçok fonksiyonunu da etkilemekte.

Bu noktada bir takım fonksiyonların müesseselere devri gündeme geldi (Çevik, 1995:27). Bu fonksiyon devrinden ilk payını alan eğitim kurumu oldu. Bilindiği gibi çocuğun eğitiminden birinci derecede sorumlu olan aile kurumudur. Ancak özellikle kadının çalışma hayatında daha aktif rol almaya başlaması ile birlikte çocuğun eğitiminde yaşanan sıkıntıların da etkisiyle, aileler bu sorumluluklarını, formal anlamda eğitimin sürdürüldüğü okullara devretmişlerdir. Formal olmayan eğitim yine aile içinde sürdürülüyor. Böylece formal eğitimin yükü ailelerin üzerinden alınmış oldu. Çocukların küçük yaşlardan itibaren kreşlere verilmesi ile başlayan bu süreç, üniversite eğitimine kadar sürmekte.

Üzerinden çocuğun eğitim yükü kalkan kadınlar, daha rahat çalışma hayatına girmeye, işlerinde daha verimli olmaya başladılar. Kadınların iş hayatlarındaki verimliliklerinin artmaya başlaması, onların daha farklı alanlarda kendilerine daha güvenli olmalarını, bu da kadınların çalışma hayatında daha aktif olmasını sağlamıştır.

Kadınların önemli bir bölümü işe girme yerine, evlenip ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgilenmeyi tercih ediyor. Toplumdaki genel beklenti ve yönlendirme bütün erkeklerin iş arayıp bulması ama bütün kadınların iş arayıp bulmak zorunda ve isteğinde olmamasıdır. Aslında işgücü ve istihdam açısından bakıldığında bu ayrım son derece önemli ve anlamlıdır.

Bu sınırlamanın büyük oranda sosyo-kültürel sebeplere dayalı olduğunu, sosyolojik bir gerçek olarak görmek mümkün. En basitinden kadınların iş devamlılığı, erkeklere oranla daha düşük. Özellikle evlenen ve çocuk sahibi olan erkekten kesinlikle çalışması ve evinin geçimini sağlaması beklenirken, evlenen kadından işten ayrılması, eşi ve çocukları ile ilgilenmesi beklenmekte. Hamilelik ve doğum sebebiyle, çoğunlukla kadınlar, iş yaşamının başında ara vermek zorunda kalıyorlar. Bu da iş hayatına daha sonra tekrar dönseler bile, yükselme ve motivasyonlarını önemli ölçüde olumsuz etkiliyor.

Dalkıranoğlu ve Çetiner'in (2008:280) de belirttiği gibi "çalışma yaşamında cinsiyet ayrımcılığının en önemli nedenlerinden biri, kadının biyolojik farklılığı nedeniyle ona toplumsal olarak biçilen roldür. Aile yaşamında, ev ve çocuk sorumluluğunun kadına yüklenmiş olması, kadının iş yaşamında kariyer yapmasına engel olmaktadır. Kariyer yapan kadınların çoğunluğu, evlenmemiş, evli çocuksuz ya da evlenip boşanmış ve başarıyı hedeflemiş kişilerdir".

Kadının yeri evidir felsefesiyle çok uzun yıllar iş dünyasından, siyasetten ve kamu hayatından uzak kalan kadınlar, erkek egemen sistemin çarkları içinde karar verme mekanizmalarından uzakta kaldılar veya kalmak zorunda bırakıldılar. Bu da kadını ikinci plana itti.

Türkiye ve dünya nüfusunun yarısını kadınlar oluşturmasına rağmen, toplumsal cinsel rolleri onları, ev dışındaki hayattan uzun süre uzak tuttu. Dünyadaki ve Türkiye'deki durum kadın açısından önemli farklılıklar göstermemekte. 1970'li yıllardan sonra, kadının yönetimde olmamasının sakıncalarını görmeye başlayan devletler, kota uygulamasıyla bu soruna çözüm bulmaya çalıştılar.

Şu anda gelinen nokta arzu edilen seviyede olmamakla birlikte, ileride kadının iş hayatında söz sahibi olabilmesi için oldukça büyük bir adım niteliğini taşımaktadır. Buna göre Türkiye'deki üniversitelerde görev yapan öğretim elemanlarının %35'ini kadınlar oluşturmaktadır. İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin %43'ünü, müdürlerin de %7'sini kadınlar oluşturmaktadır. TÜSİAD'ın 2001 yılında "Çalışma Hayatında Kadın" konulu anket verilerine göre 78 kadın üyenin temsil ettiği 571 firmada istihdam edilenlerin %25'i kadınlardan oluşmaktadır. Yönetici statüsünde çalışanlara bakıldığında, kadın oranının %7'lere kadar düştüğü görülmekte olup, bu veriler bir başka gerçekliğe de ışık tutmaktadır.

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü verilerine göre¹ ; Kadınların işgücüne katılma oranı 1990'da %34.1 civarındayken, 2002 yılında %26.9, 2004 yılında %25.4, 2010 yılı için %27.6 olarak belirlenmiştir.

2010 yılı verilerine göre; kente göre (%23.7) kırsal alanda daha çok kadın işgücüne katılıyor (%36.3) gibi görünse de kırdaki 100 kadından 84'ü tarım kesiminde ve bunların %79'u herhangi bir ücret almaksızın ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Türkiye geneline baktığımızda 2010 yılı verilerine göre kadın istihdam oranı % 24 iken AB-15'te % 60,4, AB-27'de bu oran % 59,1'dir.

Ülkemizde 2010 yılı verilerine göre istihdama katılan kadınların % 42.4'ü tarım sektöründe, % 15.9'u sanayi sektöründe, % 41.7'si ise hizmetler sektöründe çalışmaktadır. İşteki durumları açısından bakıldığında 100 kadından sadece 14.1'i kendi hesabına ve işveren konumunda çalışmakta, 50.7'si herhangi bir ücret ya da yevmiye karşılığında çalışmakta ve 35.2'si ücretsiz aile işçisi olarak çalışma yaşamında yer almaktadır.

Ayrıca, köyden kente göçü yoğun olarak yaşayan ülkemizde, köyde işgücü içinde görülen kadın kente geldiğinde yeterli eğitim ve mesleki bilgi-beceriye sahip

---

¹ www.ksgm.gov.tr/Pdf/tr_de_kadinin_durumu_temmuz_2011.pdf
http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/mce/eski_site/Pdf/icerik.pdf
http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/mce/eski_site/Pdf/uzmanlik_tezleri/sahin_metin_tez.pdf

olmaması nedeniyle kent işgücü piyasasına girememekte, işgücü dışında kalarak genellikle ev kadını olmaktadır. İşgücüne katılmayan 100 kadından 61.5'i işgücüne katılmama nedeni olarak "ev kadını" olmalarını göstermektedir. Bu olgu hem kırdan hem de kentte kadının işgücüne katılımını azaltmaktadır. Gelir azlığı nedeniyle çalışmak zorunda olan kadın, sosyal güvencesiz düşük statülü-gelirli işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır.

Kadın işgücünün en çok istihdam edildiği sektör hizmetler sektörü olup bu sektördeki iş alanlarından bazıları özellikle "kadınlar için uygun alanlar" olarak toplumsal kabul görmüşlerdir.

Sanayi sektörü, özellikle imalat sanayi halen kadın işgücünün oldukça sınırlı olduğu bir sektör olma özelliğini korumaktadır. Oysa aynı sektörde tekstil, gıda, hazır giyim gibi emek yoğun sanayi dalları için kadınlar halen tercih edilen işgücü konumundadır. Her iki sektörde de özellikle kayıt dışı işyerlerinde yoğunlukla kadın ve çocuk işgücü her türlü sosyal hak ve güvenceden yoksun şekilde çalıştırılmaktadır.

İstihdamda yer alan 100 kadından 58.5'i herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmaksızın çalışmakta, bunların da % 56.8'ini ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınlar oluşturmaktadır. Ücretli veya yevmiyeli çalışan kadınların % 26.3'ü, işveren kadınların % 26.5'i, kendi hesabına çalışan kadınların % 90.7'si herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmaksızın çalışmaktadır.

İşsizlik oranları Türkiye genelinde % 11.9, kentte % 14.2 ve kırsal alanda % 7.3'tür. Kentte yaşayan en az lise mezunu olan genç kadın nüfusundaki işsizlik oranı % 33.3, aynı durumda olan erkekler için ise % 23.6 olarak saptanmıştır.

Kadınlar son yıllarda eskiye göre daha fazla çalışma hayatında yer alıyor olmalarına rağmen, nitelik gerektiren işlerden daha fazla nitelik gerektirmeyen işlerde çalışıyorlar. Bu da yönetici statüsünde çok yar almamalarını beraberinde getiriyorlar. Kadınlar, genellikle geleneksel cinsel rollerinin de etkisinde kalarak yönetici olmaktan çekiniyorlar, yöneten değil, yönetilen olmayı tercih ediyorlar.

Görüldüğü gibi kadınlar, statü gerektirmeyen işlerde daha fazla yer alırken, statü gerektiren işlerde kendilerini gösterebilme ve bu pozisyonda uzun süre kalabilmeleri çok daha zor olmaktadır Çünkü kadınlar bu statülere talip olma noktasında son derece çekimser davranırken, erkekler de kadınların statü gerektiren mesleklere yönelmelerini desteklemiyor, kadınları yüreklendirmiyor. Sosyalleşme sürecinde, kendisine güvenmek yerine çevresindeki erkeklere güvenmeleri yönünde eğitilen kadınlar, yöneticiliği yapabileceklerine inansalar da eşleri, babaları, erkek çocukları, vb. yakın çevrelerindeki erkeklerin yönlendirmelerini daha fazla önemsiyorlar.

Özellikle tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan kırsal kesimlerdeki kadınların çok büyük bir kısmı “ücretsiz aile işçisi” konumundadır. Ücretsiz aile işçisi olan kadınlar, kendi ifadelerinin aksine çalışmıyor değil, ücretli çalışan kadınlardan, hatta evdeki diğer fertlerden çok daha fazla çalışıyorlar. Ancak çalışmaları ücret ile değerlendirilmediği için kendilerini çalışmıyor veya ev hanımı olarak nitelendirmektedirler.

Ücretsiz aile işçisi olan kadınların, kendilerinin de kendilerini çalışmıyor olarak nitelendirmeleri, çalışmalarının değer olarak algılanmamasına yol açmaktadır. İnsanlar, yaptıklarını bir değer olarak algılamadıkları veya bir değer olarak görmedikleri sürece, başka insanlara yaptıklarını bir değer olarak algılatamazlar. Dolayısı ile kadınların öncelikli olarak kendi yaptıklarının farkına varması ve kendi değerlerini öncelikli olarak kendilerinin fark etmiş olması gerekmektedir.

Kadınlara göre erkekler daha fazla çalışma hayatında yer almaya çalışıyorlar. Bunda da sosyo-kültürel yapının erkek egemen olmasının etkili olduğu kanaatindeyiz. Çünkü evin erkeği, yazısız kurallar gereği, aynı zamanda evin geçimini de sağlamak zorundadır. Aksi halde evdeki otoritesi sarsılacaktır. Ataerkil bir yapıda sosyalleşen erkekler, çalışarak az da olsa para kazanmaya ve evin ihtiyaçlarını karşılamaya kendilerini mecbur hissetmektedirler. Bu da erkeklerin kadınlardan daha fazla oranda çalışma hayatında yer almasında etkili olmaktadır.

8 Mart 2005 tarihli verilere göre 1975 yılında üniversite mezunu kadın sayısı 56 bin iken, bu rakam 2000'de 910 bine kadar yükseldi. Ancak 2000 yılı itibariyle okuma yazma bilmeyen kadın sayısının halen 4 milyon 625 bin olduğu bilinmekte. İşgücüne katılım oranına bakıldığında erkeklere göre çok daha düşük olduğu dikkati çekmektedir. Eğitim seviyesinin oldukça arttığı günümüzde, nitelikli iş gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça ve nitelik fazlaştıkça iş bulma oranı da artmaktadır. Bu durumda eğitimsiz ve düşük seviyedeki eğitimlilerin iş hayatında yer alma ihtimali de ortadan kalkmaktadır.

Kadın ve erkek çalışanların ücret dengesizliğine bakıldığında kadınların aleyhinde devam ettiği görülmektedir. Kadınların eğitim durumuna göre değişmekle birlikte, ücretlerinin genellikle erkeklerin ücretlerinin gerisinde kaldığı bilinmektedir. Ancak kadınların eğitim seviyelerinin yükselmesi ve uzmanlık gerektiren işlerde daha fazla yer almaya başlamaları ile birlikte bu dengesizliğin ortadan daha kolay kalktığını söyleyebilmek mümkün. Çünkü günümüzde nitelik gerektiren işlerde seçimi, bireylerin nitelikleri belirlemektedir.

'İş'te Kadın Olmak' isimli bir araştırmaya² göre; iş yaşamında başarılı olan kadınların üç belirgin özelliklerinin hırslı, iş-yaşam dengesini kurabilen ve lider ruhlu olmaları şeklinde belirlenmiş. Yine aynı çalışmaya göre başarılı iş kadınlarının iş yaşamı ve diğer yaşam bağlantısını iyi kurdukları belirtilmekte. Bu durumu Doç. Dr. Aycan da kadının başarısının hem iş hem de ev dengesini sağlayabildiğinde kabul edildiğini vurgulamaktadır.

Kadının gerçek başarısı hem iş hem de aile hayatında dengeyi kurabildiğinde toplum gözünde pekişmiş oluyor (Koray, 2001). Ataerkil toplumlarda, toplumun kadından beklentisi, çalışma hayatında yer alıp para kazanmasından daha önce, iyi bir eş ve anne olmasıdır. İyi bir eş ve anne olmanın yanında kadın iş hayatında da başarılı olduğunda takdiri alabilmektedir. Aksi halde toplum kadını öncelikleri karıştırmakla suçlayabilmektedir

---

² Bknz: Çakınberk, Arzu Karaca (2011) İş'te Kadın Olmak, Nobel Akademik Yayıncılık.

Yine aynı araştırma verilerine göre kadınların iş hayatındaki en büyük avantajlarının duygusal zekâları olduğu belirtilmekte. İş yaşamındaki en büyük yardımcıları olduğu kabul edilen duygusal zekaları, kadınlara liderlik ve problem çözme becerisi de kazandırmakta.

Özellikle üst düzey işlerde çalışan kadınlar genellikle cinsel ayrımcılıktan mağdur olmadıklarını belirtmekte. Cinsel ayrımcılık daha fazla alt düzey işlerde kendisini göstermektedir. İş hayatında karşılaşılan zorlukların kadın erkek ayrımından daha fazla insanın yetişme şartı, eğitimi, dünya görüşü ve kişiyi kişi yapan özelliklerinden kaynaklandığını belirtmekte.

1.5.2. Yasalarda ve Devlet Sektöründe Türk Kadını

Ücretli işçi olarak kadınlar iş yaşamına ilk kez 1897 yılında girdi. 1913 yılında kadına devlet memuru olma hakkı tanındı. Türkiye'deki ilk kadın belediye başkanı 1950 yılında Mersin'den seçilen Müfide İlhan'dı. İlk kadın bakan 1971 yılında Türkan Akyol, ilk kadın vali 1991'de atanan Lale Aytaman'dır. İlk kadın başbakan 1993 yılında hükümet kuran Tansu Çiller'dir.

3232 sayılı yasayla kabul edilen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin (UNICEF, 2004:9-10) 11/1 maddesi, taraf devletlerin, kadın erkek eşitliği esasına dayanarak erkeklerle eşit haklara sahip olmalarını sağlamak için uygun tedbirler alınmasını öngörmektedir. Buna göre, bütün insanların çalışma hakkı, eşit istihdam imkanlarına sahip olma hakkı, serbest olarak meslek ve iş hakkı, sosyal yardımlar dahil eşit ücret hakkı, aynı sözleşmenin 11/2. Maddesine göre, evlilik ve doğum sebebiyle kadınlara karşı ayrımı önlemek ve etkin bir çalışma sağlamak için taraf devletlerin şu önlemleri alması zorunlu tutulmuştur: Hamilelik ve evliliğe bağlı işten çıkarma ayrımını yasaklamak ve bu ayrımı yapanları cezalandırmak, iş, kıdem ve sosyal hakları kaybetmeksizin analık izni gibi sosyal hakları vermek, çocuk bakımevi gibi sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik etmek ve hamilelik süresince, zararlı olduğu ispatlanan işlerde kadınlara özel koruma sağlamak amaçlanmaktadır.

Yasalara göre davranıldığında aynı erkek gibi kadın da iş ve mesleğini özgürce seçebilmekte ve topluma yarar sağlayan her tür etkinlikte bulunma hakkına sahiptir. Anayasanın 12. maddesi kişiye bağlı, dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmez nitelikteki çalışma hak ve özgürlüğü, evli kadınların da temel haklarından kabul eder. Kocanın sahip olduğu çalışma hak ve özgürlüğü ile ilgili bütün hak ve ayrıcalıklar kadın için de geçerlidir. Bu noktada evlilik birliğinin sürdürülmesi ve yeni neslin yetiştirilmesi aşamasında muhakkak surette aileye büyük görev ve fedakarlıklar düşmekte. Ancak fedakarlığın eşler arasında bir taraf lehine veya aleyhine olması söz konusu değildir.

1.5.3. Neler Yapılabilir?

Konu toplumun %50'sini doğrudan ilgilendiren ve diğer %50'sini de dolaylı ilgilendiren kadın konusu olunca neler yapılabilir sorusuna cevap kısa yollardan verilemez. Cevabın en etkin çözümü toplumun eğitilmesidir. Sadece kadınların eğitilmesi ve iş hayatında nitelikli olarak görev alabilmesinden bahsetmiyoruz. Kadınlar eğitim alsa dahi, özellikle bizim gibi ataerkil toplumlarda kadınların mesleklerini icra edebilmeleri, iş hayatında aktif görev alabilmeleri için, bu hakları anlayıp, algılayabilen ve uygulamada engel olmayan erkeklerin olması gerekir. Bunun olabilmesi için de erkeklerin de eğitimden geçirilmeleri bir zorunluluk.

Bugünün dünyası vasıfsız insanlara iş dünyasında çok cömert davranmıyor. İş dünyasında var olabilmek için vasıf kazanmak bir zorunluluksa kadının da vasıf kazanması gerekmekte. Bu amaçla kadınların yaygın ve örgün eğitim kurumlarından erkeklerle eşit düzeyde yararlanabilmelerini sağlamak amacıyla yasal düzenlemeler yapılmalı.

Özellikle bugün bütün dünyada yarı zamanlı time işler daha çok kabul görmeye başladı. Bu tür işleri kadınlar daha çok tercih ediyorlar. Hem ev ve çocuk ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmek isteyen, hem de bir gelir elde etmek isteyen kadınlar bu işlere yönelebiliyorlar. Ancak bu işlerin de yapılabilmesi için belirli eğitimlerden geçmek gerekebiliyor. Son dönemlerde yerel yönetimler, eğitim seviyeleri düşük, vasıfları olmayan kadınları belirli merkezlerde toplamak suretiyle

bir süre eğitimden geçiriyorlar. Bu eğitim sonucunda kadınların hem iş bulabilmeleri kolaylaşıyor hem de evlerinde ürettikleri ürünlere pazar bulabiliyorlar. Özellikle bu faaliyetlerin desteklenmesi son derece önemlidir.

Bir diğer husus, yine kadınların kendi evlerinin bünyesinde, ufak kredilerle desteklenmeleri sonrasında ekonomik hayatta daha faal hale gelebilmeleridir. Mikro kredi olarak desteklenen bu projelerde kadınlara belirli miktarlarda küçük ölçekli paralar verilmekte, mesela dikiş makinesi alabilecek kadar, kazanç elde etmeye başladıktan sonra küçük meblağlarla geri ödenmesi sağlanmakta. Bu projelere destek verildiği takdirde, ev hanımı ya da işsiz statüsündeki kadınlar hem iş dünyasında, hem de ekonomik dünyada statü elde ederek, ekonomik olarak aktif hale gelecektir.

Yine kadınların belli iş kolları ve meslekleri seçmeye yönlendiren eğilimlerin tespit edilmek suretiyle bu yönlendirmeye bir dur denilmesi gerekmektedir. Aksi halde çalışma hayatında kadın dendiği zaman daha uzun süreler hemşirelik, öğretmenlik, bakıcılık, ev işleri vb. İşler zihinlere gelmeye devam edecektir. Oysa iş hayatında kadın denildiğinde üst düzey görevlerde de aktif olarak en az erkekler kadar görev alabilmelerini kastediyoruz.

Kadınlar, analık duyguları ile hareket ettikleri için çocuklarının bakım ve eğitimi hiç şüphesiz onlar için çok önemli. Bu sebeple de kadınların önemli oranda çalıştığı işyerleri bütün dünyada artık kreşleri de bünyelerinde barındırmaya başladı. Ancak işyerleri bünyesindeki bu kreşlerin açılabilmesi hükümlülüğü sadece kadın çalışanların sayısına göre belirlenmekte. Bu sayı dikkate alınırken erkekler de dikkate alınmalı. Böyle olunca çocuklarını yakınında ve emniyette hissetmeye başlayan kadınlar iş hayatına girmede daha istekli olacaktır.

Uzun yıllar evin dışında hayatı olmayan kadın, çalışma hayatına girdikten sonra, evde daha fazla söz sahibi olmaya başlamış, uzun yıllar beklediği bağımsızlığını yavaş yavaş elde etmeye başlamıştır. Çalışma şartları ne kadar ağır olursa olsun, eve geldikten sonra kendisini yine birçok işi yapmak zorunda hissetse dahi, kendi varlığının ve değerinin hissediliyor olması, kadının gözünde tüm zorlukları asgariye indirmektedir.

Ekonomik gücü artmaya başlayan kadının aile içindeki gücü eşinin gücüne yaklaşmaya başladı. Kadının çalışmaya başlaması, eşler arasındaki ilişkiyi de etkilemekte. Ailedeki bireysel bağımsız tipler yerini karşılıklı yardımlaşan tiplere bırakmıştır. Ayrıca çalışan kadınların çalışmayanlara oranla daha eşitlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Sanayi ihtilali öncesinde geleneksel geniş ailede, evin en yaşlı kadını dışında, diğer kadınların söz hakkı yokken, bugün kararların büyük çoğunluğu eşler arasında ortaklaşa alınmaya başlamakta (Çevik, 1995: 28). Özellikle köyden kente göç eden ailelerde, kadın ve çocukların da çalışmaya başlaması ile birlikte, erkek ekonomik egemenliği ile birlikte otoritesini de yavaş yavaş kaybetmekte. Kadının da çalışmaya başlaması ile birlikte erkeğin hane içindeki yeri daha büyük oranda ataya saygıya dayanmaya başlamakta.

Kadının çalışmaya başlaması ile birlikte oluşan bu yeni düzende, kadın ve erkeğin olması gereken noktada birleştiği kabul edilmekte. Çünkü olması gereken birisinin diğerine üstünlüğü değil, hem kadının hem de erkeğin hak etmiş olduğu statüyü elde etmesi ve bu statülere uygun roller oynayabilmesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇORUM İLİ VE KIRSALINDAKİ KADINLARIN SOSYO- KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPILARININ TESPİTİ ALAN ARAŞTIRMASI

2.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KONUSU

“Çorum İli ve Kırsalındaki Kadınların Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapılarının Tespiti” başlıklı bu araştırmanın amacı kadınların sosyo-kültürel ve ekonomik yaşamdaki sorunlarının tespit edilmesi ve sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaçtan hareketle Çorum il merkezi ve kırsalındaki kadınların mevcut sosyal, kültürel, ailevi ve ekonomik yaşam biçimleri ile tutum ve değer yargıları araştırılmıştır. Ayrıca kadınların bu alanlarda geleceğe yönelik beklentileri de tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan kadınların sorunları ve beklentileri üzerine son zamanlarda çalışmalar artmaktadır. Kırsalda yaşayan kadınların sorunları kentte yaşayanlara göre çok daha farklı ve fazladır. Başta eğitim olmak üzere çalışma ve ailevi sorunlar buralarda yaşayan kadınların temel sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çorum ili kırsalında kadınların temel sorunlarını tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek hem bölgesel kalkınma hem de ulusal kalkınma açısından son derece önemlidir. Ülkelerin kalkınmışlığında erkekler kadar kadınların da payları göz ardı edilmemelidir. İşte bu çalışma bu nedenlerden ötürü hem bölgesel hem de ulusal kalkınmaya katkı sağlayacağını düşündüğümüz verileri içermektedir. Araştırmanın diğer bir önemi de Çorum ilinde kırsalda yaşayan kadınların sorunlarına ilişkin bu çapta ilk araştırma olmasıdır.

2.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada hem betimsel hem de yorumlayıcı yöntemler kullanılmıştır. Daha çok betimsel nitelik taşıyan bu araştırma, survey (alan taraması) tipi bir araştırma modeli kullanılarak yapılmıştır. Betimleyici tarama modelleri geçmişte, bugün ya da belli bir süreçte var olan olayları, durumları ve olguları ortaya koymaya yönelik yaklaşımlardır. Var olanı değiştirmeye yada etkilemeye çalışmadan olgunun bilimsel portresinin ortaya konulması sürecini içermekte; nelerden oluştuğunu ve neler ile ilişkili olduğunu sorgulamaktadır (Karasar, 2005: 34).

Çorum ili merkezi ve ilçelerinde yaşayan kadınların sosyo-ekonomik yapıları ve çalışma hayatındaki yerlerini konu alan çalışmamız, teorik ve alan araştırması olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

Teorik kısımda öncelikli olarak literatür taraması yapılmıştır. Bu amaçla; Dünya’da, özellikle de Türkiye’de kadınların çalışma hayatındaki yeri ile ilgili daha önceden yapılmış çalışmalara ve istatistiki bilgilere yer verilmiştir. Bu konuda özellikle resmi ve akademik çalışmalardan elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Sahadan elde edilen nicel ve nitel veriler aile yapısı, eğitim düzeyi, medeni durum, cinsiyet, yaş, yerleşim yeri ve ekonomik durum gibi değişkenler açısından analizlere tabi tutulmuştur. Tarama modelinde öngörülen bu çalışmada kullanılmak üzere tamamen yapılandırılmış ve uzman görüşü aracılığıyla geçerliliği artırılmış bir anket formu ve bir de mülakat formu hazırlanmıştır.

Uygulanan 7.144 anket ve 50 mülakat sayesinde hem nicel hem de nitel veriler elde edilmiştir. Araştırmanın tarama modelinde bir çalışma olarak planlanmasının nedeni, var olan durumun olduğu gibi betimlenmeye çalışılması, incelenen durum üzerinde araştırmacının herhangi bir etkisinin bulunmamasıdır. Araştırmanın alt problemlerine çözüm üretebilmek amacıyla betimsel, yorumlayıcı, ilişkisel ve nedensel karşılaştırmalı modellere özgü tekniklerden de yararlanılmıştır. Örneğin, kadın istihdamı bakımından Çorum’daki kent ve kırsal farklılıklarını ortaya koymak betimsel; sosyo-ekonomik durum, cinsiyet, medeni hal, eğitim ve yaş gibi

değişkenlerle istihdam arasındaki ilişkiyi sorgulamak ilişkisel; tutumlar veya ekonomik yapı ile istihdam sistemi arasında farklılık olup olmadığını araştırmak nedensel karşılaştırmalı modellere özgü çözümlerler gerektirmektedir. Ayrıca, elde edilecek nitel ve nicel veriler ışığında sosyolojik yorumlar yapılmıştır.

2.3.1. Varsayımlar

- Çorum İli'ndeki toplam nüfusu temsil etmek üzere seçilmiş olan katılımcıların anketörlere ve mülakatları gerçekleştirecek olan görüşmecilere samimi ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır.

- Uzmanlar tarafından geliştirilen veri toplama araçları ile elde edilen nitel ve nicel verilerin betimsel ve yorumlayıcı çözümlerleri ile ortaya çıkan sonuçların araştırma sorularına yönelik yanıtları güvenilir ve geçerli bir şekilde ortaya koyduğu varsayılmaktadır.

- Araştırmanın örnekleminin ve bulgularının Çorum İli'nde yaşayan 17 yaş ve üzeri toplam kadın nüfusu temsil edecek güçte olduğu varsayılmaktadır.

2.3.2. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmanın kapsam ve sınırlılıkları ile ilgili ayrıntılar, evren ve örneklem başlıkları altında ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.3.2.1. Evren

Araştırmanın evreni Çorum İli sınırları içinde yer alan kentsel ve kırsal yerleşim birimlerinde yaşayan ailelerdeki 17 yaş ve üstü kadınlardır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2011 tarihi itibarıyla adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre Çorum İli'nin toplam nüfusu 534.578'dir. İlin toplam kadın nüfusu ise; il/ilçe merkezlerinde 182.004 kişi ve belde/köylerde 87.411 kişi olmak üzere toplam 269.415 kişidir. Buna göre, ilde 20 yaş ve üzeri toplam 189.834

kadın nüfusu mevcuttur. 18 yaş ve üzeri ise 193.000 civarında kadın yaşadığı tahmin edilmektedir.³

31 Aralık 2011 tarihi itibarıyla Çorum ilinin ilçelere göre 2010 yılı ve 2011 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayımı sonuçlarını gösteren tablo aşağıdaki gibidir.

ÇORUM	2010			2011		
	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam
Çorum Merkez	218130	37637	255767	225927	36046	261973
Alaca	22092	15893	37985	21685	15155	36840
Bayat	8479	14844	23323	8197	14061	22258
Boğazkale	1491	3327	4818	1388	3205	4593
Dodurga	2996	4429	7425	3032	4194	7226
İskilip	20660	18464	39124	20428	17950	38378
Kargı	5227	10790	16017	5250	10751	16001
Laçın	1198	4574	5772	1304	4326	5630
Mecitözü	5200	13246	18446	5131	12865	17996
Oğuzlar	3502	3435	6937	3332	3327	6659
Ortaköy	2604	6042	8646	2417	5707	8124
Osmançık	26388	18475	44863	26837	17849	44686
Sungurlu	34159	25124	59283	33546	23839	57385
Uğurludağ	2889	4110	6999	2770	4059	6829
Toplam	355015	180390	535405	361244	173334	534578

Kaynak: Çorum Valiliği

2.3.2.2. Örneklem

Araştırmanın örnekleme Çorum İli sınırları içinde kentsel ve kırsal yerleşim birimlerinde yaşayan 17 yaş ve üzeri tüm kadınlar dâhil edilmiştir. Bu amaçla Çorum merkezinde ilçelere göre daha fazla anket yapılmış ve ilçelerde ilçe nüfusunun büyüklüğüne göre 250'den az olmamak üzere anketler uygulanmıştır. Araştırmada %95 güven düzeyinde, 1.14 güven aralığında⁴ toplamda 7144 anket ve 50 mülakat uygulaması için tesadüfi örneklem yöntemi uygulanmıştır.

³http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_il_y_asgr.RDF&p_il1=19&p_kod=2&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=html
http://www.corumnufus.gov.tr/default_B0.aspx?content=435

⁴ Bknz: <http://www.surveysystem.com/sscalc.htm>

Araştırmanın örneklem seçiminde kır-kent, nüfus dağılımı ve gelişmişlik durumu gibi tabakalaşma ölçütleri de dikkate alınmıştır. Ayrıca eğitim, medeni hal, ailenin ekonomik gelir düzeyi ve yaş gibi temel değişkenlerin dağılımlarının evreni oluşturan nüfusa orantılı olmasına azami gayret gösterilmiştir.

2.2.3. Veri Toplama Teknikleri

2.2.3.1. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak katılımcılara sunulacak olan ve isim belirtilmeden doldurulacak anket formu kullanılmıştır. Anket formunda araştırmaya ilişkin soruların yanında katılımcıların yaşları, eğitim durumları, ailenin gelir düzeyi vb. demografik sorular da yer almaktadır. Ayrıca bir de tam yapılandırılmış mülakat formu hazırlanmıştır.

Gerek mülakat formu gerekse de anketteki demografik bilgiler ve kadınların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamlarına ilişkin soru maddeleri araştırma ekibi tarafından yapılan literatür taraması, doküman analizleri ve uzman katılımının sağlandığı oturularda gerçekleştirilen beyin fırtınası çalışması sonucunda geliştirilmiştir. Ayrıca çalışmanın bütün aşamalarında Çorum'un ilçeleri ve merkezindeki kadınlarla, ilin ve ilçelerin yerel yöneticileri ile akademik kadro tarafından yüz yüze görüşmeler yapılarak, gerçekçi bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anketin ve mülakat formunun geçerlik çalışması için uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşünden dönen anket ve mülakat formları üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak, il merkezi ve iki ilçede 50 anket uygulaması ve 3 de mülakat uygulaması olmak üzere toplam 53 kadın üzerinde pilot çalışmalar yapılmıştır. Pilot çalışma, belirlenen soruların araştırma amaçlarına hizmet edecek verileri sağlıklı bir şekilde sağlayıp sağlayamayacağını saptamak amacıyla yapılmıştır. Pilot çalışmadan gelen verilerin gözden geçirilmesi ile hem anket hem de mülakat formunda gerekli düzenlemeler yapılmış ve veri toplama araçlarına son şekli verilmiştir.

Anketler için güvenilirlik çalışması olarak, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı kullanılmış, katsayıların en az .70 ve üzerinde olması şartı aranmıştır. Anketin güvenilirliği 34'den 51'e kadar olan tutum ve değer yargılarını içeren sorular üzerinde yapılmış ve Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı .70 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların eğitim düzeyleri genel olarak düşük olduğu bilindiğinden dolayı anketi kolaylıkla cevaplandırabilmeleri için bu araç 'katılıyorum' ve 'katılmıyorum' şeklinde ikili ölçek türünde hazırlanmıştır. Ayrıca 'fikrim yok' seçeneği de eklenmiştir. Veri toplama işlemi, geçersiz veya yanıtsız veri oranının asgariye indirilmesi için her bir katılımcı ile yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

2.2.3.2. Veri Toplama Süreci

İlk olarak, saha araştırmacısı (anketör ve görüşmeci) eğitimi düzenlenmiştir. Saha araştırmacısı eğitiminde öncelikle araştırma hakkında detaylı bilgi verilmiş, araştırmanın önemi, amacı ve araştırma soruları açıklanmıştır. Tüm aşamalarda daha önceden oluşturulan çalışma yönergesine uygun davranılmıştır. Araştırmada kullanılacak olan anket tanıtılmış ve anketin her bir maddesinin araştırmanın hangi amacı ve araştırma sorusu ile ilişkili olduğu, her bir maddenin seçenekleri, her bir soru maddesinde nasıl veri toplanması gerektiği ayrı ayrı açıklanmış ve her bir soru maddesi ve seçeneklerinin katılımcılar tarafından tam ve doğru anlaşılması sağlanmıştır.

Daha sonra anket ve mülakat uygulaması yapılacak yerleşim yerlerinin sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri hakkında anketör ve saha sorumlularına temel bilgiler verilmiştir. Tüm açıklamalar tamamlandıktan sonra masa çalışmasına geçilmiş ve her bir eğitici anketin ve mülakatın pilot uygulamasını en az bir kez gerçekleştirmiştir. Pilot çalışma sonrasında katılımcılarla birlikte anlaşılmayan soru ya da seçenek olup olmadığı, anketi veya mülakatı uygularken nerelerde ve nasıl zorluklarla karşılaşılabilecekleri vb. konularda fikir alış veriş gerçekleştirilmiştir.

Daha sonra, saha uygulama eğitimine katılan eğitimcilere uygulanacak anketin/mülakatın bir kopyası verilmiş ve anketlerin/mülakatların uygulanacağı

bölgede yeteri kadar basımı ve çoğaltılması, saha araştırmacılarına dağıtılması sağlanmıştır.

Araştırmanın verileri Eylül 2012 tarihinde toplanmış olup, saha uygulamasında 18 anketör ve 5 görüşmeci görev almıştır. Anketörler/görüşmeciler üniversitelerde sosyal bilim dallarında eğitim veren öğretim üyeleri ve öğrenim gören lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri içinden başarı durumuna göre seçilmesine azami gayret sarf edilmiştir. Proje grubunun verdiği anketör/görüşmeci eğitiminden sonra yine proje grubunun seçtiği anketörler/görüşmeciler istihdam edilmiştir.

Araştırmanın veri toplama safhası bölgelerdeki eğitimcilerin gözetim ve sorumluluğunda saha araştırmacıları tarafından gerçekleştirilmiştir. Her bölgede veriler toplandıktan sonra eğitimciler tarafından anketlerin uygulanıp uygulanmadığına ilişkin kontroller yapılmış ve anketler/mülakatlar dosyalar halinde proje yürütücüsüne gönderilmiştir. Veri toplama safhası tamamlanan ilçelere ait anketler/mülakatlar proje yürütücüsünün oluşturduğu ekip tarafından kontrol edilmiş, uygulama hatası tespit edilen anketler/mülakatlar ilgili bölgenin eğitimcisine iletilerek yeniden veri toplanması yoluna gidilmiştir. Bu şekilde tüm anketlerin/mülakatların kontrolleri yapılmış ve veri toplama aşaması tamamlanmıştır.

2.2.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada, hem betimsel hem de yorumlayıcı istatistik yöntemlerinden yararlanılmıştır. SPSS 17.0 analiz programı yardımıyla, betimsel istatistikleri elde etmek için öncelikli olarak yüzde, frekans, ortalama, ortanca ve standart sapma değerleri bulunmuştur.

Araştırmada özellikle aralık ve oran düzeyinde ölçülmüş değişkenler arasında ilişki olup olmadığını, varsa yönünü ve gücünü göstermek amacıyla Pearson korelasyon değerleri hesaplanmıştır. İlçelere göre analizler yapılırken sınıflamalı değişken türlerinde simetrik ölçüm türlerinden Phi ve Cramer's V testleri uygulanmıştır. İlçe değişkeni ile diğer tüm sınıflamalı değişkenler arasında yapılan ölçümlerde anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

İkiden fazla düzeyi bulunan sınıflama türünde değişkenleri istatistiksel hata yapmadan karşılaştırmak amacıyla varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır. ANOVA'nın anlamlı çıktığı durumlarda önce Levene Testi ile ölçülen varyans türdeşliği şartının sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilerek, buna bağlı olarak farklı çoklu karşılaştırma (post-hoc) testleri kullanılarak farkın kaynağı bulunmaya çalışılmıştır.

Ayrıca; bu projede görev alacak olan ve çoğunluğu sosyologlardan oluşan araştırma ekibi, mülakatlardan elde edilen ve çözümlemesi yapılan bulguları analiz etmek amacıyla bir araya gelmiş ve mülakat sorularından alt başlıklar oluşturmak suretiyle verileri sistemli bir şekilde yorumlamaya çalışmıştır. Hem nicel veriler hem de nitel veriler birlikte ele alınmış ve çalışmalar birleştirilerek nihai raporlama gerçekleştirilmiştir.

2.4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu araştırma, Çorun ili genelinde yaşayan kadınların sosyo-kültürel ve ekonomik yapılarını ortaya koyabilmek amacıyla hazırlanan 7144 anket ve 50 görüşme verilerinin yorumlanması ile oluşturulmuş bir çalışma niteliğindedir. Bu çalışma, aşağıda belirtilen sosyo-kültürel yapılarda, temsil yeteneği olabilecek sayılara ulaşılarak yapılmıştır. Öncelikli olarak frekans dağılımları ve bağımlı-bağımsız değişkenler arasındaki çapraz dağılımlar verilecektir. Ayrıca bağımlı değişkenler ile bağımsız değişkenler arasındaki Anova testi sonuçları da tablo halinde verilecek ve tabloların altında yorumlar yer alacaktır.

Tablo 1: Katılımcıların İlçelere Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Çorum merkez	985	13,8	13,8	13,8
Sungurlu	602	8,4	8,4	22,2
Uğurludağ	380	5,3	5,3	27,5
Alaca	698	9,8	9,8	37,3
İskilip	701	9,8	9,8	47,1
Osmancık	696	9,7	9,7	56,9
Ortaköy	496	6,9	6,9	63,8
Oğuzlar	325	4,5	4,5	68,4
Laçın	280	3,9	3,9	72,3
Kargı	494	6,9	6,9	79,2
Bayat	401	5,6	5,6	84,8
Mecitözü	390	5,5	5,5	90,3
Boğazkale	297	4,2	4,2	94,4
Dodurga	399	5,6	5,6	100,0
Toplam	7144	100,0	100,0	

Anket sayıları, anketin yapıldığı yerleşim yerinin nüfus yoğunlukları ile paralel hale getirilmeye çalışıldı. Her yerleşim yerinin nüfus yoğunluğunu temsil edebilecek sayıya ulaşıncaya kadar anket çalışmasına devam edildi. Buradan hareket ile de Çorum'un merkezi en yüksek nüfusa sahip olan yerleşim yeri olduğu için anketlerin % 13.8'i merkez ilçede yapılmıştır. Nüfus yoğunluğu diğer ilçelere göre daha fazla olan Alaca, İskilip, Osmancık ve Sungurlu ilçelerindeki anketler de merkez ilçeden sonra en fazla anketin yapıldığı ilçelerdir. Buna göre anket sayılarının yerleşim yerlerini temsil niteliğinin olduğunu söyleyebiliriz.

2.4.1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri

Araştırma grubumuzdaki kadınların sosyo-kültürel özelliklerini ortaya koymadan önce, bu gruptaki kadınların demografik özelliklerini de belirtmek gerekir diye düşünüyoruz. Zaman zaman araştırma bulgularının demografik özelliklere göre farklılık ortaya koyup koymadığını tespit etmeye çalışacağımız için bu bölümdeki

verileri son derece önemsiyoruz. Bu bölüme konulması gereken bazı demografik verileri, eğitim, meslek, vb., ilgili bölümlerin içine yerleştirdiğimiz için, eksik olarak algılanmamasını, bu konudaki bilgiler için, ilgili bölümlerin içine bakılmasını da hatırlatmış olalım.

Tablo 2: Yaşınız?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
17-19 yaş	462	6,5	6,5	6,5
20-29 yaş	1659	23,2	23,2	29,7
30-39 yaş	1462	20,5	20,5	50,2
40-49 yaş	1350	18,9	18,9	69,1
50-59 yaş	1008	14,1	14,1	83,2
60 ve üzeri yaş	1203	16,8	16,8	100,0
Toplam	7144	100,0	100,0	

Araştırma bulgularımıza bakıldığında 20-49 yaş grubunda olan kadınların oranının diğer yaş gruplarına göre daha fazla olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 3: İkamet ettiğiniz yerleşim türü?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
İl merkezi	1092	15,3	15,3	15,3
İlçe/kasaba	4197	58,7	58,7	74,0
Köy	1855	26,0	26,0	100,0
Toplam	7144	100,0	100,0	

Anketlerimiz Çorum merkez ilçe, Çorum ilinin ilçeleri ve köylerinde yapıldı. Anketlerin yapıldığı yerde bulunmalarına rağmen Çorum ilindeki başka bir yerleşim yerinde yaşayan ancak herhangi bir sebep ile anketin yapıldığı yerde bulunan kadınlara ikamet ettikleri yeri sorduğumuzda il merkezi cevabını verenlerin araştırma grubumuz içindeki oranı % 15.3 olarak tespit edilmiştir. Merkez ilçede yapılan anketlerin, diğer anketler içindeki oranı % 13.8 olmasına rağmen, araştırma grubumuzdakilerin % 15.3'ü il merkezinde ikamet ettiğini söylemiş. Aradaki %

1.5'lik farkı, araştırma sırasında herhangi bir sebep ile ilçe veya köylerde olup da il merkezinde ikamet edenlerin oluşturduğunu, görüşmelerimize dayanarak söyleyebiliriz. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 58.7'si ilçe ve kasabalarda ikamet ettiğini söylerken, % 26'sı köylerde yaşadığını söylemiştir.

Tablo 4: Medeni haliniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evli	4999	70,0	70,0	70,0
Bekar	1351	18,9	18,9	88,9
Ayrılmış	184	2,6	2,6	91,5
Eşi ölmüş	610	8,5	8,5	100,0
Toplam	7144	100,0	100,0	

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 70'i evli, % 18.9'u bekar, % 2.6'sı eşinden ayrılmış ve % 8.5'inin de eşinin ölmüş olduğunu görüyoruz. Bu tabloda eşinden ayrılmış olanların oranının oldukça düşük olması dikkati çekiyor. Bu da Çorum ili ve kırsalında aile hayatına önem verildiğini ve sosyo-kültürel değerlerin aileyi korumaya yönelik olduğunu ortaya koymaktadır.

2.4.2. Kadınların Ailelerinin Ekonomik Seviyeleri

Bu bölümde, araştırma grubumuzda bulunan kadınların ailelerinin gelir seviyeleri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Ayrıca kadınların kendi ailelerinin ekonomik seviyelerini nasıl algıladıklarını ve değerlendirdiklerini de belirlemeye çalışacağız. Ailelerinin ekonomik olarak yeterli olmadığını düşünenlerin herhangi bir yerden yardım alarak çözüm üretmeye bakışlarını da ölçmeyi hedefliyoruz.

Tablo 5: Ailenizin aylık ortalama geliri?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
600 TL'den az	1212	17,0	17,1	17,1
601-1000 TL arası	2962	41,5	41,7	58,7
1001-1500 TL arası	1554	21,8	21,9	80,6
1501-2000 TL arası	859	12,0	12,1	92,7
2001 TL ve üzeri	518	7,3	7,3	100,0
Ara Toplam	7105	99,5	100,0	
Cevapsız	39	,5		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzun ekonomik yapısına bakıldığında en büyük grubu % 41.7 ile 601-1000 TL arasında ailesinin ortalama aylık geliri olduğunu söyleyenlerin oluşturduğu dikkatleri çekmektedir. TÜİK'in Ekim 2012 verilerine göre açlık sınırının 958TL, yoksulluk sınırının da 3.121TL olarak tespit edilmiş olduğu (www.tuik.gov.tr, 15.11.2012) göz önüne alınacak olursa, araştırma grubumuzun yaklaşık % 58'inin açlık sınırı ve bu sınırın altında bir gelire sahip olduğu dikkati çekmektedir.

Diğer taraftan ailelerinin aylık ortalama gelirlerinin 2001 ve üzerinde olduğunu söyleyenlerin oranı % 7.3 olarak tespit edilmiştir. Yoksulluk sınırının oldukça altından değerlendirme başlamış olmasına rağmen, araştırma grubumuz içindeki oranları % 7.3 olarak tespit edilmiştir. Bu veriler de araştırma grubumuzdakilerin ekonomik seviyelerinin oldukça düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

Ancak bu değerlendirmeyi TÜİK verilerine göre yaptığımızı hatırlatmakta yarar var. Bahse konu gelir seviyeleri, İstanbul gibi büyük şehirlerde yaşayanlar için sefaletin yaşandığının bir göstergesi iken Çorum ilinde, özellikle de Çorum kırsalında yaşayanlar için aynı değerlendirmeyi yapabilmek mümkün değil. Çorum ili ve kırsalında yaşayanların gıda gibi pek çok şeylerinin tarlalarından elde ediyor olması, hayvani ürünlerini yetiştirebiliyor olmaları, büyük şehrin ekonomik dezavantajlarını yaşamıyor olmaları, vb. yaşama standartlarının çok da düşmesine izin

vermemektedir. Bu değerlendirmemizin doğruluğunu, ekonomik gelir seviyelerini nasıl buldukları yönündeki sorumuza vermiş oldukları cevaplar da desteklemektedir.

Bu veriler gerçekçi bir şekilde değerlendirilecek olursa, bahse konu olan sosyo-kültürel yapıların ekonomik düzeylerini yükseltici çalışmaların yapılması ile, yapılan yatırımdan çok daha fazlasının iyimser insan profilleri sayesinde topluma yansıtacağını bilmek gerekir.

Tablo 6: Ailenizin ekonomik durumunu nasıl değerlendirirsiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
iyi	1779	24,9	25,0	25,0
Orta	4208	58,9	59,0	84,0
Kötü	1143	16,0	16,0	100,0
Ara Toplam	7130	99,8	100,0	
Cevapsız	14	,2		
Toplam	7144	100,0		

Bir önceki tabloda, araştırma grubumuzdaki kadınların ailelerinin aylık ortalama gelirlerini sormuştuk ve grubun tamamına yakınının yoksulluk sınırının altında gelire sahip olduğunu söylemiştik. Ancak insanların gelirleri ne kadar olursa olsun, önemli olan onların kendi ekonomik seviyelerini nasıl değerlendirdikleridir. Bu amaçla ailelerinin ekonomik durumunu nasıl değerlendirdiklerini sorduğumuzda, % 59'unun orta seviyede değerlendirdiğini gördük. Bu da geleneksel değerlerin Çorum ili ve kırsalındaki kadınlar üzerinde de etkili olduğunu ve az ile yetinmekten şikayetçi olmadıklarını, aksine az ile yetinen ve de mutlu olan insanlar olduklarını görüyoruz.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 25'i, yani araştırma grubumuzdaki kadınların ¼'ü ailelerinin ekonomik durumunu iyi olarak değerlendirdiğini belirtmiş. Araştırma grubumuzdaki kadınların sadece % 16'sı, ailelerinin ekonomik durumunu kötü olarak nitelendirdiğini belirtmiş.

Bu verileri, ailenizin ortalama aylık geliri ne kadar sorusu ile birlikte değerlendirdiğimizde paralellik gösterdiği dikkatleri çekmektedir. Ailelerinin ortalama aylık gelirinin 600'den az olduğunu söyleyen kadınların oranı % 17.1, ailelerinin ekonomik durumunu kötü olarak değerlendirenlerin oranı da % 16 olarak tespit edilmiştir. Dikkat edilecek olursa, ekonomik seviyelerini düşük olarak değerlendirenler ile aylık gelirleri açlık sınırının altında olanların oranları birbirine son derece yakın. Bu da kadınların cevaplarında son derece samimi olduğunu ortaya koymaktadır diye düşünüyoruz.

Tablo 7: İlçelere göre kadınların ailelerinin ekonomik durumunu nasıl değerlendirdikleri					
		İyi	Orta	Kötü	Toplam
Çorum merkez	Sayı	296	620	67	983
	Satır %	30,1%	63,1%	6,8%	100%
Sungurlu	Sayı	95	395	112	602
	Satır %	15,8%	65,6%	18,6%	100%
Uğurludağ	Sayı	108	170	102	380
	Satır %	28,4%	44,7%	26,8%	100%
Alaca	Sayı	234	348	116	698
	Satır %	33,5%	49,9%	16,6%	100%
İskilip	Sayı	237	380	83	700
	Satır %	33,9%	54,3%	11,9%	100%
Osmancık	Sayı	158	430	108	696
	Satır %	22,7%	61,8%	15,5%	100%
Ortaköy	Sayı	116	316	64	496
	Satır %	23,4%	63,7%	12,9%	100%
Oğuzlar	Sayı	89	191	43	323
	Satır %	27,6%	59,1%	13,3%	100%
Laçın	Sayı	22	129	127	278
	Satır %	7,9%	46,4%	45,7%	100%
Kargı	Sayı	130	276	85	491
	Satır %	26,5%	56,2%	17,3%	100%
Bayat	Sayı	115	241	45	401
	Satır %	28,7%	60,1%	11,2%	100%

Mecitözü	Sayı	32	341	17	390
	Satır %	8,2%	87,4%	4,4%	100%
Boğazkale	Sayı	59	191	44	294
	Satır %	20,1%	65,0%	15,0%	100%
Dodurga	Sayı	88	180	130	398
	Satır %	22,1%	45,2%	32,7%	100%
Toplam	Sayı	1779	4208	1143	7130
	Satır %	25,0%	59,0%	16,0%	100%

Araştırma grubumuzdaki kadınların maddi yardımlara yaklaşımını ortaya koymak istedik. Ekonomik yetersizlikten dolayı maddi yardım aldığını söyleyen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 8,9, önceden yardım aldığını, ancak şimdi herhangi bir yerden yardım almadıklarını söyleyen kadınların oranı % 2,5 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 8: Herhangi bir yerden maddi yardım alıyor musunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	630	8,8	8,9	8,9
Hayır	6297	88,1	88,6	97,5
Eskiden alıyordum, şimdi almıyorum	179	2,5	2,5	100,0
Ara Toplam	7106	99,5	100,0	
Cevapsız	38	,5		
Toplam	7144	100,0		

Bu veriler bize ekonomik durumları çok iyi olmasa da bu sosyo-kültürel yapılarda “isteme kültürü” nün çok da yaygın olmadığını ortaya koymaktadır. Bir sosyo-kültürel yapıda isteme kültürü yaygın değil ise insanlar durumları kötü de olsa içinde buldukları şartları olumluya çevirebilmek için olağanüstü çaba sarf edebiliyorlar. Bu da olumsuz şartların uzun sürmemesini, kısa sürede çözüm üretilmesini kolaylaştırıyor.

İsteme kültürünün yaygın olduğu toplumlarda çözüme ulaşmak son derece zor oluyor. Çünkü insanlar kendilerini hem mağdur hissediyorlar, hem mağduriyetlerinin kendileri dışındakiler tarafından giderilmesini bekliyorlar, hem de durumun nasıl düzelebileceğine dair çözümler üretmiyorlar. Bu da içinde bulunulan durumun aşılmasını engelliyor. Araştırma grubumuzda isteme kültürünün hakim olmaması, çözüm üretilmesi, dolayısı ile de içinde bulunulan durumdan çıkılmasında son derece etkili olmaktadır.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 88.6'sının herhangi bir yerden yardım almadıklarını söylemelerini, kendi imkanları ile hayatlarını sürdürmeye çalıştıkları şeklinde yorumluyoruz. Sahadaki görüşmelerimiz sırasında bu gruptaki kadınlar, kendi değerleri ile kendi yağlarında kavrulup gittiklerini ifade ediyorlardı.

Araştırma grubumuzdaki kadınlara ailelerinin gelirlerini sorduğumuzda, ailelerinin gelir seviyelerinin yüksek olmadığını, hatta yoksulluk sınırını geçenlerin dahi çok olmadığını daha önce belirtmiştik. Bu da araştırma yaptığımız sosyo-kültürel yapılarda, isteme kültürü yerine, kendi imkanlarını zorlayarak ayakta kalma mücadelesi veren insanların çoğunlukta olduğunu ortaya koymaktadır.

Yine bu verilerin, bu sosyo-kültürel yapılardaki insanların beklenti düzeylerinin çok yüksek olmadığını, kanaatkarlığın hakim kültür olduğunu ortaya koyduğunu düşünüyoruz. Bu insanların sosyo-kültürel ve ekonomik seviyelerinin artırılması çalışmalarının son derece etkili sonuçlar vereceğini düşündüğümüz için de ilgililerin konuya dikkatinin çekilmesinin gerekliliğini vurgulamak istiyoruz.

Tablo 9: İlçelere göre kadınların herhangi bir yerden maddi yardım alıp almadıkları					
		Evet	Hayır	Eskiden alıyordum, şimdi almıyorum	Toplam
Çorum merkez	Sayı	75	875	28	978
	Satır %	7,7%	89,5%	2,9%	100%
Sungurlu	Sayı	75	505	20	600
	Satır %	12,5%	84,2%	3,3%	100%
Uğurludağ	Sayı	41	319	19	379

	Satır %	10,8%	84,2%	5,0%	100%
Alaca	Sayı	160	511	20	691
	Satır %	23,2%	74,0%	2,9%	100%
İskilip	Sayı	62	599	37	698
	Satır %	8,9%	85,8%	5,3%	100%
Osmancık	Sayı	21	660	13	694
	Satır %	3,0%	95,1%	1,9%	100%
Ortaköy	Sayı	22	467	7	496
	Satır %	4,4%	94,2%	1,4%	100%
Oğuzlar	Sayı	27	285	11	323
	Satır %	8,4%	88,2%	3,4%	100%
Laçın	Sayı	24	253	1	278
	Satır %	8,6%	91,0%	,4%	100%
Kargı	Sayı	67	406	15	488
	Satır %	13,7%	83,2%	3,1%	100%
Bayat	Sayı	10	389	1	400
	Satır %	2,5%	97,3%	,3%	100%
Mecitözü	Sayı	16	372	2	390
	Satır %	4,1%	95,4%	,5%	100%
Boğazkale	Sayı	10	283	1	294
	Satır %	3,4%	96,3%	,3%	100%
Dodurga	Sayı	20	373	4	397
	Satır %	5,0%	94,0%	1,0%	100%
Toplam	Sayı	630	6297	179	7106
	Satır %	8,9%	88,6%	2,5%	100%

2.4.3. Yerleşim Yerleri İle İlgili Düşünceler

Bu bölümde, araştırma grubumuzdaki kadınların yerleşim yerleri ile ilgili düşüncelerini öğrenmek istedik. Yerleşim yerlerinden ayrılmak isteyip istememelerini, ayrılmak istiyorlarsa hangi gerekçelerle ayrılmak istediklerini, ayrılmak istemiyorlarsa hangi gerekçelerle ayrılmak istemedikleri ortaya koymaya çalışacağız. Bu da bahse konu sosyo-kültürel yapılarda hangi özelliklerin önemsendiğini, hangi konuların rahatsızlık oluşturduğunu ortaya koyacağı için,

özellikle yerel yöneticilere ışık tutacak önemli verileri ortaya koyacaktır diye düşünüyoruz.

Tablo 10: Büyükşehire göç etmeyi düşünüyor musunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	1544	21,6	21,8	21,8
Hayır	5043	70,6	71,3	93,1
Fikrim yok	486	6,8	6,9	100,0
Ara Toplam	7073	99,0	100,0	
Cevapsız	71	1,0		
Toplam	7144	100,0		

Çorum’lu kadınların beklenti seviyelerinin çok da yüksek olmadığını daha önceki verilerle de ortaya koymuştuk. İmkanlarından dolayı büyükşehirlere göç etmeyi düşünüp düşünmediklerini sorduğumuzda, araştırma grubumuzdaki kadınların % 21.8’inin olumlu cevap verdiğini, ama % 71.3’ünün de olumsuz cevap verdiğini, yani büyükşehre göç etmeyi düşünmediklerini belirttiklerini görüyoruz.

Büyükşehre göç etmeyi düşünmediklerini belirten kadınlar, yapılan görüşmelerde akrabaları Çorum’da yaşadığı için; düzenlerini Çorum’da kurduklarına inandıkları için; memleketlerinden ayrı yaşamayı hiç düşünmedikleri için; büyükşehirde yaşamaktan korktukları için vb. sebeplerle Çorum’da yaşamaya devam edeceklerini ifade ettiler.

Araştırma grubumuzdaki çok büyük bir grup da Çorum’da yaşamının son derece güzel olduğunu, Çorum’un imkanlarını kısıtlamayacak kadar büyük, kontrollerini kaybetmeyecekleri kadar da küçük bir yer olduğundan dolayı, kendileri için ideal bir yer olduğunu düşündüklerini, başka bir yerde yaşarken zorlanacaklarını, buna da hiç gerek olmadığını düşündüklerini dile getiriyorlardı.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 6.9’u da büyükşehre göç edip etmeme konusunda fikirlerinin olmadığını ifade etmiş. Bu gruptakilerle yapmış olduğumuz görüşmelerde, göç gibi önemli bir kararı kendilerinin alamayacağını, eşlerinin veya aile büyüklerinin bu tür önemli kararları aldıklarını, kendilerinin de bu kararlara

uyduklarını, dolayısı ile de düşünmelerinin ve fikir beyan etmelerinin gereksiz olduğuna inandıklarını ifade ediyorlardı.

Tablo 11: İlçelere göre kadınların büyükşehirre göç etmeyi düşünüp düşünmedikleri					
		Evet	Hayır	Fikrim yok	Toplam
Çorum merkez	Sayı	237	693	46	976
	Satır %	24,3%	71,0%	4,7%	100%
Sungurlu	Sayı	152	437	9	598
	Satır %	25,4%	73,1%	1,5%	100%
Uğurludağ	Sayı	98	245	32	375
	Satır %	26,1%	65,3%	8,5%	100%
Alaca	Sayı	270	356	67	693
	Satır %	39,0%	51,4%	9,7%	100%
İskilip	Sayı	173	465	51	689
	Satır %	25,1%	67,5%	7,4%	100%
Osmancık	Sayı	27	505	159	691
	Satır %	3,9%	73,1%	23,0%	100%
Ortaköy	Sayı	38	430	16	484
	Satır %	7,9%	88,8%	3,3%	100%
Oğuzlar	Sayı	96	205	19	320
	Satır %	30,0%	64,1%	5,9%	100%
Laçın	Sayı	83	195	1	279
	Satır %	29,7%	69,9%	,4%	100%
Kargı	Sayı	105	353	28	486
	Satır %	21,6%	72,6%	5,8%	100%
Bayat	Sayı	102	291	8	401
	Satır %	25,4%	72,6%	2,0%	100%
Mecitözü	Sayı	16	359	14	389
	Satır %	4,1%	92,3%	3,6%	100%
Boğazkale	Sayı	59	219	16	294
	Satır %	20,1%	74,5%	5,4%	100%
Dodurga	Sayı	88	290	20	398
	Satır %	22,1%	72,9%	5,0%	100%
Toplam	Sayı	1544	5043	486	7073
	Satır %	21,8%	71,3%	6,9%	100%

Araştırma grubumuzda olup da büyükşehre göç etmeyi düşündüğünü söyleyen kadınların göç etme gerekçelerine baktığımızda, kadınların % 4.1'inin iş imkanlarından dolayı, % 3.2'si eğitim nedeni ile, % 2.5'i daha iyi bir yaşam için ve % 1.3'ü de yaşam standartlarını yükseltmek için, büyükşehre göç etmeyi düşündüklerini söyledikleri görülmektedir. Diğerlerinin de kendilerine özel gerekçelerle göç etmeyi düşündüklerini belirtmiş oldukları dikkatleri çekmektedir.

Araştırma grubumuzdaki kadınların yaşadıkları yerin en önemli sorunu olarak neyi gördüklerini sorduğumuzda, almış olduğumuz cevapların en büyük yüzdesini (%22,3) işsizlik sorununun oluşturduğunu gördük. Çorum ilinin en büyük probleminin işsizlik olduğunu söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde, Çorum'da iş bulmanın son derece zor olduğunu, özellikle kadınların çalışabilecekleri iş alanlarının oldukça kısıtlı olduğunu, bu sebep ile de yaşama standartlarının düştüğünü ifade ediyorlardı. Bu kadınlar, Çorum'u terk etmek istemediklerini, ancak terk etmek zorunda kalırlarsa da sadece iş için terk edebileceklerini dile getiriyorlardı.

Kadınlar, yaşadıkları yerin en önemli problemi olarak % 5.1 oranında altyapı problemini, % 5.7 oranında çevre sorununu, % 4.5 oranında eğitim sorununu, % 2.7 oranında sağlık sorununu, % 3.7 oranında sosyal faaliyet eksikliğini, % 3.1 oranında su sorununu, % 4.2 oranında ulaşım sorununu, % 3.1 oranında yol sorununu, % 1.6 oranında şehrin yeteri kadar gelişmemiş olmasını, vb. göstermektedirler. Biz burada kadınların daha çok vermiş oldukları cevapları göstermeye çalıştık, daha detaylı bilgi için tablo incelenebilir.

Sahada kaldığımız süre boyunca, gerek anketler doldurulurken gerek ise de görüşmelerimiz sırasında, kadınların olayları çoğunlukla olumlu taraflarından değerlendirmeye çalıştıklarını, şikayetleri dile getirmemeye gayret gösterdiklerine şahit olduk. Özellikle beklenti düzeylerinin çok yüksek olmaması, şikayetçi bir kültür anlayışının yaygın olmaması, insanların memnuniyet, dolayısı ile de mutluluk seviyelerini yükselttiği düşüncesini uyandırıyor. Bu da bir sosyo-kültürel yapı için son derece olumlu bir özellik diye düşünüyoruz.

2.4.4.Evlilik ve Aile Hayatı

Bu bölümde, araştırma grubumuzda bulunan kadınların, aile hayatlarını ortaya koyabilmek amacıyla sormuş olduğumuz sorular çerçevesinde araştırma verilerimizi değerlendirerek, bu sosyo-kültürel yapılarıdaki kadınların aile hayatlarına dair değerlendirmelerimizi ortaya koymaya çalışacağız.

Tablo 12: İlçelere göre, yaş, evlilik ve aile ile ilgili istatistikler							
Anketin yapıldığı yer		Yaşınız?	Kaç kez evlendiniz?	Kaç çocuğunuz var?	Elinizde olsa kaç çocuğunuzun olmasını isterdiniz?	Ailenizde siz dahil toplam kaç kişi var?	
Çorum merkez	N	Geçerli	985	977	628	701	963
		Cevapsız	0	8	357	284	22
	Ortalama		34,96	1,03	2,31	2,39	4,20
Sungurlu	N	Geçerli	602	600	520	572	595
		Cevapsız	0	2	82	30	7
	Ortalama		38,24	1,04	3,01	2,73	4,53
Uğurludağ	N	Geçerli	380	375	343	361	373
		Cevapsız	0	5	37	19	7
	Ortalama		44,23	1,05	3,25	2,92	4,29
Alaca	N	Geçerli	698	696	522	606	681
		Cevapsız	0	2	176	92	17
	Ortalama		37,70	1,04	2,98	2,76	4,86
İskilip	N	Geçerli	701	684	574	627	683
		Cevapsız	0	17	127	74	18
	Ortalama		41,36	1,06	2,73	2,65	4,61
Osmancık	N	Geçerli	696	692	512	676	690
		Cevapsız	0	4	184	20	6
	Ortalama		38,15	1,05	2,52	1,99	3,96
Ortaköy	N	Geçerli	496	485	461	470	487
		Cevapsız	0	11	35	26	9
	Ortalama		48,67	1,02	2,92	2,64	3,94
Oğuzlar	N	Geçerli	325	322	252	276	307
		Cevapsız	0	3	73	49	18

	Ortalama	40,58	1,04	2,52	2,41	4,11	
Laçın	N	Geçerli	280	279	249	258	279
		Cevapsız	0	1	31	22	1
	Ortalama	45,61	1,08	3,40	2,90	3,97	
Kargı	N	Geçerli	494	487	391	402	450
		Cevapsız	0	7	103	92	44
	Ortalama	44,19	1,02	2,18	2,15	4,42	
Bayat	N	Geçerli	401	400	336	381	398
		Cevapsız	0	1	65	20	3
	Ortalama	42,93	1,05	2,94	2,85	4,22	
Mecitözü	N	Geçerli	390	389	374	384	386
		Cevapsız	0	1	16	6	4
	Ortalama	52,16	1,05	2,75	2,69	4,62	
Boğazkale	N	Geçerli	297	286	227	245	289
		Cevapsız	0	11	70	52	8
	Ortalama	40,44	1,03	2,52	2,37	3,99	
Dodurga	N	Geçerli	399	399	318	374	396
		Cevapsız	0	0	81	25	3
	Ortalama	44,74	1,04	2,89	2,49	4,03	
GENEL	N	Geçerli	7144	7071	5707	6333	6977
		Cevapsız	0	73	1437	811	167
	Ortalama	41,46	1,04	2,76	2,54	4,30	

Yukarıdaki tabloda tüm ilçelere göre katılımcıların yaş ortalamaları verilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların yaş dağılımına baktığımızda; 17-94 yaş aralığındaki katılımcıların yaş ortalaması 41.46, ortancası 39, tepe değeri 20 olup standart sapması 16,56'dır.

Kadınların evlenme sayılarının ortalaması Çorum ili genelinde 1,04'dür. Laçın'de ortalama evlilik sayısı (1,08) diğer ilçelere göre biraz daha yüksektir.

Sahip olunan çocuk sayısının ortalaması Çorum ili genelinde 2,76'dır. Ortalama çocuk sayısı Laçın'de 3,40 ve Uğurludağ'da 3,25 olup bu iki ilçedeki

kadınlar diğer ilçelere göre daha fazla çocuk sahibidirler. Çorum merkezinde ise kadınların sahip olduğu ortalama çocuk sayısı 2,31'dir.

Çorum merkez ilçe hariç diğer tüm ilçelerde kadınlar sahip oldukları çocuk sayısından daha az çocuk istediklerini ifade etmişlerdir. Çorum genelinde mevcut çocuk sayısı ortalaması 2,76 iken, “elinizde olsa kaç çocuk sahibi olmayı isterdiniz” şeklindeki soruya verilen yanıt 2,54 şeklindedir. Bu bulgu kadınların geçmişe göre bugün daha az sayıda çocuk sahibi olmak istediklerini göstermektedir.

Tablo 13: Şimdiye kadar kaç kez evlendiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Hiç evlenmedim	1351	18,9	19,1	19,1
1 kez evlendim	5448	76,3	77,0	96,2
2 kez evlendim	250	3,5	3,5	99,7
3 kez evlendim	18	,3	,3	99,9
4 kez evlendim	4	,1	,1	100,0
Ara Toplam	7071	99,0	100,0	
Cevapsız	73	1,0		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınlara evli olup olmadıklarını sorduğumuzda % 18.9'unun evli olmadığı bilgisine ulaştık. Araştırma grubumuzdaki kadınlar, 17 yaş ve üzerindekiilerden oluştuğu için erken yaştaki kadınlar arasında evli olmayanların sayısının fazla olduğunu çapraz tablo verilerine dayanarak söyleyebilmek mümkün.

Araştırma grubumuzdaki evli olan kadınlara, kaç kez evlendiklerini sorduğumuzda % 77'sinin bir kez evlendiği bilgisine ulaştık. Bu veriler, Çorum ilinde aile bağlarının kuvvetli olduğunu, boşanma oranlarının çok yüksek olmadığını da göstermektedir.

Kadınların medeni durumlarını sorduğumuzda da boşanmış olanların oranının % 2.6 olmasını, aile hayatına verilen önemin bir göstergesi olarak

yorumluyoruz. Uzun yıllar süren evlilikler, sağlıklı aile bağlarının göstergesi olduğu gibi, sağlıklı yetişen yeni nesiller ve sağlıklı toplum anlamına da geldiği bugün kabul edilen gerçekler arasındadır.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 3.5'i iki kez, % 0,3'ü üç kez, % 0.1'i de dört kez evlendiğini söylemiş. Bu veriler de yukarıdaki düşüncelerimizi destekler mahiyettedir. Çünkü araştırma grubumuzda birden fazla evlilik yaptığını söyleyen kadınların oranı oldukça düşük olarak tespit edilmiş olup, bu oranların düşüklüğü, aile bağlarının güçlülüğünün ve devamlılığının da bir göstergesidir şeklinde yorumluyoruz.

Tablo 14: Evlenirken nasıl evlendiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Kaçarak	304	4,3	5,4	5,4
Görücü usulü ile	4500	63,0	80,4	85,8
Flört ederek	727	10,2	13,0	98,8
Diğer	65	,9	1,2	100,0
Ara Toplam	5596	78,3	100,0	
Cevapsız	1548	21,7		
Toplam	7144	100,0		

Kadınların evlilik şekilleri ile ilgili soruya vermiş oldukları cevaplara baktığımızda, % 80.4'ünün görücü usulü ile evlendiği dikkati çekiyor. Bilindiği gibi geleneksel kültürün hakim olduğu sosyo-kültürel yapılarda görücü usulü ile yapılan evlilikler daha yaygındır. Geleneksel kültür, bireyselliğin gelişmesi yerine, bireyselliğin ortadan kaldırılmasını, benzerliklerin ön plana çıkarılmasını önemser. Bu sebep ile de evlenenlerin bireysel tercihleri yerine, söz ve değerlendirmelerine güvenilen insanların, iki kişiyi birbirine uygun görüp tavsiye etmesi tercih edilir bir eş seçme modeli olarak kabul görmektedir.

Türk toplumunda zaman zaman görülen evlilik şekillerinden bir diğeri de kaçarak gerçekleştirilen evliliklerdir. Çorum ilinde de kaçarak gerçekleştirilen evlilik

şeklinin görüldüğünü, ancak oranın çok da yüksek olmadığını düşünüyoruz. Araştırma verilerine bakıldığında, kadınların % 5.4'ünün kaçarak evlendiği dikkati çekiyor.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 13'ü flört ederek evlendiğini belirtmiş. Flört ederek evlenmek, bireylerin kendi eşlerini kendilerinin seçtiği, dolayısı ile kadının birey olarak kabul edildiği, bireyin kendisinin de birey olduğunu fark ederek buna göre davranış sergilediği bir evlilik şekli olarak kabul edilmektedir.

Evlilik yaşına geldiği halde eşini seçme hakkının olmadığını veya kendisine uygun eş seçemeyeceğini düşünen insanlar günümüzde de mevcut. Çevrelerindeki insanlar tarafından da zaman zaman bireyin kendisine uygun eş seçemeyeceği düşüncesi yaygın olarak kabul görebiliyor ve insanların eşlerini kendilerinin seçmelerine izin verilmeyebiliyor.

Oysa günümüzde özellikle insanların eğitim seviyeleri yükseldi, sosyal etkileşim ağları arttı, ilgi ve merakları daha fazla farklılaşmaya başladı. Bu da bireylerin eşlerini kendilerinin seçmemesi durumunda birtakım istenmeyen durumların yaşanmasının engellenememesi anlamına gelmektedir. Bu sebep ile de görücü usulü ile yapılan evlilikler geleneksel toplumlarda tercih edilen evlilik şekilleri olmasına rağmen, bugünün karmaşık toplumlarında flört ederek yapılan evlilikler tercih edilmektedir.

Çorum ili genelinde bakıldığında, flört edilerek yapılan evliliklerin sayısının oldukça az olduğu dikkatleri çekmektedir. Flört ederek yapılan evliliklerin oranlarının düşüklüğünün, bu sosyo-kültürel yapılarda bireyselleşmenin çok da yüksek düzeylerde olmadığını göstergelerinden birisi şeklinde yorumluyoruz.

Tablo 15: Yaşa göre evlilik türleri						
		Evlenirken nasıl evlendiniz?				Toplam
		Kaçarak	Görücü usulü ile	Flört ederek	Diğer	
17-19 yaş	Sayı	9	31	15	0	55
	Satır %	16,4%	56,4%	27,3%	,0%	100%
20-29 yaş	Sayı	74	539	270	16	899
	Satır %	8,2%	60,0%	30,0%	1,8%	100%
30-39 yaş	Sayı	85	979	259	12	1335
	Satır %	6,4%	73,3%	19,4%	,9%	100%
40-49 yaş	Sayı	53	1111	99	13	1276
	Satır %	4,2%	87,1%	7,8%	1,0%	100%
50-59 yaş	Sayı	29	867	48	9	953
	Satır %	3,0%	91,0%	5,0%	,9%	100%
60 ve üzeri yaş	Sayı	54	973	36	15	1078
	Satır %	5,0%	90,3%	3,3%	1,4%	100%
Toplam	Sayı	304	4500	727	65	5596
	Satır %	5,4%	80,4%	13,0%	1,2%	100%

Tabloya genel olarak bakıldığında, yaş ile görücü usulü ile yapılan evlilikler arasında paralellik olduğu dikkati çekmektedir. Diğer taraftan yaş ile flört ederek yapılan evlilikler arasında da ters orantı bulunmaktadır. 17-19 yaş grubunda görücü usulü ile yapılan evliliklerin oranı % 56.4 iken, bu oran 60 yaş ve üzerindekilerde % 90.3'e kadar ulaşmaktadır. Öte yandan 17-19 yaş grubunda flört ederek evlenenlerin oranı % 27.3 iken, bu oran 60 yaş ve üzerindekilerde % 1.4'e düşmektedir.

Tüm bu veriler bize, eskiden yapılan evliliklerin daha fazla görücü usulü ile olduğunu, ancak bugün yapılan evliliklerin daha fazla karşılıklı olarak eşlerin birbirlerini tanınması şekli olan flört ederek yapılan evlilik şekilleri olduğunu ortaya koymaktadır.

Tabloya genel olarak bakıldığında son derece şaşırtıcı bulduğumuz bir durum dikkati çekmektedir. Kaçarak yapılan evliliklerin, gençler arasında yaygın olmasını, oldukça ilginç buluyoruz. Araştırma grubumuzdaki kadınlar arasında, 60 yaş ve

üzerinde olanlarda kaçarak yapılan evliliklerin oranı % 5 iken, yaş düştükçe düzenli bir artış göstererek bu oran 17-19 yaş grubunda 16.4'e ulaşmaktadır. Bu da genç nesil arasında, kaçarak yapılan evliliklerin oranının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Eskiden insanların, özellikle de kızların, ailelerinin kararlarına karşı çıkmadıkları için kaçarak evlendikleri kabul ediliyordu. Bugünün gençlerinin aile içinde kendilerini daha iyi ifade edebildikleri, aile içi iletişimin eskiye oranla daha fazla arttığı kabul edilmektedir. Bu kabullerden hareket edildiğinde, yukarıdaki oranları açıklayabilmenin son derece zor olduğunu belirtmemiz gerekmektedir.

Sahada yapmış olduğumuz görüşmeler sırasında, kaçarak evlendiğini söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde, eskiden kızların aile büyüklerinin uygun gördüğü kişilerle evlenmeyi kader olarak kabul ettiklerini ve evliliğe rıza gösterdiklerini ifade ediyorlardı. Ancak kendilerinin eski kadınlara göre daha fazla dışarıdaki insanlarla iletişime girebildiklerini, bu süreçte sevdikleri birisi ile karşılaştıklarında onunla evlenmek istediklerini, aileleri vermeyince de kader deyip boyun eğmek yerine, kaçarak evlendiklerini dile getiriyorlardı. Ayrıca dünyanın değiştiğini, ancak ailelerinin değişmediğini, dolayısı ile de kendilerine kaçmaktan başka çare bırakmadıklarını söylüyorlardı.

Yukarıdaki veriler ve kadınların kaçarak gerçekleştirmiş oldukları evlilikler ile ilgili ifadeleri dikkate alınmalı ve böyle bir problemin varlığı kabul edilerek, özellikle yerel yönetimlerdeki kişiler tarafından çözümler üretilmelidir kanaatindeyiz.

Tablo 16: İlçelere göre evlilik türleri						
		Kaçarak	Görücü usulü ile	Flört ederek	Diğer	Toplam
Çorum merkez	Sayı	20	493	114	6	633
	Satır %	3,2%	77,9%	18,0%	,9%	100%
Sungurlu	Sayı	13	458	46	1	518
	Satır %	2,5%	88,4%	8,9%	,2%	100%
Uğurludağ	Sayı	20	280	32	10	342
	Satır %	5,8%	81,9%	9,4%	2,9%	100%
Alaca	Sayı	58	362	86	9	515
	Satır %	11,3%	70,3%	16,7%	1,7%	100%
İskilip	Sayı	29	446	55	8	538
	Satır %	5,4%	82,9%	10,2%	1,5%	100%
Osmancık	Sayı	67	327	105	5	504
	Satır %	13,3%	64,9%	20,8%	1,0%	100%
Ortaköy	Sayı	10	335	74	10	429
	Satır %	2,3%	78,1%	17,2%	2,3%	100%
Oğuzlar	Sayı	14	180	51	6	251
	Satır %	5,6%	71,7%	20,3%	2,4%	100%
Laçın	Sayı	9	204	20	1	234
	Satır %	3,8%	87,2%	8,5%	,4%	100%
Kargı	Sayı	37	315	34	3	389
	Satır %	9,5%	81,0%	8,7%	,8%	100%
Bayat	Sayı	15	284	35	0	334
	Satır %	4,5%	85,0%	10,5%	,0%	100%
Mecitözü	Sayı	3	365	5	1	374
	Satır %	,8%	97,6%	1,3%	,3%	100%
Boğazkale	Sayı	2	196	20	4	222
	Satır %	,9%	88,3%	9,0%	1,8%	100%
Dodurga	Sayı	7	255	50	1	313
	Satır %	2,2%	81,5%	16,0%	,3%	100%
Toplam	Sayı	304	4500	727	65	5596
	Satır %	5,4%	80,4%	13,0%	1,2%	100%

Tablo 17: Evlilikteki nikâh şekliniz nedir?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Resmi nikah	655	9,2	12,3	12,3
Dini nikah	198	2,8	3,7	16,1
Hem resmi hem dini nikâh	4428	62,0	83,4	99,5
Diğer	26	,4	,5	100,0
Ara Toplam	5307	74,3	100,0	
Cevapsız	1837	25,7		
Toplam	7144	100,0		

Türkiye'nin resmi evlilik şekli "resmi nikâh" olarak nitelendirilmektedir. Ancak her sosyo-kültürel yapının kendisine özgü gayri resmi, ancak toplum tarafından onaylanan evlilik şekilleri de bulunmaktadır. Türk toplumunun onayladığı, ancak resmi olmayan nikâh şekli "dini nikah" olarak tanımlanmaktadır.

Araştırma grubumuzdaki kadınların nikâh şekline baktığımızda % 83,4'ünün hem resmi hem de dini nikâhlarının olduğu dikkatleri çekmektedir. "Evliliğinizdeki nikah şekliniz nedir?" şeklindeki soruya verilen cevaplar arasında," hem resmi hem de dini nikah" cevabını verenlerin en büyük grubu oluşturduğu görülmektedir.

Türkiye'nin pek çok yerinde halk hem resmi nikâhı yaparak devletin istemiş olduğu resmiyeti evliliğine yansıtmakta hem de dinin evlilik ile ilgili müeyyidesini yerine getirmiş olmayı tercih etmektedir. Bu yaygın eğilimin Çorum ilinde de uygulanmakta olduğunu gördük. Bu noktada, halkın evlilik müessesesine ne kadar önem verdiğinin de bir göstergesi olarak, hem resmi hem de dini nikahı bir arada gerçekleştirerek, hiçbir aksaklığa izin vermeyecek kadar hassasiyet gösterdiklerini düşündüğümüzü de belirtmekte fayda görüyoruz.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 12,3'ü, sadece resmi nikahlarının olduğunu, % 3,7'si de sadece dini nikahlarının olduğunu belirtmiş. İnsanların sadece resmi nikahlarının olması kendi tercihleri olarak yorumlanabilir. Laik bir ülkede de insanların bu tercihlerinin üzerinde hiç kimsenin söz söylemeye hakkının olmadığı

da bilinmektedir. Çünkü resmi nikâh, yasaların öngörmüş olduğu ve eşlerin karşılıklı haklarının korunduğu kabul edilen bir evlilik şeklidir.

Ancak dini nikah olarak adlandırılan ve resmi geçerliliği olmayan evlilik şekli için aynı şeyleri söyleyebilmek mümkün değil. Eşlerin, sadece dini nikahlarının olması, bu nikah şeklinin de resmîyetinin olmaması, zaman zaman mağduriyetlerin yaşanmasına, özellikle de kadın ve çocukların mağduriyetler yaşamasına sebebiyet verebilmektedir. Çünkü bu nikâh şeklinin, resmi bir yaptırım gücü söz konusu değildir.

Araştırma grubumuza baktığımızda kadınların % 3.7'sinin sadece dini nikahlarının olması dikkatleri çekmektedir. Araştırma grubumuzun sadece % 3.7'sini oluşturacak kadar az olsa da Çorum ili genelinde dini nikah ile yapılan evliliklerin var olduğu ve bundan dolayı da mağduriyetlerin zaman zaman yaşanabileceği dikkate alınmalı ve konu ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır diye düşünüyoruz.

Yüz yüze iletişimin olduğu, yazısız kuralların yazılı kurallardan daha fazla yaptırım gücünün olduğu cemaatvari toplumlarda, dini nikâhın yaptırım gücünün son derece yüksek olduğu bilinmektedir. Ancak günümüz karmaşık toplumlarında, ikincil ilişkilerin hakim olduğu ve yazılı müeyyidelerin yaptırım güçlerinin daha yüksek olduğu inkar edilemez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Böyle bir durumda evliliklerin mutlak surette resmi hale getirilmesinin bir zorunluluk olduğu kabul edilerek, bugüne kadar resmi olmadan sürdürülen evliliklerin de resmi hale getirilmesi için yapılan çalışmalar hızlandırılmalıdır. Öte yandan resmi olmayan evliliklerin yapılması da engellenmelidir.

Tablo 18: Yaşa göre evlilikteki nikah şekli						
		Evlilikteki nikah şekliniz nedir?				Toplam
		Resmi nikah	Dini nikah	Hem resmi hem dini nikah	Diğer	
17-19 yaş	Sayı	10	7	38	1	56
	Satır %	17,9%	12,5%	67,9%	1,8%	100%
20-29 yaş	Sayı	168	21	681	6	876
	Satır %	19,2%	2,4%	77,7%	,7%	100%
30-39 yaş	Sayı	216	39	1044	1	1300
	Satır %	16,6%	3,0%	80,3%	,1%	100%
40-49 yaş	Sayı	134	45	1052	3	1234
	Satır %	10,9%	3,6%	85,3%	,2%	100%
50-59 yaş	Sayı	76	33	776	6	891
	Satır %	8,5%	3,7%	87,1%	,7%	100%
60 ve üzeri yaş	Sayı	51	53	837	9	950
	Satır %	5,4%	5,6%	88,1%	,9%	100%
Toplam	Sayı	655	198	4428	26	5307
	Satır %	12,3%	3,7%	83,4%	,5%	100%

Tabloya genel olarak bakıldığında, sadece dini nikahı olanların gençler arasında daha yaygın olduğu dikkati çekmektedir. Dini nikahın gençler arasında yağın olarak görülmesini son derece ilginç buluyoruz.17-19 yaş grubunda, sadece dini nikahı olanların oranı % 12.5 iken, bu oran 60 yaş ve üzeridekilerde % 5.6'ya kadar düşmektedir. Bu durumu sahadaki görüşmelerimize dayanarak şöyle izah edebiliriz:

Bilindiği gibi kanuni olarak ilk evlilik yaşı 18'dir. Bu tarihten önce yapılan evlilikler hakim kararı ile yapılabilmektedir. Bu tür bürokratik engellere takılmamak için, erken yaşlarda yapılan evlilikler, dini nikah ile gerçekleştirilmektedir. Eşler kanunun öngördüğü yaşlara ulaştıklarında, özellikle de çocukları olduğunda veya çocukları okula başlayacağı zaman, resmi işlemleri yapabilmek için resmi nikah yaptırmaktadırlar. Bu da gençler arasında, yaşlılara oranla dini nikahlı evlilik sayısının fazla olmasına sebebiyet vermektedir. Bu konunun, özellikle erken yaşta

yapılan evlilikler ile ilgili çalışma yapan birimlerin ve yerel yönetimlerin ilgisini çekip, çözüm üretilmesi gereken önemli bir konu olduğunu belirtmekte fayda bulunmaktadır.

Erken yaşlarda yapılan evliliklerde dini nikahın tercih edilmesi, ilerleyen yıllarda resmi nikahın da yapılması sebebi ile olsa gerek, araştırma grubumuzdaki 17-19 yaş grubundaki kadınlar arasında hem dini hem de resmi nikahı olanların oranı % 67.9 iken, bu oran 60 yaş ve üzerindekilerde % 88.1'e ulaşmaktadır.

Tablo 19: İlçelere göre evlilikteki nikâh şekli						
		Resmi nikâh	Dini nikâh	Hem resmi hem dini nikâh	Diğer	Toplam
Çorum merkez	Sayı	159	32	428	1	620
	Satır %	25,6%	5,2%	69,0%	,2%	100%
Sungurlu	Sayı	39	12	419	4	474
	Satır %	8,2%	2,5%	88,4%	,8%	100%
Uğurludağ	Sayı	28	16	281	1	326
	Satır %	8,6%	4,9%	86,2%	,3%	100%
Alaca	Sayı	81	12	387	0	480
	Satır %	16,9%	2,5%	80,6%	,0%	100%
İskilip	Sayı	35	13	484	3	535
	Satır %	6,5%	2,4%	90,5%	,6%	100%
Osmancık	Sayı	68	49	316	0	433
	Satır %	15,7%	11,3%	73,0%	,0%	100%
Ortaköy	Sayı	14	9	390	2	415
	Satır %	3,4%	2,2%	94,0%	,5%	100%
Oğuzlar	Sayı	74	17	143	3	237
	Satır %	31,2%	7,2%	60,3%	1,3%	100%
Laçın	Sayı	8	4	212	2	226
	Satır %	3,5%	1,8%	93,8%	,9%	100%
Kargı	Sayı	36	16	291	3	346
	Satır %	10,4%	4,6%	84,1%	,9%	100%
Bayat	Sayı	53	6	256	0	315
	Satır %	16,8%	1,9%	81,3%	,0%	100%
Mecitözü	Sayı	5	2	361	4	372

	Satır %	1,3%	,5%	97,0%	1,1%	100%
Boğazkale	Sayı	32	5	178	2	217
	Satır %	14,7%	2,3%	82,0%	,9%	100%
Dodurga	Sayı	23	5	282	1	311
	Satır %	7,4%	1,6%	90,7%	,3%	100%
Toplam	Sayı	655	198	4428	26	5307
	Satır %	12,3%	3,7%	83,4%	,5%	100%

Tablo 20: Eşinizle akrabalığınız var mı?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	1291	18,1	24,7	24,7
Hayır	3941	55,2	75,3	100,0
Ara Toplam	5232	73,2	100,0	
Cevapsız	1912	26,8		
Toplam	7144	100,0		

Sosyo-kültürel yapıların bazıları kendi yapılarının dışından evlilikleri (egzogami- dışarıdan evlilik,) onaylamazlar, bazıları da kendi yapıları içinden olan (endogami-içeriden evlilik, akraba evliliği) evlilikleri onaylamazlar. Her iki evlilik şeklinin de avantaj ve dez avantajları bulunmaktadır. Ancak aynı sosyo-kültürel yapılar içinde yaşayan insanlar arasında akrabalık ilişkilerinin olma ihtimali daha yüksektir ve bu da genlerle geçen rahatsızlıkların ortaya çıkma ihtimalini arttırmaktadır.

Diğer taraftan bakıldığında, akraba evlilikleri kapalı toplum yapılarında çok görülen evlilik şekillerindedir. Ancak günümüz karmaşık toplumlarında, etkileşim ağının yoğunlaşmasından kaynaklanan sebeplerle akraba evliliklerinin oranında önemli miktarlarda düşüşler görülmektedir.

Araştırma grubumuzdaki kadınların evliliklerinde akraba evliliğinin görülüp görülmediğine baktığımızda, kadınların % 24,7'sinin eşleri ile akraba olduklarını,

dolayısı ile de akraba evlilikleri yaptıklarını söylediklerini görüyoruz. Bu da araştırma grubunun yaklaşık ¼'ünün akraba evliliği yapmış olduğu anlamına gelmektedir. Buna dayanarak Çorum ilinde önemli bir miktarda akraba evliliğinin olduğunu söyleyebiliriz. Buradan hareket ile konu ile ilgili çalışmaların gözden geçirilerek, hızlandırılmasında fayda olduğunu belirtmek gerekir.

Araştırma grubumuzdaki kadınların (yaklaşık ¾'ü) % 75,3'ü, eşleri ile aralarında herhangi bir akrabalık bağının bulunmadığını, dolayısı ile de akraba evliliği yapmadıklarını belirtmiş. Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi karmaşık toplumlarda akraba evlilik oranlarında, geleneksel toplumlara göre önemli oranlarda azalma bulunmaktadır.

Tablo 21: İlçelere göre kadınların eşleriyle akrabalığının olup olmadığı				
		Evet	Hayır	Toplam
Çorum merkez	Sayı	129	487	616
	Satır %	20,9%	79,1%	100%
Sungurlu	Sayı	110	364	474
	Satır %	23,2%	76,8%	100%
Uğurludağ	Sayı	105	215	320
	Satır %	32,8%	67,2%	100%
Alaca	Sayı	98	371	469
	Satır %	20,9%	79,1%	100%
İskilip	Sayı	83	437	520
	Satır %	16,0%	84,0%	100%
Osmancık	Sayı	165	271	436
	Satır %	37,8%	62,2%	100%
Ortaköy	Sayı	104	305	409
	Satır %	25,4%	74,6%	100%
Oğuzlar	Sayı	59	165	224
	Satır %	26,3%	73,7%	100%
Laçın	Sayı	40	184	224
	Satır %	17,9%	82,1%	100%
Kargı	Sayı	85	258	343

	Satır %	24,8%	75,2%	100%
Bayat	Sayı	81	227	308
	Satır %	26,3%	73,7%	100%
Mecitözü	Sayı	122	251	373
	Satır %	32,7%	67,3%	100%
Boğazkale	Sayı	39	179	218
	Satır %	17,9%	82,1%	100%
Dodurga	Sayı	71	227	298
	Satır %	23,8%	76,2%	100%
Toplam	Sayı	1291	3941	5232
	Satır %	24,7%	75,3%	100%

Tablo 22: Evli iseniz veya daha önce evlilik yaptıysanız kaç çocuğunuz var?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Çocuğum yok	338	4,7	5,9	5,9
1 çocuğum var	963	13,5	16,9	22,8
2 çocuğum var	1433	20,1	25,1	47,9
3 çocuğum var	1391	19,5	24,4	72,3
4 çocuğum var	822	11,5	14,4	86,7
5 çocuğum var	384	5,4	6,7	93,4
6 çocuğum var	205	2,9	3,6	97,0
7 çocuğum var	110	1,5	1,9	98,9
8 çocuğum var	39	,5	,7	99,6
9 çocuğum var	20	,3	,4	100,0
11 çocuğum var	2	,0	,0	100,0
Ara Toplam	5707	79,9	100,0	
Cevapsız	1437	20,1		
Toplam	7144	100,0		

Tabloya genel olarak bakıldığında, bu soruya 1437 kişinin cevap vermediği dikkati çekmektedir. Ancak araştırma grubumuzdaki kadınların medeni hallerine bakıldığında evli olmayanlar, eşinden ayrılmış olanlar ve eşi ölmüş olanlar dikkate alındığında, cevap vermeyenleri anlamlandırmak daha kolay olmaktadır.

Öte yandan araştırma grubumuzda evli olup da çocuğu olmayanlar da bulunmaktadır. Evli olan ya da bir evlilik yaşadığı halde çocuğu olmayanların araştırma grubumuz içindeki oranı % 5.9 olarak tespit edilmiştir. Bu grup ile yapmış olduğumuz görüşmelerde, bir kısmının yeni evli olduğu için çocuğunun olmadığını, bir kısmının da uzun yıllardan beri evli olmalarına rağmen kendi ifadeleri ile “Allah vermediği için” çocuklarının olmadığını öğrendik.

Tabloya genel olarak bakıldığında, iki (% 25.1) ve üç (% 24.4) çocuğu olanların oranlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Daha sonra bir çocuğu olanlar (% 16.9) ve dört çocuğu olanlar (% 14.4) gelmektedir. Araştırma grubumuzda en fazla dokuz çocuğu olanlar var ve bu kadınların da sayıları 20, grup içindeki oranları da % 0.4 olacak kadar düşük. Araştırma grubumuzda sekiz çocuğu olanların sayısı 39 (% 0.7), yedi çocuğu olanların sayısı 110 (% 1.9), altı çocuğu olanların sayısı 205 (% 3.6) ve beş çocuğu olanların sayısı 384 (% 6.7) olarak tespit edilmiştir.

Araştırma grubumuzda çok çocuk sahibi olma eğiliminin olmadığını söyleyebilmek mümkün. Dört ve dörtten az çocuğu olanların araştırma grubumuz içindeki oranına baktığımızda (% 86.7), araştırma grubumuzda önemli bir grup oluşturdukları dikkati çekmektedir. Beş ve beşten fazla çocuğu olanların araştırma grubumuz içindeki oranının % 6.6 olmasını, çok sayıda çocuk sahibi olma eğiliminin olmadığını bir göstergesi olarak değerlendiriyoruz.

Tablo 23: Elinizde olsa kaç çocuğunuzun olmasını isterdiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Hiç çocuk istemezdim	221	3,1	3,5	3,5
1 çocuk isterdim	923	12,9	14,6	18,1
2 çocuk isterdim	2343	32,8	37,0	55,1
3 çocuk isterdim	1622	22,7	25,6	80,7
4 çocuk isterdim	804	11,3	12,7	93,4
5 çocuk isterdim	242	3,4	3,8	97,2
6 çocuk isterdim	103	1,4	1,6	98,8
7 çocuk isterdim	34	,5	,5	99,4
8 çocuk isterdim	21	,3	,3	99,7
9 çocuk isterdim	9	,1	,1	99,8
10 çocuk isterdim	11	,2	,2	100,0
Ara Toplam	6333	88,6	100,0	
Cevapsız	811	11,4		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınlara, ellerinde olsa kaç çocuklarının olmasını tercih edeceklerini sorduğumuzda, % 3.5'inin hiç çocuklarının olmasını istemediklerini söylemiş olmaları dikkatimizi çekmektedir. Bütün insanların kendi çocuklarının olmasını isteyebileceklerini düşünmemize ve özellikle de geleneksel kültürün hakim olduğu yerlerde, çocuk sahibi olmanın son derece önemsendiği bilinmesine rağmen, bu grubun cevaplarının anlamlandırılması son derece zor.

Ellerinde olsa, hiç çocuklarının olmasını istemeyeceklerini söyleyenlerle olan görüşmelerimizde, genellikle çocuklarından beklemedikleri muamele ile karşılaştıklarını, bu tür muameleyi hak etmediklerini, dolayısı ile şimdiki akılları olsa çocuk sahibi olmayı tercih etmeyeceklerini kırınglıkla dile getirdiklerini gördük. Aslında bu gruptaki kadınların vermiş oldukları cevapların gerçek düşünceleri olduğunu değil; bir çeşit kırınglıklarını, sitemlerini dile getirme şekli olduğunu söyleyebiliriz.

Elinde olsa bir çocuk sahibi olmayı tercih edeceğini söyleyenlerin araştırma grubumuz içindeki oranı % 14.6 olarak tespit edilmiştir. Bu grup ile olan

görüşmelerimizde, ekonomik sıkıntılardan dolayı çok çocuk sahibi olmanın zorluklarını yaşadıkları ve çocuklarına hak ettiklerini düşündükleri hayatı yaşatamadıkları kanaatinde olduklarından dolayı, tek çocuklarının olmasını tercih ettiklerini dile getiriyorlardı.

İki çocuklarının olmasını isteyen kadınlar, araştırma grubumuzun en büyük grubunu oluşturmaktadırlar. Bu grup ile olan görüşmelerimizde genellikle, bir çocuğu kendi değerleri ile “hiç çocuk” olarak yorumluyorlar. İki çocuğun ideal olduğunu, birinin kız diğeri de erkek olması durumunda, insanın başka bir çocuğa özlem duymayacağı düşüncesinde olduklarını ifade ediyorlardı.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 25.6’sı, ellerinde olsa üç çocuklarının olmasını, % 12.7’si de dört çocuklarının olmasını tercih edeceklerini ifade etmişler. Araştırma grubumuzdaki kadınların, dörtten fazla çocuklarının olmasını çok fazla tercih etmedikleri dikkatleri çekmektedir. Araştırma bulgularımız bu düşüncemizi destekler mahiyettedir. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 3.8’i beş, % 1.6’sı altı, % 0.5’i yedi, % 0.3’ü sekiz, % 0.1’i dokuz ve % 0.2’si de on çocuğunun olmasını tercih edeceğini ifade etmiş.

Tablo 24: Ailenizde siz dahil toplam kaç kişi var?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
1 kişi	297	4,2	4,3	4,3
2 kişi	958	13,4	13,7	18,0
3 kişi	1055	14,8	15,1	33,1
4 kişi	1682	23,5	24,1	57,2
5 kişi	1467	20,5	21,0	78,2
6 kişi	832	11,6	11,9	90,2
7 kişi	349	4,9	5,0	95,2
8 kişi	150	2,1	2,1	97,3
9 kişi	68	1,0	1,0	98,3
10 ve daha fazla kişi	119	1,7	1,7	100,0
Ara Toplam	6977	97,7	100,0	
Cevapsız	167	2,3		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların ailelerinin yapılarını öğrenmek amacıyla sormuş olduğumuz soruya almış olduğumuz cevaplar, çekirdek aile hayatının hakim olduğunu göstermektedir. Araştırma grubumuzdaki kadınların vermiş oldukları ifadelere göre, ailelerinde beş ve beşten az birey bulunanların araştırma grubumuz içindeki oranı % 78.2 olarak tespit edilmiştir.

Araştırma grubumuzdaki kadınların en fazla % 24.1 ile dört kişilik ailelerde yaşadıkları görülmektedir. İkinci en büyük grubu % 21 ile ailelerinde beş kişi olanlar oluşturmaktadır. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 15.1'i üç kişilik ailelerde, % 13.7'si iki kişilik ailelerde, % 11.9'u altı kişilik ailelerde, % 5'i yedi kişilik ailelerde ve % 4.3'ü de tek başlarına yaşamakta olduklarını ifade etmişler.

Araştırma grubumuzda tek başına yaşadığını ifade eden kadınlarla olan görüşmelerimizde, eşleri ölen ve çocukları da evlenen kadınlar ile memuriyet sebebi ile Çorum'a gelen ve tek başına yaşamak zorunda kalan kadınların bu grubu oluşturduklarını öğrendik.

Araştırma grubumuzda sekiz kişi aynı evde yaşadığını belirtenlerin oranı % 2.1, dokuz kişi aynı evde yaşadığını belirtenlerin oranı % 1 ve on ve ondan daha fazla kişi aynı evde yaşadıklarını belirtenlerin de oranı % 1.7 olarak tespit edilmiştir.

Buna göre araştırma grubumuzdaki kadınlar arasında zorunluluk dolayısı ile dahi olsa bir evi çok kişinin paylaşmasından kaynaklanan sıkıntıların yaşanmasının çok fazla görülmediğini söyleyebiliriz. Önceki verilerle birlikte değerlendirdiğimizde, araştırma grubumuzdaki kadınların çok geniş ailelerde yaşamadıklarını, hatta çekirdek aile hayatının grup içinde yaygın olduğunu söyleyebiliriz.

2.4.5. Aile İçi İlişkiler

Bu bölümde, araştırma grubumuzda bulunan kadınların, aile içi ilişkilerini ortaya koyabilmek amacıyla sormuş olduğumuz sorular çerçevesinde araştırma

verilerimizi değerlendirerek, bu sosyo-kültürel yapılarıdaki kadınların aile içi ilişkilerine dair değerlendirmelerimizi ortaya koymaya çalışacağı.

Tablo 25: Evlilikte eşinizle ilişkilerinizi nasıl değerlendirirsiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
iyi	4057	56,8	77,7	77,7
Orta	1004	14,1	19,2	96,9
Kötü	160	2,2	3,1	100,0
Ara Toplam	5221	73,1	100,0	
Cevapsız	1923	26,9		
Toplam	7144	100,0		

Kadınların aile içi ilişkilerini öğrenmek için sormuş olduğumuz, eşleri ile ilişkilerini nasıl değerlendirdikleri ile ilgili sorumuza, araştırma grubumuzdaki kadınların % 77.7'si "iyi" nitelendirmesinde bulunmuş. Daha önceki sorulara almış olduğumuz cevaplarda da aile birliğinin ve devamlılığının önemsendiğini belirtmiştik. Bu da araştırma grubunun en öne çıkan özelliği olsa gerek.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 19.2'si eşleri ile olan ilişkilerini orta olarak değerlendirirken, % 3.1'i kötü olarak değerlendirmiş. Araştırma grubumuzun % 3.1'inin eşleri ile olan ilişkilerini kötü olarak değerlendirmeleri, boşanma oranlarının bu kadar çok arttığı bir dönemde oldukça sevindirici düzeyde düşüktür. Daha önce de boşanma oranlarına baktığımızda, araştırma grubumuzdaki boşanmış olan kadınların oranının % 2.6 olduğunu görmüştük. Araştırma grubumuzdan hareket ile Çorum ili ve kırsalında aile hayatının önemsendiğini ve aile yapısının son derece güçlü olduğunu bir kez daha söyleyebiliriz.

Tablo 26: İlçelere göre kadınların evlilikte eşleriyle ilişkilerini nasıl değerlendirdikleri

		İyi	Orta	Kötü	Toplam
Çorum merkez	Sayı	462	119	20	601
	Satır %	76,9%	19,8%	3,3%	100%
Sungurlu	Sayı	358	117	19	494
	Satır %	72,5%	23,7%	3,8%	100%
Uğurludağ	Sayı	275	24	6	305
	Satır %	90,2%	7,9%	2,0%	100%
Alaca	Sayı	329	109	37	475
	Satır %	69,3%	22,9%	7,8%	100%
İskilip	Sayı	366	152	13	531
	Satır %	68,9%	28,6%	2,4%	100%
Osmancık	Sayı	320	106	6	432
	Satır %	74,1%	24,5%	1,4%	100%
Ortaköy	Sayı	353	45	4	402
	Satır %	87,8%	11,2%	1,0%	100%
Oğuzlar	Sayı	179	45	7	231
	Satır %	77,5%	19,5%	3,0%	100%
Laçın	Sayı	178	35	10	223
	Satır %	79,8%	15,7%	4,5%	100%
Kargı	Sayı	284	56	18	358
	Satır %	79,3%	15,6%	5,0%	100%
Bayat	Sayı	251	43	5	299
	Satır %	83,9%	14,4%	1,7%	100%
Mecitözü	Sayı	295	72	1	368
	Satır %	80,2%	19,6%	,3%	100%
Boğazkale	Sayı	178	37	4	219
	Satır %	81,3%	16,9%	1,8%	100%
Dodurga	Sayı	229	44	10	283
	Satır %	80,9%	15,5%	3,5%	100%
Toplam	Sayı	4057	1004	160	5221
	Satır %	77,7%	19,2%	3,1%	100%

Tablo 27: Eşim benim her şeyimdir

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	4567	63,9	70,8	70,8
Katılmıyorum	1035	14,5	16,0	86,8
Fikrim yok	853	11,9	13,2	100,0
Ara Toplam	6455	90,4	100,0	
Cevapsız	689	9,6		
Toplam	7144	100,0		

“ Eşim benim her şeyimdir” ifadesine katıldığını belirten kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 70.8 olup bu oran pek çok şeyi de ortaya koymaktadır kanaatindeyiz. Eşim benim her şeyimdir diyen kadınlarla olan görüşmelerimizde, eşleri olmadan yaşayamayacaklarını, eşlerinin hayatlarındaki her şeyi düzenlediğini, kendilerinin sadece ev içi işleri yaptığını, eşleri olmasa çocuklarının onların sözlerini dahi dinlemeyeceğini, vb. ifade ederek, hayatlarının kumandasının eşlerinde olduğunu ve bundan da şikayetçi olmadıklarını, hatta çok da memnun olduklarını dile getiriyorlardı.

Bu gruptaki kadınların etken değil, daha çok edilgen karakterdeki kadınlar olduğunu söyleyebiliriz. Kendilerini yönetecek, yapacaklarını düzenleyip, yapmaları gerekenleri söyleyecek insanlara ihtiyaç duyan bu kadın tipleri, sosyalizasyon sürecinde, etraflarındaki kadın erkek ilişkilerini de bu şekilde gördükleri için olsa gerek, olması gerekenin bu olduğuna inanarak hareket ediyorlardı. Görüşme yaptığımız kadınlardan bir kısmının, erkek olmadan kadının yaşamasının mümkün olmayacağını düşündüklerini söyleyecek kadar olayı ileri boyutlara götürebildiklerini de gördük.

Araştırma grubumuzdaki kadınların sadece % 16’sı bu düşünceye katılmadığını belirtmiş. Bu gruptaki kadınlarla olan görüşmelerimizde genellikle, eşlerinin olmasından memnun olduklarını, ancak eşleri olmadan da hayatlarını rahatlıkla sürdürebileceklerini düşündüklerini ifade ediyorlardı.

Tabloyu genel olarak değerlendirecek olursak, araştırma grubumuzdaki kadınların % 70'inin eşleri ile bağımlı bir ilişki şekli yaşadığını, % 16'sının da bağımlı ilişki şekli yaşadığını söyleyebiliriz. Bu konuda fikir beyan etmek istemeyen önemli bir grubun (% 13.2) da olduğunu gözden kaçırmamak gerekir.

Sadece karı-koca arasında değil, hiç kimse arasında bağımlılık ilişkisinin olması tasvip edilemez. Çünkü iki kişi arasındaki bağımlılık ilişkisi, sağlıklı ilişki ağının, bağımlılık ilişkisi de sağlıklı ilişki ağının bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Temennimiz, tüm insanlar arasındaki ilişki şeklinin sağlıklı olmasıdır. Çünkü sağlıklı ilişkiler, sağlıklı toplumların ve dolayısı ile de sağlıklı geleceğin göstergeleridir. Bu sebep ile de insan ilişkilerini düzenlemek son derece önem arz etmektedir.

Tablo 28: Çocuklarım olmadan yaşayamam

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	5360	75,0	82,6	82,6
Katılmıyorum	442	6,2	6,8	89,4
Fikrim yok	686	9,6	10,6	100,0
Ara Toplam	6488	90,8	100,0	
Cevapsız	656	9,2		
Toplam	7144	100,0		

Türk toplumunda sık görülen bir başka bağımlılık şekli, çocuklara olan bağımlılıktır. Türk toplumunda genellikle, çocuklara çok fazla önem atfedilmektedir. Bundan dolayı da özellikle anneler, çocukları ile bağımlılık ilişkisi geliştirebiliyorlar. Türk toplumu ataerkil bir özellik gösterdiği için özellikle kadınlar, erkek çocuk doğurdularında önemli bir statü sahibi de oluyorlar. Kadın bu statüyü devam ettirmek istiyor ve erkek çocukları ile bağımlılık ilişkisini geliştirip devam ettirebiliyor.

Tabloya genel olarak baktığımızda, “çocuklarım olmadan yaşayamam” cevabını verenlerin oranının % 82.6 olduğu dikkati çekmektedir. Bu veriler bir

tarafından, araştırma grubumuzdaki anneler için çocuklarının ne kadar önemli olduğunu, diğer taraftan annelerin çocukları ile bağımlılık ilişkisi içinde olduklarını da ortaya koymaktadır.

Araştırma grubumuzda "çocuklarım olmadan yaşayamam" düşüncesine katılmadığını belirten kadınların oranı % 6.8 olarak tespit edilmiştir. Bu gruptaki kadınların bir kısmı çocukları olmadığı için, çocuğa bu derece bağlılığı anlayamadıklarını ifade ederken, diğer bir grubu da zaman zaman çocukları ile problemler yaşadıkları için bu düşüncede olduklarını ifade ediyorlardı.

Bu konuda fikrinin olmadığını söyleyenlerin araştırma grubumuz içindeki oranı % 10.6 olarak tespit edilmiştir. Bu gruptaki kadınlar, anne olmadıkları için anne ve çocuk ilişkisi konusunda fikir beyan etmelerinin mümkün olmadığı düşüncesinde olduklarını görüşmelerimiz sırasında sık sık dile getiriyorlardı.

Tablo 29: Yaşa göre kadınların aile içi şiddete maruz kalıp kalmadıkları				
		Hiç aile içi şiddete maruz kaldınız mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
17-19 yaş	Sayı	50	403	453
	Satır %	11,0%	89,0%	100%
20-29 yaş	Sayı	218	1411	1629
	Satır %	13,4%	86,6%	100%
30-39 yaş	Sayı	266	1180	1446
	Satır %	18,4%	81,6%	100%
40-49 yaş	Sayı	320	1020	1340
	Satır %	23,9%	76,1%	100%
50-59 yaş	Sayı	297	705	1002
	Satır %	29,6%	70,4%	100%
60 ve üzeri yaş	Sayı	527	665	1192
	Satır %	44,2%	55,8%	100%
Toplam	Sayı	1678	5384	7062
	Satır %	23,8%	76,2%	100%

Tabloya genel olarak bakıldığında, yaş ilerledikçe aile içi şiddete uğradığını söyleyen kadınların oranının artış gösterdiği, hem de önemli oranda artış gösterdiği dikkatleri çekmektedir. Genç yaştaki kadınlar arasında (17-19) aile içi şiddete uğradıklarını söyleyenlerin oranının %11 iken, 60 yaş ve üzerindeki kadınlar arasında bu oran % 44.2'ye ulaşmaktadır.

Yaş ilerledikçe kadınlar arasında aile içi şiddete uğrama oranının artış göstermesinin sebebini, araştırma grubumuzdaki kadınlarla görüştüğümüzde genellikle şu yöndeki cevaplarla karşılaştık : “Gençleri de yaşlanmaya başladıklarında göreceğiz”, “yenice elek duvarda gerek”, “adamin gönlü geçti mi geri gelmez”, “dün bir, bugün iki, gençlere de şiddet uygulanmaya başlanı” . Görüşme yapmış olduğumuz kadınlar, aradan geçen yılların, şiddeti de arttırarak beraberinde getirdiğini savunuyorlardı.

Yaşı daha fazla ilerlemiş olan kadınların yukarıdaki cevaplarında teslimiyet ve çaresizliği, çözümsüzlüğü görüyoruz. Ancak genç kadınlar, şiddete uğramayı kabul etmedikleri gibi, erkekle eşit olduklarını ve şiddet ile karşılaştıklarında her türlü yaptırıma başvurabileceklerini dile getiriyorlardı. Yaşlı ve genç kuşak arasındaki bu algılama ve eylem farklılığının şiddet ile mücadelede etkisinin fazla olduğu kanaatindeyiz.

Tablo 30: Aile içi şiddete maruz kaldıysanız, hangi sıklıkla maruz kaldınız?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Ara sıra	1230	17,2	77,5	77,5
Sık sık	254	3,6	16,0	93,5
Her zaman	103	1,4	6,5	100,0
Ara Toplam	1587	22,2	100,0	
Cevapsız	5557	77,8		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzda olup da aile içi şiddete maruz kaldığını söyleyen kadınların hangi sıklıkla şiddete maruz kaldıklarına bakıldığında, ara sıra şiddete

maruz kaldığını söyleyenlerin oranının oldukça yüksek (% 77.5) olduğu dikkatleri çekmektedir. Şiddete sık sık maruz kaldığını söyleyen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 16, her zaman maruz kaldığını söyleyen kadınların oranı ise % 6.5 olarak tespit edilmiştir. İster ara sıra, ister sık sık, isterse de her zaman şiddete maruz kalıyor olsalar, çok da fark etmiyor diye düşünüyoruz. Çünkü bugün bir insanın bir diğer insana hangi sıklıkla ve ne şekilde olursa olsun şiddet uygulama hakkının olmadığı bilinmekte ve bu görüş yaygın kabul görmektedir.

Görüşmelerimiz sırasında kadınların aile içi ilişkilerini daha iyi bir seviyeye getirebilmek için birtakım çabalar gösterdiklerini gördük. Kadınlar genellikle, aile içi ilişkilerinin daha iyi bir seviyeye gelmesini istiyorlardı. Ancak bu konu ile ilgili yapabilecekleri çok da fazla şeyin olmadığına inandıklarını dile getiriyorlardı.

Şartların değişik olması durumunda eşleri ile olan ilişkilerinde değişikliğin olabileceğini, ancak bu şartlar içinde etkili bir çözüm üretilemeyeceğini savunuyorlardı. Genellikle etraflarındaki genç kızlara eğitimlerinin ve mesleklerinin olması konusunda telkinlerde bulunuyorlardı. Biz de mesleklerinin olması durumunda eşlerinin kendilerine olan tutumlarında bir değişikliğin olup olmayacağı konusunda kadınların düşüncelerini öğrenmek istedik.

Tablo 31: İlçelere göre kadınların aile içi şiddete hangi sıklıkla maruz kaldıkları					
		Ara sıra	Sık sık	Her zaman	Toplam
Çorum merkez	Sayı	113	10	3	126
	Satır %	89,7%	7,9%	2,4%	100%
Sungurlu	Sayı	118	27	17	162
	Satır %	72,8%	16,7%	10,5%	100%
Uğurludağ	Sayı	121	12	2	135
	Satır %	89,6%	8,9%	1,5%	100%
Alaca	Sayı	181	63	8	252
	Satır %	71,8%	25,0%	3,2%	100%
İskilip	Sayı	129	20	8	157
	Satır %	82,2%	12,7%	5,1%	100%
Osmançık	Sayı	72	12	0	84

	Satır %	85,7%	14,3%	,0%	100%
Ortaköy	Sayı	73	27	35	135
	Satır %	54,1%	20,0%	25,9%	100%
Oğuzlar	Sayı	54	11	3	68
	Satır %	79,4%	16,2%	4,4%	100%
Laçın	Sayı	45	17	3	65
	Satır %	69,2%	26,2%	4,6%	100%
Kargı	Sayı	81	18	1	100
	Satır %	81,0%	18,0%	1,0%	100%
Bayat	Sayı	40	8	12	60
	Satır %	66,7%	13,3%	20,0%	100%
Mecitözü	Sayı	123	8	2	133
	Satır %	92,5%	6,0%	1,5%	100%
Boğazkale	Sayı	35	3	3	41
	Satır %	85,4%	7,3%	7,3%	100%
Dodurga	Sayı	45	18	6	69
	Satır %	65,2%	26,1%	8,7%	100%
Toplam	Sayı	1230	254	103	1587
	Satır %	77,5%	16,0%	6,5%	100%

Tablo 32: Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	3382	47,3	50,3	50,3
Katılmıyorum	2291	32,1	34,0	84,3
Fikrim yok	1056	14,8	15,7	100,0
Ara Toplam	6729	94,2	100,0	
Cevapsız	415	5,8		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 71'inin ev hanımı olduğunu daha önce belirtmiştik. Bu da kadınların çok büyük bir kısmının para getirici işlerde çalışmadığı anlamına geliyor. Meslekleri olsa eşlerinin kendilerine daha iyi davranacağını

düşündüğünü ifade eden kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 50.3 olarak tespit edilmiştir. Buna göre araştırma grubumuzdaki kadınların yaklaşık yarısı, meslekleri olsa eşlerinin kendilerine daha iyi davranacaklarını düşündüklerini, çünkü eve para getirecekleri için eşlerinin yanında değerlerinin daha fazla olacağını, evde söz haklarının artacağını düşündükleri için, kadınların mesleklerinin olmasının gerekliliğine inandıklarını dile getiriyorlardı.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 34'ü mesleği olsa eşinin kendisine daha iyi davranacağı düşüncesine katılmadığını belirtmiş. Bu gruptaki kadınlar, eşleri ile ilişkilerini, mesleklerinin olmasının etkilemeyeceği kanaatindedir. Kocasını ile ilişkileri iyi olan kadınların hepsinin meslek sahibi olmadığını, bu sebep ile de meslek sahibi olmalarının ilişkileri açısından çok da önemli olmadığını düşündüklerini dile getiriyorlardı.

Tablo 33: Eşim üzerime kuma getirirse boşanırım

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	4892	68,5	71,1	71,1
Katılmıyorum	1425	19,9	20,7	91,8
Fikrim yok	564	7,9	8,2	100,0
Ara Toplam	6881	96,3	100,0	
Cevapsız	263	3,7		
Toplam	7144	100,0		

Geleneksel toplumlarda, kırsal kesimlerde kuma geleneğinin hala azalarak da olsa devam ettiği bilinmektedir. Araştırma grubumuzdaki kadınların, eşlerinin üzerlerine kuma getirmesi durumunda eylemlerinin ne olacağını sorduğumuzda, almış olduğumuz cevaplar, son derece anlamlıydı. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 71.1'i eşleri üzerlerine kuma getirirse boşanacaklarını söylemiş.

Medeni kanunun çok eşliliğe izin vermediği herkes tarafından bilinmektedir. Bu sebep ile de kadınlar eşlerinin kanuni olmayan ikinci bir eşlerinin olmasına

tahammül etmeyeceklerini dile getiriyorlardı. Böyle bir durumla karşılaşacak olsalar, kanuni haklarını kullanarak şikayetçi olacaklarını ve eşlerinden boşanacaklarını, bunu sık sık eşlerine de söylediklerini dile getiriyorlardı.

Bu tabloda son derece düşündürücü olanın, araştırma grubumuzdaki kadınların % 20.7'sinin, eşleri üzerlerine kuma getirirse de boşanmayacaklarını söyleyenler olduğunu düşünüyoruz. Boşanmayacaklarını söyleyen kadınlar görüşmelerimiz sırasında genellikle, eşleri olmadan maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayamayacaklarını, dolayısı ile de evliliklerini sürdürmeye çalışacaklarını, gerekirse ikinci bir kadını da kabul edebileceklerini dile getiriyorlardı.

Yine bu gruptaki kadınlar, boşanma durumunda kendileri mağduriyet yaşayacağı gibi çocuklarının da mağdur olacağını, başka kadınlar nasıl katlanıyorsa kendilerinin de aynı şekilde bu durumu kabul edip katlanacaklarını dile getiriyorlardı. Bu konuda fikrini belirtmek istemeyenlerin oranı da oldukça yüksek diye düşünüyoruz. Kadınların % 8.2'si, böyle bir durum ile karşılaşmadıklarını, karşılaşacak olsalar ne yapacaklarını şimdiden kestiremediklerini, olayın çok boyutlu olduğunu dile getiriyorlardı.

2.4.6. Kadınların Eğitim İle İlgili Düşünceleri

Bu bölümde, araştırma grubumuzda bulunan kadınların, eğitim ile ilgili düşüncelerini ortaya koymaya çalışacağız. İmkanları olsa eğitimlerini hangi seviyeye kadar devam ettirecekleri, yabancı dil bilip bilmedikleri, yabancı dil bilmiyorlarsa öğrenmek isteyip istemeyecekler, vb. ortaya koyup değerlendirmeler yapmaya çalışacağız.

Tablo 34: Eğitim durumunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Okur yazar değil	1350	18,9	18,9	18,9
Sadece okur yazar	556	7,8	7,8	26,7
İlkokul	2503	35,0	35,0	61,7
Ortaokul	957	13,4	13,4	75,1
Lise	972	13,6	13,6	88,7
Yüksekokul veya Fakülte	769	10,8	10,8	99,5
Lisansüstü	37	,5	,5	100,0
Toplam	7144	100,0	100,0	

21. yüzyılda dünya genelinde, en az temel eğitimini tamamlamış insanların olması gerektiği düşünülmektedir. Oysa olan, olması gerekenden çok daha farklı bir profil ortaya koymaktadır. Çorum ilinde yaşayan kadınların eğitim durumlarına ışık tutabilmesi için araştırma grubumuzdaki kadınların eğitim seviyelerini ortaya koymaya çalıştık.

Araştırma grubumuzdaki kadınların eğitim seviyelerine bakıldığında 21. Yüzyılda okuma yazması olmayan kadınların hala olduğunu ve önemli de bir oran oluşturduğunu üzülererek de olsa görüyoruz. Buna göre araştırma grubumuzdaki kadınların % 18,9'unun okuryazar olmadığını istemeden de olsa belirtmek gerekiyor.

Tablo 35: Yaşa göre kadınların eğitim durumu

		Okur yazar değil	Sadece okur yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul veya Fakülte	Lisansüstü	Toplam
17-19 yaş	Sayı	0	4	13	95	246	103	1	462
	Satır %	,0%	,9%	2,8%	20,6%	53,2%	22,3%	,2%	100%
20-29 yaş	Sayı	25	24	285	400	398	513	14	1659
	Satır %	1,5%	1,4%	17,2%	24,1%	24,0%	30,9%	,8%	100%
30-39 yaş	Sayı	62	54	766	227	218	121	14	1462
	Satır %	4,2%	3,7%	52,4%	15,5%	14,9%	8,3%	1,0%	100%
40-49 yaş	Sayı	187	128	776	159	74	23	3	1350
	Satır %	13,9%	9,5%	57,5%	11,8%	5,5%	1,7%	,2%	100%
50-59 yaş	Sayı	331	152	437	51	29	6	2	1008

	Satır %	32,8%	15,1%	43,4%	5,1%	2,9%	,6%	,2%	100%
60 ve üzeri yaş	Sayı	745	194	226	25	7	3	3	1203
	Satır %	61,9%	16,1%	18,8%	2,1%	,6%	,2%	,2%	100%
Toplam	Sayı	1350	556	2503	957	972	769	37	7144
	Satır %	18,9%	7,8%	35,0%	13,4%	13,6%	10,8%	,5%	100%

Tabloya genel olarak bakıldığında, yaş ilerledikçe eğitim seviyesinin düştüğü, yaş küçüldükçe de eğitim seviyesinin arttığı dikkati çekmektedir. Buna göre, yaş ile alınan eğitim seviyesi arasında ters orantının olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Gençlerin eğitim seviyelerinin yaşlılara göre daha yüksek olmasında, özellikle son yıllarda zorunlu eğitimin süresinin arttırılmasının ve ülke genelinde konuya hassasiyetin artmasının etkisinin büyük olduğunu düşünüyoruz.

Araştırma grubumuzda sadece okuryazar olduğunu söyleyen kadınlar da var ve bunlar araştırma grubunun % 7.8'ini oluşturuyorlar. Bir insanın sadece okuryazar olması, okula gitmediği, okul eğitimi almadığı, kendi özel gayretleri ile okuma yazma öğrendiği anlamına gelmektedir. Bugün, insanların en temel haklarının başında, eğitim alma hakkının geldiği kabul edilmektedir. Buna göre okuma yazması olmayan veya sadece okuma yazması olan insanların, en temel haklarını kullanamadıklarını bu tabloya dayanarak söyleyebiliriz.

Araştırma grubumuzda ilkokul mezunu olduğunu söyleyen kadınların oranı % 35 olarak tespit edilmiş olup, ilkokul mezunları aynı zamanda araştırma grubumuzun en büyük grubunu oluşturmaktadırlar. Bilindiği gibi yakın tarihe kadar ilkokul, zorunlu eğitim kapsamındaydı. Bu sebep ile de aileler, hukuki bir yaptırım ile karşılaşmamak için çocuklarını ilkokula yollamak zorunda kalıyorlardı. Burada ailelerin çocuklarını okula yollamayı görev olarak algıladıklarını, çocuklarının geleceği için eğitim almalarının gerekliliğini fark edemediklerini vurgulamak gerekir.

Araştırma grubumuzdaki ortaokul mezunu (% 13.4) ve lise mezunu (% 13.6) olduğunu söyleyen kadınların oranları birbirlerine oldukça yakın seviyelerde tespit edilmiştir. Bilindiği gibi, 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren zorunlu eğitim 12 yıla çıkarıldığı. Buna göre, zorunlu eğitimini tamamlamamış olduğunu söyleyen

araştırma grubumuzdaki kadınların oranı % 75'dir. Bu veriler, araştırma grubumuzdaki kadınların 3/4'ünün zorunlu eğitimini tamamlamadığını ortaya koymaktadır. Bu da araştırma grubumuzdaki kadınların, çağdaş dünya ile paralellik göstermediğinin bir göstergesidir.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 10.8'i yüksek okul ve üniversite mezunlarından oluşmaktadır. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 0.5'i de lisans üstü eğitim aldığını söylemiştir. Lisans ve lisans üstü eğitim aldığını söyleyenlerin araştırma grubumuz içindeki oranının çok daha yüksek olmasını beklerdik. Temennimiz, 21.yüzyıl Türk kadınlarının tümünün en az lisans mezunu olması yönündedir.

Tablo 36: İlçelere Göre Eğitim Durumu									
		Okur yazar değil	Sadece okur yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul veya Fakülte	Lisansüstü	Toplam
Çorum merkez	Sayı	74	29	311	100	199	259	13	985
	Satır %	7,5%	2,9%	31,6%	10,2%	20,2%	26,3%	1,3%	100%
Sungurlu	Sayı	120	28	264	69	60	58	3	602
	Satır %	19,9%	4,7%	43,9%	11,5%	10,0%	9,6%	,5%	100%
Uğurludağ	Sayı	120	24	126	49	40	21	0	380
	Satır %	31,6%	6,3%	33,2%	12,9%	10,5%	5,5%	,0%	100%
Alaca	Sayı	83	43	223	114	128	106	1	698
	Satır %	11,9%	6,2%	31,9%	16,3%	18,3%	15,2%	,1%	100%
İskilip	Sayı	150	52	241	99	81	74	4	701
	Satır %	21,4%	7,4%	34,4%	14,1%	11,6%	10,6%	,6%	100%
Osmancık	Sayı	17	80	169	245	133	50	2	696
	Satır %	2,4%	11,5%	24,3%	35,2%	19,1%	7,2%	,3%	100%
Ortaköy	Sayı	84	83	233	45	38	13	0	496
	Satır %	16,9%	16,7%	47,0%	9,1%	7,7%	2,6%	,0%	100%
Oğuzlar	Sayı	56	27	88	46	60	40	8	325
	Satır %	17,2%	8,3%	27,1%	14,2%	18,5%	12,3%	2,5%	100%
Laçın	Sayı	77	6	134	28	18	16	1	280
	Satır %	27,5%	2,1%	47,9%	10,0%	6,4%	5,7%	,4%	100%
Kargı	Sayı	125	55	144	62	64	40	4	494

	Satır %	25,3%	11,1%	29,1%	12,6%	13,0%	8,1%	,8%	100%
Bayat	Sayı	64	29	186	30	61	31	0	401
	Satır %	16,0%	7,2%	46,4%	7,5%	15,2%	7,7%	,0%	100%
Mecitözü	Sayı	259	33	71	12	10	5	0	390
	Satır %	66,4%	8,5%	18,2%	3,1%	2,6%	1,3%	,0%	100%
Boğazkale	Sayı	45	23	130	32	23	43	1	297
	Satır %	15,2%	7,7%	43,8%	10,8%	7,7%	14,5%	,3%	100%
Dodurga	Sayı	76	44	183	26	57	13	0	399
	Satır %	19,0%	11,0%	45,9%	6,5%	14,3%	3,3%	,0%	100%
Toplam	Sayı	1350	556	2503	957	972	769	37	7144
	Satır %	18,9%	7,8%	35,0%	13,4%	13,6%	10,8%	,5%	100%

Araştırma grubumuzdaki kadınların eğitim seviyelerinin son derece düşük olduğunu daha önce araştırma bulgularımız ile ortaya koymuştuk. Bu kez kadınlara, şimdiki akılları ile düşünebilseler, eğitimlerini nereye kadar sürdürebileceklerini sorduk. Araştırma grubumuzdaki kadınlar arasında en fazla üniversite mezunu olmayı istediklerini söyleyenlerin olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 37: Şimdiki aklınız olsa eğitiminizi hangi seviyeye kadar sürdürmek istediniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Okuryazar olmak istemezdim	114	1,6	1,6	1,6
Sadece okur yazar olmak isterdim	357	5,0	5,1	6,7
İlkokul	255	3,6	3,6	10,4
Ortaokul	219	3,1	3,1	13,5
Lise	876	12,3	12,5	26,0
Üniversite	3825	53,5	54,7	80,7
Yüksek lisans/ Doktora	1350	18,9	19,3	100,0
Ara Toplam	6996	97,9	100,0	
Cevapsız	148	2,1		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 54.7'si, şimdiki aklı olsa üniversite mezunu olmak isteyeceğini, % 19.3'ü de lisans üstü eğitim almak isteyeceğini ifade etmiş. Buna göre araştırma grubumuzdaki kadınların % 74'ünün, şimdiki akılları ile lisans ve üzeri seviyede eğitim almak istediklerini söyleyebiliriz. Her ne kadar kadınların eğitim seviyeleri düşük olsa da, bugün eğitimin ne kadar önemli olduğunun farkına vardıklarını bu verilere dayanarak söyleyebilmek mümkün.

Tabloya genel olarak bakıldığında, okuryazar olmak istemediğini söyleyenlerin de bulunduğu ve araştırma grubunun % 1.6'sını oluşturdukları dikkati çekmektedir. Oldukça ilginç görünmesine rağmen araştırma grubumuzdaki kadınların % 5.1'i de sadece okuryazar olmayı isteyeceklerini belirtmişler.

Eğitimin bu kadar önemsendiği bir dünyada, kadınların neden eğitim almak istemediklerini anlayabilmek mümkün değil. Ancak görüşmelerimiz sırasında bu gruptaki kadınların, kadınların eğitim almasının çok önemli olmadığını düşündüklerini ve şu andaki eğitim seviyeleri de oldukça düşük olduğu için, kendilerine olan güvenlerini kaybettiklerini, eğitim hayatına devam etmekte zorlanacaklarını düşündüklerinden dolayı, bu tür düşünceler üretme meyli içinde olduklarını gördük.

Tablo 38: İlçelere göre kadınların şimdiki aklına göre eğitimlerini hangi seviyeye kadar sürdürmek istedikleri									
		Okuryazar olmak istemedim	Sadece okuryazar olmak isterdim	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek lisans/ Doktora	Toplam
Çorum merkez	Sayı	16	18	21	11	46	454	384	950
	Satır %	1,7%	1,9%	2,2%	1,2%	4,8%	47,8%	40,4%	100%
Sungurlu	Sayı	1	20	12	13	30	405	103	584
	Satır %	,2%	3,4%	2,1%	2,2%	5,1%	69,3%	17,6%	100%
Uğurludağ	Sayı	15	37	70	21	61	138	34	376
	Satır %	4,0%	9,8%	18,6%	5,6%	16,2%	36,7%	9,0%	100%
Alaca	Sayı	11	50	12	30	65	394	116	678
	Satır %	1,6%	7,4%	1,8%	4,4%	9,6%	58,1%	17,1%	100%
İskilip	Sayı	8	51	43	29	82	376	97	686
	Satır %	1,2%	7,4%	6,3%	4,2%	12,0%	54,8%	14,1%	100%
Osmançık	Sayı	12	23	5	34	253	329	30	686
	Satır %	1,7%	3,4%	,7%	5,0%	36,9%	48,0%	4,4%	100%

Ortaköy	Sayı	9	37	7	7	50	343	34	487
	Satır %	1,8%	7,6%	1,4%	1,4%	10,3%	70,4%	7,0%	100%
Oğuzlar	Sayı	5	10	13	11	27	145	103	314
	Satır %	1,6%	3,2%	4,1%	3,5%	8,6%	46,2%	32,8%	100%
Laçın	Sayı	7	16	5	10	47	131	63	279
	Satır %	2,5%	5,7%	1,8%	3,6%	16,8%	47,0%	22,6%	100%
Kargı	Sayı	10	43	29	21	64	224	84	475
	Satır %	2,1%	9,1%	6,1%	4,4%	13,5%	47,2%	17,7%	100%
Bayat	Sayı	5	19	12	12	44	218	89	399
	Satır %	1,3%	4,8%	3,0%	3,0%	11,0%	54,6%	22,3%	100%
Mecitözü	Sayı	2	0	0	0	8	316	64	390
	Satır %	,5%	,0%	,0%	,0%	2,1%	81,0%	16,4%	100%
Boğazkale	Sayı	8	14	5	9	38	166	53	293
	Satır %	2,7%	4,8%	1,7%	3,1%	13,0%	56,7%	18,1%	100%
Dodurga	Sayı	5	19	21	11	61	186	96	399
	Satır %	1,3%	4,8%	5,3%	2,8%	15,3%	46,6%	24,1%	100%
Toplam	Sayı	114	357	255	219	876	3825	1350	6996
	Satır %	1,6%	5,1%	3,6%	3,1%	12,5%	54,7%	19,3%	100%

Tablo 39: Yabancı dil biliyor musunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	965	13,5	13,6	13,6
Hayır	6133	85,8	86,4	100,0
Ara Toplam	7098	99,4	100,0	
Cevapsız	46	,6		
Toplam	7144	100,0		

Küreselleşen dünyada yabancı dil biliyor olma son derece önemsenmektedir. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 13.6'sı yabancı dil bildiğini, % 86.4'ü de yabancı dil bilmediğini belirtmiş. Buna göre yabancı dil bildiğini söyleyen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranlarının son derece düşük olduğunu belirtebiliriz.

Yabancı dil bilgisinin eğitim ile bağlantısını ortaya koymak istedik. Araştırma grubumuzda olup da okur yazar olmayan kadınların % 3.2'si, yabancı dil bildiğini ifade etmiş. Okuryazar olmadığı halde yabancı dil bildiğini söyleyen bu kadın grubu, ailelerindeki kişilerle yurt dışına çalışmaya gittiklerinde veya onların yanında aile bireyleri olarak gittiklerinde, genellikle yabancı dil öğrendiklerini ifade ediyorlardı. Bu gruptaki kadınların yabancı dil bilgilerinin oldukça alt seviyelerde ve sadece konuşma ve anlamaya yönelik olduğunu, kadınların kendi ifadelerinden öğreniyoruz.

Tablo 40: Eğitim durumuna göre kadınların yabancı dil bilip bilmedikleri				
		Yabancı dil biliyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Okur yazar değil	Sayı	43	1302	1345
	Satır %	3,2%	96,8%	100%
Sadece okur yazar	Sayı	14	537	551
	Satır %	2,5%	97,5%	100%
İlkokul	Sayı	90	2403	2493
	Satır %	3,6%	96,4%	100%
Ortaokul	Sayı	61	890	951
	Satır %	6,4%	93,6%	100%
Lise	Sayı	305	657	962
	Satır %	31,7%	68,3%	100%
Yüksekokul veya Fakülte	Sayı	427	334	761
	Satır %	56,1%	43,9%	100%
Lisansüstü	Sayı	25	10	35
	Satır %	71,4%	28,6%	100%
Toplam	Sayı	965	6133	7098
	Satır %	13,6%	86,4%	100%

Kadınların eğitim seviyeleri yükseldikçe, yabancı dil bilme oranlarının arttığını yukarıdaki çapraz tablodan anlamak mümkün. Lisans mezunu olan kadınların % 56.1'i, yüksek lisans mezunu olan kadınların da % 71.4'ü yabancı dil bildiklerini söylemişler. Buna göre, kadınların eğitim seviyeleri yükseldikçe, yabancı dil bilme seviyelerinin de arttığını söyleyebilmek mümkün.

Tablo 41: İlçelere göre kadınların yabancı dil bilip bilmedikleri				
		Evet	Hayır	Toplam
Çorum merkez	Sayı	243	735	978
	Satır %	24,8%	75,2%	100%
Sungurlu	Sayı	60	541	601
	Satır %	10,0%	90,0%	100%
Uğurludağ	Sayı	38	337	375
	Satır %	10,1%	89,9%	100%
Alaca	Sayı	106	589	695
	Satır %	15,3%	84,7%	100%
İskilip	Sayı	57	637	694
	Satır %	8,2%	91,8%	100%
Osmancık	Sayı	140	546	686
	Satır %	20,4%	79,6%	100%
Ortaköy	Sayı	27	467	494
	Satır %	5,5%	94,5%	100%
Oğuzlar	Sayı	61	263	324
	Satır %	18,8%	81,2%	100%
Laçın	Sayı	23	257	280
	Satır %	8,2%	91,8%	100%
Kargı	Sayı	65	422	487
	Satır %	13,3%	86,7%	100%
Bayat	Sayı	58	341	399
	Satır %	14,5%	85,5%	100%
Mecitözü	Sayı	7	383	390
	Satır %	1,8%	98,2%	100%
Boğazkale	Sayı	47	249	296
	Satır %	15,9%	84,1%	100%
Dodurga	Sayı	33	366	399
	Satır %	8,3%	91,7%	100%
Toplam	Sayı	965	6133	7098
	Satır %	13,6%	86,4%	100%

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 62,6'sı, şimdiki akılları olsa yabancı dil bilmek isteyeceklerini söylemişler. Kendileri yabancı dil bilmedikleri halde, yabancı dil bilmenin gerekliliğine inanıyor olmalarını son derece anlamlı buluyoruz. Görüşmelerimiz sırasında özellikle yaşı genç olan kadınların, yabancı dil bilmenin önemini geç fark ettiklerini ve şimdiki akılları olsa yabancı dil öğrenmek isteyeceklerini belirttiklerini gördük.

Tablo 42: Şimdiki aklınız olsa yabancı dil öğrenmek ister miydiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet	4168	58,3	62,6	62,6
Hayır	2494	34,9	37,4	100,0
Ara Toplam	6662	93,3	100,0	
Cevapsız	482	6,7		
Toplam	7144	100,0		

Tablo 43: Yaşa göre kadınların şimdiki aklı olsa yabancı dil öğrenmek isteyip istemeyecekleri				
		Şimdiki aklınız olsa yabancı dil öğrenmek ister miydiniz?		Toplam
		Evet	Hayır	
17-19 yaş	Sayı	279	91	370
	Satır %	75,4%	24,6%	100%
20-29 yaş	Sayı	1084	343	1427
	Satır %	76,0%	24,0%	100%
30-39 yaş	Sayı	951	424	1375
	Satır %	69,2%	30,8%	100%
40-49 yaş	Sayı	837	486	1323
	Satır %	63,3%	36,7%	100%
50-59 yaş	Sayı	532	451	983
	Satır %	54,1%	45,9%	100%
60 ve üzeri yaş	Sayı	485	699	1184
	Satır %	41,0%	59,0%	100%
Toplam	Sayı	4168	2494	6662
	Satır %	62,6%	37,4%	100%

Günümüzde yabancı dil bilmenin önemi eskiye oranla daha fazla fark edildiğine göre, şimdiki akılları ile yabancı dil bilmek isteyenlerin yaşa göre farklılık ortaya koyup koymadıklarına bakmak istedik. Araştırma grubumuzdaki 17-19 yaş grubunda bulunan kadınların % 75.4'ü, şimdiki akılları olsa yabancı dil öğrenmek isteyeceklerini söylerlerken, bu oran 60 yaş ve üzerindeki kadınlarda % 41'e kadar düşmektedir.

Buna göre kadınların yaşları küçüldükçe yabancı dil bilmelerinin gerekliliğine olan inançlarının da arttığını söyleyebilmek mümkün. Görüşmelerimize dayanarak genç kadınların kendilerini geliştirme isteklerinin daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü gençler, önlerinde uzun yılların olduğunu ve hayatlarını daha da güzelleştirme şanslarının var olduğuna inanıyorlar.

Tablo 44: İlçelere göre kadınların şimdiki aklı olsa yabancı dil öğrenmek isteyip istemeyecekleri				
		Evet	Hayır	Toplam
Çorum merkez	Sayı	645	193	838
	Satır %	77,0%	23,0%	100%
Sungurlu	Sayı	441	138	579
	Satır %	76,2%	23,8%	100%
Uğurludağ	Sayı	144	228	372
	Satır %	38,7%	61,3%	100%
Alaca	Sayı	444	237	681
	Satır %	65,2%	34,8%	100%
İskilip	Sayı	394	269	663
	Satır %	59,4%	40,6%	100%
Osmancık	Sayı	184	395	579
	Satır %	31,8%	68,2%	100%
Ortaköy	Sayı	317	174	491
	Satır %	64,6%	35,4%	100%
Oğuzlar	Sayı	207	98	305
	Satır %	67,9%	32,1%	100%

Laçın	Sayı	182	93	275
	Satır %	66,2%	33,8%	100%
Kargı	Sayı	197	275	472
	Satır %	41,7%	58,3%	100%
Bayat	Sayı	240	120	360
	Satır %	66,7%	33,3%	100%
Mecitözü	Sayı	357	31	388
	Satır %	92,0%	8,0%	100%
Boğazkale	Sayı	183	85	268
	Satır %	68,3%	31,7%	100%
Dodurga	Sayı	233	158	391
	Satır %	59,6%	40,4%	100%
Toplam	Sayı	4168	2494	6662
	Satır %	62,6%	37,4%	100%

Tablo 45: Eğitimin önemini geç fark ettim

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	4688	65,6	67,2	67,2
Katılmıyorum	1813	25,4	26,0	93,1
Fikrim yok	479	6,7	6,9	100,0
Ara Toplam	6980	97,7	100,0	
Cevapsız	164	2,3		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların eğitim seviyelerinin son derece düşük olduğunu daha önce belirtmiştik. Bu kez, araştırma grubumuzdaki kadınların” eğitimin önemini geç fark ettim” ifadesi ile ilgili düşüncelerini öğrenmek istedik. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 67.2’si bu düşünceye katıldığını söylerken, % 26’sı bu düşünceye katılmadığını belirtmiş. Eğitimin önemini geç fark ettiklerini düşünen kadınların çok büyük bir kısmı görüşmelerimiz sırasında, eğitimin bu kadar önemli olduğunu çocukken fark edemediklerini, aksi halde tüm şartları zorlayarak eğitimlerini sürdüreceklerini dile getiriyorlardı.

Eğitimin önemini geç fark ettikleri düşüncesine katılmadıklarını belirten kadınlarla olan görüşmelerimizde, eğitimin önemini çocukken de fark ettiklerini, ancak şartların eğitimlerini sürdürmelerine izin vermediğini dile getiriyorlardı. Ayrıca kendileri eğitimin farkında olmalarına rağmen, aile büyüklerinin farkında olmamaları sebebi ile yapabilecekleri çok fazla da bir şey olmadığı için eğitimlerinin istedikleri seviyede olmadığını ifade ediyorlardı.

Tablo 46: Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurum

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	5473	76,6	78,3	78,3
Katılmıyorum	990	13,9	14,2	92,4
Fikrim yok	530	7,4	7,6	100,0
Ara Toplam	6993	97,9	100,0	
Cevapsız	151	2,1		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınlar, farklı sorularımızda eğitim seviyeleri düşük olsa da eğitimin önemini fark ettiklerini dile getirmişlerdi. Bu kez kadınların şu anda yaşadıkları hayattan daha iyi seviyelerde olabilmelerinde eğitimin rolü hakkında ne düşündüklerini sorduk. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 78.3'ü "eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyelerde olurum" düşüncesine katıldığını ifade etmiş. Bu grup ile olan görüşmelerimizde, ekonomik sıkıntı yaşadıklarında çalışmayı düşündüklerini, ancak eğitim seviyeleri düşük olduğu için iş bulmakta zorlandıklarını, dolayısı ile eğitim seviyeleri daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyelerde olacaklarını düşündüklerini dile getiriyorlardı.

Bu düşünceye katılmadıklarını söyleyenlerin araştırma grubumuz içindeki oranı % 14.2 olarak tespit edilmiştir. Bu görüşteki kadınlar, kaderleri böyle olduğu için bu seviyede bir hayat yaşadıklarını, ne olursa olsun, hiçbir şekilde hayatlarının değişmeyeceğini düşündüklerini dile getiriyorlardı.

Genel olarak araştırma grubumuzdaki kadınların eğitimin öneminin farkında olduklarını söyleyebiliriz. Kendilerinin eğitimleri için geç kaldıklarını, ancak arkadan gelen kızların eğitim almasını önemsediklerini ve çaba sarf ettiklerini sık sık görüşmelerimiz sırasında dile getiriyorlardı.

2.4.7. Kadınların Çalışma Hayatı İle İlgili Düşünceleri

Bu bölümde, araştırma grubumuzda bulunan kadınların, mesleklerini belirledikten sonra, mümkün olsa hangi meslekleri seçmeyi tercih edecekleri ve kadınların çalışma hayatında yer almaları ile ilgili düşüncelerini ortaya koymaya çalışacağız.

Tablo 47: Mesleğiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Ev hanımı/ ev kızı	5069	71,0	71,0	71,0
Çiftçi /Hayvancılık	356	5,0	5,0	75,9
İşçi	293	4,1	4,1	80,0
Memur	317	4,4	4,4	84,5
Emekli	127	1,8	1,8	86,3
Serbest meslek	82	1,1	1,1	87,4
Günlük geçiçi işler	101	1,4	1,4	88,8
Esnaf	82	1,1	1,1	90,0
Öğrenci	499	7,0	7,0	96,9
İşsiz	50	,7	,7	97,6
Diğer	168	2,4	2,4	100,0
Toplam	7144	100,0	100,0	

Araştırma grubumuzdaki kadınların mesleklerine bakıldığında % 71'inin ev hanımı olduğu dikkati çekiyor. Bu da araştırma grubumuzdaki kadınların yaklaşık

2/3'ünün ev hanımı olduğunu, yani kendi ailelerindeki ev içi işleri yaptığını ve bu hizmetlerinin ücretlendirilmediğini ortaya koymaktadır.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 5'i çiftçilik ve hayvancılık yaptığını, yani ücretsiz aile işçisi olduğunu belirtmiş. Yine araştırma grubumuzdaki kadınların % 4.1'i işçi, % 4.4'ü memur, % 1.8'i emekli, % 1.1'i serbest meslek, % 1.4'ü günlük geçici işler ve % 1.1'i de esnaflık yaptığını ifade etmiş.

Araştırma grubumuzda olup da emekli olduğunu söyleyen kadınların oranının % 1.8 olması, kadınların ücretli çalışma hayatında çok iyi seviyelerde olmadıklarını ortaya koymaktadır. Sahada yapmış olduğumuz görüşmelerde kadınlar, hayatlarının ücretsiz aile işçisi ve ev hanımlığı ile geçtiğini, kadının ücretli çalışma hayatında yer almasının yakın tarihlerde başladığını, bu sebep ile de çalışma hayatında çok sayıda kadının olmadığını belirtiyorlardı.

Sahadaki görüşmelerimize dayanarak kadınların bu durumdan çok da şikayetçi olmadıklarını, aksine etraflarında çalışan kadınların olmasına alışık olmadıkları için çalışmıyor olmaktan, kendi paralarını kendilerinin kazanmıyor olmalarından çok da rahatsızlık duymadıklarını söyleyebiliriz. Çok fazla ihtiyaçlarının olmadığını, olan ihtiyaçlarını da eşlerinin karşıladığını, çalışarak para kazanmalarının çok da gerekli olmadığını düşündüklerini dile getiriyorlardı.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 7'si öğrenci olduğunu belirtmiş. Genç kızlardan oluşan bu grup ile olan görüşmelerimizde, kendilerinden önceki kuşakların okumamış olmalarına rağmen, bugün kızların okumasının gerekli olduğunu düşünen kızların ve ailelerinin sayısının arttığını ve bu sebep ile de kızların üniversiteye gitme oranının oldukça yükseldiğini ifade ediyorlardı.

Tablo 48: Mümkün olsa hangi mesleği yapmak isterdiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Ev hanımı	643	9,0	9,2	9,2
Çiftçi	155	2,2	2,2	11,4
İşçi	76	1,1	1,1	12,5
Memur	2789	39,0	39,8	52,3
Serbest meslek	2124	29,7	30,3	82,6
Günlük geçiçi işler	68	1,0	1,0	83,6
Çalışmak istemezdim	318	4,5	4,5	88,1
Diğer	830	11,6	11,9	100,0
Ara Toplam	7003	98,0	100,0	
Cevapsız	141	2,0		
Toplam	7144	100,0		

Daha önce, araştırma grubumuzdaki kadınlara hangi mesleği yaptıklarını sormuştuk ve % 71'inin ev hanımı olduğu sonucuna ulaşmıştık. Kadınlara, mümkün olsa hangi mesleği yapmayı tercih edeceklerini sorduğumuzda, ev hanımı olmayı çok da tercih etmediklerini gördük.

Öte yandan araştırma grubumuzdaki kadınların % 9.2'sinin, imkanları uygun olsa da ev hanımı olmayı tercih edeceklerini söylemiş olmalarını son derece düşündürücü buluyoruz. Ev hanımı olmayı tercih edeceklerini söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde, bu konuda t ayrı düşüncenin hakim olduğunu gördük.

Buna göre bir grup kadın, kendilerini çok yorgun hissettiklerini ve ev dışında çalışmak istemediklerini belirtiyorlardı. Diğer grup kadın, kadının çalışmasının gerekli olduğuna inanmadıklarını, evin geçimini erkeğin sağlamasının gerektiğini düşündükleri için ev dışında çalışmayı tercih etmediklerini vurguluyorlardı. Bir diğer grup kadının da iş dünyasında var olabileceklerini düşünmediklerini, yani kendilerine olan güvenlerini kaybettikleri için ev hanımı olmayı tercih ettiklerini dile getiriyorlardı.

Araştırma grubumuzdaki kadınların içinde memur olanların oranı % 4.4 iken, imkanları olsa memur olmayı tercih edeceklerini söyleyenlerin oranı % 39.8 olarak tespit edilmiştir. İmkanları olsa memur olmayı tercih edeceklerini söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde, kendilerini daha güvende hissedecekleri, düzenli bir gelirleri olacağı ve memurluğun toplumda saygınlığı olan meslekleri kapsadığını düşündükleri için memur olmayı istediklerini ifade ediyorlardı.

Araştırma grubumuzda serbest meslek sahibi olan kadın oranı % 1.1 iken, mümkün olsa serbest meslek sahibi olmayı tercih edeceklerini söyleyen kadınların oranı % 30.3 olarak tespit edilmiştir. Serbest meslek sahibi olmayı istediğini söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde, girişimci bir ruha sahip olduklarını, ama bunu kullanamadıklarını, başaracaklarına inandıklarını ve başarabileceklerini herkese gösterebileceklerini düşündüklerini ifade ediyorlardı.

Mümkün olsa çalışmak istemeyeceğini söyleyen araştırma grubumuzdaki kadın oranı % 4.5 olarak tespit edilmiştir. Mümkün olsa çalışmak istemediklerini söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde, kadının çalışmasına karşı olduklarını, kadının yerinin evi olduğunu ve çalışma hayatının kadınları çok yıpratığına inandıklarını dile getiriyorlardı.

Kadının çalışmasına karşı olduğunu söyleyenlerin bu düşüncelerinde ısrarcı olduklarını bir sonraki tablo verilerinde de görebiliyoruz. “Sizce kadınlar bir işte çalışmalı mı?” şeklindeki sorumuza, araştırma grubumuzdaki kadınların % 4.2’si hayır çalışmamalı cevabını vermiş. Mümkün olsa bir işte çalışmazdım diyen kadınlar ile, kadınlar çalışmamalı diyen kadınlar arasındaki oran farkının % 0.3 olması, bu grup kadınların düşüncelerindeki ısrarını ortaya koyuyor diye düşünüyoruz.

Tablo 49: İlçelere göre kadınların mümkün olsa hangi mesleği yapmak istedikleri

		Ev hanımı	Çiftçi	İşçi	Memur	Serbest meslek	Günlük geçici işler	Çalışmak istemedim	Diğer	Toplam
Çorum merkez	Sayı	51	12	3	231	332	7	8	290	934
	Satır %	5,5%	1,3%	,3%	24,7%	35,5%	,7%	,9%	31,0%	100%
Sungurlu	Sayı	50	6	1	208	235	3	8	79	590
	Satır %	8,5%	1,0%	,2%	35,3%	39,8%	,5%	1,4%	13,4%	100%
Uğurludağ	Sayı	115	11	15	136	56	0	17	26	376
	Satır %	30,6%	2,9%	4,0%	36,2%	14,9%	,0%	4,5%	6,9%	100%
Alaca	Sayı	58	23	7	286	188	23	63	41	689
	Satır %	8,4%	3,3%	1,0%	41,5%	27,3%	3,3%	9,1%	6,0%	100%
İskilip	Sayı	82	9	2	248	268	7	47	29	692
	Satır %	11,8%	1,3%	,3%	35,8%	38,7%	1,0%	6,8%	4,2%	100%
Osmancık	Sayı	24	23	2	256	234	3	78	69	689
	Satır %	3,5%	3,3%	,3%	37,2%	34,0%	,4%	11,3%	10,0%	100%
Ortaköy	Sayı	36	4	2	148	112	4	28	153	487
	Satır %	7,4%	,8%	,4%	30,4%	23,0%	,8%	5,7%	31,4%	100%
Oğuzlar	Sayı	20	6	3	135	91	5	14	37	311
	Satır %	6,4%	1,9%	1,0%	43,4%	29,3%	1,6%	4,5%	11,9%	100%
Laçın	Sayı	31	4	4	157	63	3	3	15	280
	Satır %	11,1%	1,4%	1,4%	56,1%	22,5%	1,1%	1,1%	5,4%	100%
Kargı	Sayı	64	32	15	216	120	7	18	4	476
	Satır %	13,4%	6,7%	3,2%	45,4%	25,2%	1,5%	3,8%	,8%	100%
Bayat	Sayı	33	3	6	181	149	2	9	15	398
	Satır %	8,3%	,8%	1,5%	45,5%	37,4%	,5%	2,3%	3,8%	100%
Mecitözü	Sayı	3	1	1	253	126	1	5	0	390
	Satır %	,8%	,3%	,3%	64,9%	32,3%	,3%	1,3%	,0%	100%
Boğazkale	Sayı	36	9	6	128	59	0	8	46	292
	Satır %	12,3%	3,1%	2,1%	43,8%	20,2%	,0%	2,7%	15,8%	100%
Dodurga	Sayı	40	12	9	206	91	3	12	26	399
	Satır %	10,0%	3,0%	2,3%	51,6%	22,8%	,8%	3,0%	6,5%	100%
Toplam	Sayı	643	155	76	2789	2124	68	318	830	7003
	Satır %	9,2%	2,2%	1,1%	39,8%	30,3%	1,0%	4,5%	11,9%	100%

Tablo 50: Sizce kadınlar bir işte çalışmalı mı?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Evet çalışmalı	5482	76,7	77,1	77,1
Çalışsa da olur çalışmasa da	1214	17,0	17,1	94,2
Hayır çalışmamalı	299	4,2	4,2	98,4
Fikrim yok	111	1,6	1,6	100,0
Ara Toplam	7106	99,5	100,0	
Cevapsız	38	,5		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 77.1'i kadınların bir işte çalışmasının gerekli olduğunu düşündüğünü ifade etmiş. Sahadaki görüşmelerimiz sırasında kadınlar, bugün bir kadının mutlaka çalışmasının gerekliliğine inandıklarını, eskiden kadınların çalışmaması durumunda çok büyük bir sıkıntının yaşanmadığını, ama bugün kadınların düzenli gelir getirici bir işlerinin olmasının gerekliliğine inandıklarını ifade ediyorlardı.

Tablo 51: Kadınlar bir işte çalışmalı mı çalışmamalı mı görüşünün mesleğe göre dağılımı

		Sizce kadınlar bir işte çalışmalı mı?				Toplam
		Evet çalışmalı	Çalışsa da olur çalışmasa da	Hayır çalışmamalı	Fikrim yok	
Ev hanımı/ ev kızı	Sayı	3897	850	239	65	5051
	Satır %	77,2%	16,8%	4,7%	1,3%	100%
Çiftçi /Hayvancılık	Sayı	200	125	12	18	355
	Satır %	56,3%	35,2%	3,4%	5,1%	100%
İşçi	Sayı	214	61	7	9	291
	Satır %	73,5%	21,0%	2,4%	3,1%	100%
Memur	Sayı	265	31	10	6	312
	Satır %	84,9%	9,9%	3,2%	1,9%	100%
Emekli	Sayı	68	42	13	3	126
	Satır %	54,0%	33,3%	10,3%	2,4%	100%
Serbest meslek	Sayı	69	10	2	1	82
	Satır %	84,1%	12,2%	2,4%	1,2%	100%

Günlük geçici işler	Sayı	79	16	3	1	99
	Satır %	79,8%	16,2%	3,0%	1,0%	100%
Esnaf	Sayı	70	10	1	1	82
	Satır %	85,4%	12,2%	1,2%	1,2%	100%
Öğrenci	Sayı	438	43	7	3	491
	Satır %	89,2%	8,8%	1,4%	,6%	100%
İşsiz	Sayı	37	9	2	2	50
	Satır %	74,0%	18,0%	4,0%	4,0%	100%
Diğer	Sayı	145	17	3	2	167
	Satır %	86,8%	10,2%	1,8%	1,2%	100%
Toplam	Sayı	5482	1214	299	111	7106
	Satır %	77,1%	17,1%	4,2%	1,6%	100%

Tabloya genel olarak baktığımızda, en fazla kız öğrencilerin, kadınların bir işte çalışması gerektiğine inandıklarını ifade ettikleri dikkati çekmektedir. Şu anda eğitimlerine devam eden kızlar, kadınların çalışmalarının gerekli olduğunu düşündüklerini, eğitim seviyelerini yükseltmeyi de statüsü ve gelir seviyesi yüksek bir işte çalışmak için istediklerini dile getiriyorlardı.

Araştırma grubumuzdaki kadınlar arasında, en fazla emekli olan kadınlar arasında, kadınların çalışmasının gerekliliğine inananların oranlarının en düşük olduğu (% 54) dikkati çekmektedir. Emekli kadınların % 10,3'ü, kadınların çalışmasının gerekliliğine inanmadıklarını dile getirmişler. Esnaf kadınlar, kadınların çalışmasının gerekli olmadığına inanan en küçük grup (% 1,2) özelliğini göstermektedir.

Kadın çalışsa da olur çalışmasa da diyenlerin araştırma grubumuz içindeki oranı % 17,1 olarak tespit edilmiştir. Bu gruptaki kadınlar, anneleri, ablaları, vb. çalışmadığı için kadının çalışması gerektiği fikrine alışık olmadan büyüdüklerini, ancak bugün kadının çalışmasının, para kazanmasının gerekli olduğunu da gördükleri için kadının çalışma hayatında yer alması ile ilgili kesin bir şey söyleyemediklerini belirtiyorlardı.

Tablo 52: Kadınlar bir işte çalışmalı mı çalışmamalı mı görüşünün ilçelere göre dağılımı						
		Evet çalışmalı	Çalışsa da olur çalışmasa da	Hayır çalışmamalı	Fikrim yok	Toplam
Çorum merkez	Sayı	804	147	18	13	982
	Satır %	81,9%	15,0%	1,8%	1,3%	100%
Sungurlu	Sayı	506	61	28	7	602
	Satır %	84,1%	10,1%	4,7%	1,2%	100%
Uğurludağ	Sayı	232	84	42	18	376
	Satır %	61,7%	22,3%	11,2%	4,8%	100%
Alaca	Sayı	484	158	41	13	696
	Satır %	69,5%	22,7%	5,9%	1,9%	100%
İskilip	Sayı	521	129	34	12	696
	Satır %	74,9%	18,5%	4,9%	1,7%	100%
Osmancık	Sayı	443	211	14	20	688
	Satır %	64,4%	30,7%	2,0%	2,9%	100%
Ortaköy	Sayı	423	44	20	7	494
	Satır %	85,6%	8,9%	4,0%	1,4%	100%
Oğuzlar	Sayı	251	47	24	3	325
	Satır %	77,2%	14,5%	7,4%	,9%	100%
Laçın	Sayı	242	30	7	0	279
	Satır %	86,7%	10,8%	2,5%	,0%	100%
Kargı	Sayı	332	119	29	6	486
	Satır %	68,3%	24,5%	6,0%	1,2%	100%
Bayat	Sayı	349	34	15	2	400
	Satır %	87,3%	8,5%	3,8%	,5%	100%
Mecitözü	Sayı	330	58	0	1	389
	Satır %	84,8%	14,9%	,0%	,3%	100%
Boğazkale	Sayı	225	55	10	5	295
	Satır %	76,3%	18,6%	3,4%	1,7%	100%
Dodurga	Sayı	340	37	17	4	398
	Satır %	85,4%	9,3%	4,3%	1,0%	100%
Toplam	Sayı	5482	1214	299	111	7106
	Satır %	77,1%	17,1%	4,2%	1,6%	100%

2.4.8. Kadınların Sosyal İlişki Ağları

Bu bölümde, araştırma grubumuzda bulunan kadınların sosyal ilişki ağlarını ortaya koyabilmek için akrabaları, komşuları, vb. arasındaki ilişkilerin boyutları hakkında elde etmiş olduğumuz bilgileri değerlendirmeye çalışacağız.

Tablo 53: Akrabalarınızla ilişkileriniz nasıl?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Çok iyi	1899	26,6	26,9	26,9
İyi	3837	53,7	54,4	81,4
Normal	1108	15,5	15,7	97,1
İyi değil	205	2,9	2,9	100,0
Ara Toplam	7049	98,7	100,0	
Cevapsız	95	1,3		
Toplam	7144	100,0		

Geleneksel toplumlarda akrabalık ilişkileri son derece önemsenirken, modern toplumlarda bireyselleşmenin ön plana alınmasından dolayı akrabalık ilişkileri geleneksel toplumlardaki kadar önemsenmemektedir. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 54.4’ü akrabalık ilişkilerini iyi olarak değerlendirirken, % 26.9’u çok iyi, % 15.7’si de normal olarak değerlendirmiş.

Modernleşme sürecindeki bir ilde yaşayan kadınlardan oluşan araştırma grubumuzda, akrabalık ilişkilerini olumlu olarak değerlendirenlerin oranının % 97.1 olması, son derece olumlu bir tablo ortaya koymaktadır. Bir toplum ne kadar modernleşirse modernleşsin, akrabalık, komşuluk ve arkadaşlık gibi sosyal ilişkilerini sağlıklı bir şekilde sürdürdüğü sürece, çok daha sağlıklı bir yapı ortaya koyacaktır. Modernleşen dünyanın en önemli problemlerinin başında, sağlıklı insan ilişkilerinin geldiği düşünüldüğünde, tablonun son derece umutlandırıcı olduğunu söylemeye gerek olmadığı kanaatindeyiz.

İnsanların her zaman uyum içinde olmasını beklemek mümkün değildir. Hatta zaman zaman insanlar kendi içlerinde dahi problemler yaşayabilmektedirler. Bu gerçek göz önüne alındığında, akrabaları ile olan ilişkilerini “iyi değil” olarak değerlendirenlerin araştırma grubumuz içindeki kadınlar arasındaki oranının % 2.9

olması, cevapların pembe gözlüklerle verilmediğini, aksine cevapların gerçekçi olduğunu ortaya koymaktadır diye düşünüyoruz.

Tablo 54: İlçelere göre kadınların akrabalarıyla ilişkilerinin nasıl olduğu						
		Çok iyi	İyi	Normal	İyi değil	Toplam
Çorum merkez	Sayı	231	526	196	25	978
	Satır %	23,6%	53,8%	20,0%	2,6%	100%
Sungurlu	Sayı	133	315	130	21	599
	Satır %	22,2%	52,6%	21,7%	3,5%	100%
Uğurludağ	Sayı	228	105	32	7	372
	Satır %	61,3%	28,2%	8,6%	1,9%	100%
Alaca	Sayı	242	285	121	40	688
	Satır %	35,2%	41,4%	17,6%	5,8%	100%
İskilip	Sayı	176	383	121	15	695
	Satır %	25,3%	55,1%	17,4%	2,2%	100%
Osmancık	Sayı	166	362	137	19	684
	Satır %	24,3%	52,9%	20,0%	2,8%	100%
Ortaköy	Sayı	61	372	43	1	477
	Satır %	12,8%	78,0%	9,0%	,2%	100%
Oğuzlar	Sayı	88	158	69	7	322
	Satır %	27,3%	49,1%	21,4%	2,2%	100%
Laçın	Sayı	58	184	20	15	277
	Satır %	20,9%	66,4%	7,2%	5,4%	100%
Kargı	Sayı	181	235	54	15	485
	Satır %	37,3%	48,5%	11,1%	3,1%	100%
Bayat	Sayı	114	220	41	18	393
	Satır %	29,0%	56,0%	10,4%	4,6%	100%
Mecitözü	Sayı	17	293	79	1	390
	Satır %	4,4%	75,1%	20,3%	,3%	100%
Boğazkale	Sayı	103	158	28	3	292
	Satır %	35,3%	54,1%	9,6%	1,0%	100%
Dodurga	Sayı	101	241	37	18	397
	Satır %	25,4%	60,7%	9,3%	4,5%	100%
Toplam	Sayı	1899	3837	1108	205	7049
	Satır %	26,9%	54,4%	15,7%	2,9%	100%

Tablo 55: Komşularınızla ilişkileriniz nasıl?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Çok iyi	2199	30,8	31,1	31,1
İyi	3593	50,3	50,8	81,8
Normal	1160	16,2	16,4	98,2
İyi değil	125	1,7	1,8	100,0
Ara Toplam	7077	99,1	100,0	
Cevapsız	67	,9		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların sosyal iletişim ağlarının yoğunluğunu ortaya koyabilmek amacıyla sormuş olduğumuz, komşuları ile ilişkilerinin nasıl olduğu yönündeki soruya almış olduğumuz cevaplar da akrabaları ile olan ilişki ağlarına benzer nitelikler ortaya koymaktadır. Dolayısı ile akrabalık ilişkileri ile ilgili olan değerlendirmelerimiz, komşuluk ilişkileri ile de benzerlikler ortaya koymaktadır.

Araştırma grubumuzdaki kadınlar, komşuları ile olan ilişkilerini en fazla (%50.8) iyi olarak değerlendirmişler. İkinci en büyük grubu % 31.1 ile çok iyi, üçüncü büyük grubu da % 16.4 ile normal olarak değerlendirenler oluşturmaktadır. Buna göre araştırma grubumuzdaki kadınların % 98.2'sinin komşuluk ilişkilerini olumlu olarak değerlendirmiş oldukları dikkatleri çekmektedir.

Tablo 56: İlçelere göre kadınların komşularıyla ilişkilerinin nasıl olduğu

		Çok iyi	İyi	Normal	İyi değil	Toplam
Çorum merkez	Sayı	254	530	179	16	979
	Satır %	25,9%	54,1%	18,3%	1,6%	100%
Sungurlu	Sayı	153	354	86	7	600
	Satır %	25,5%	59,0%	14,3%	1,2%	100%
Uğurludağ	Sayı	240	75	51	7	373

	Satır %	64,3%	20,1%	13,7%	1,9%	100%
Alaca	Sayı	213	256	198	24	691
	Satır %	30,8%	37,0%	28,7%	3,5%	100%
İskilip	Sayı	255	309	125	9	698
	Satır %	36,5%	44,3%	17,9%	1,3%	100%
Osmancık	Sayı	153	261	246	30	690
	Satır %	22,2%	37,8%	35,7%	4,3%	100%
Ortaköy	Sayı	135	328	24	2	489
	Satır %	27,6%	67,1%	4,9%	,4%	100%
Oğuzlar	Sayı	91	175	53	4	323
	Satır %	28,2%	54,2%	16,4%	1,2%	100%
Laçın	Sayı	81	179	15	4	279
	Satır %	29,0%	64,2%	5,4%	1,4%	100%
Kargı	Sayı	174	265	38	7	484
	Satır %	36,0%	54,8%	7,9%	1,4%	100%
Bayat	Sayı	107	243	37	7	394
	Satır %	27,2%	61,7%	9,4%	1,8%	100%
Mecitözü	Sayı	84	265	41	0	390
	Satır %	21,5%	67,9%	10,5%	,0%	100%
Boğazkale	Sayı	105	158	26	4	293
	Satır %	35,8%	53,9%	8,9%	1,4%	100%
Dodurga	Sayı	154	195	41	4	394
	Satır %	39,1%	49,5%	10,4%	1,0%	100%
Toplam	Sayı	2199	3593	1160	125	7077
	Satır %	31,1%	50,8%	16,4%	1,8%	100%

2.4.9. Memnuniyet Seviyeleri

Bu bölümde kadınların hayatlarından ne derece memnun olduklarını ve memnuniyet seviyelerini belirleyen unsurları ortaya koymaya çalışacağız.

Tablo 57: Hayatınızdan ne derece memnunsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Çok memnunum	1247	17,5	17,6	17,6
Memnunum	5013	70,2	70,8	88,4
Memnun değilim	636	8,9	9,0	97,4
Hiç memnun değilim	187	2,6	2,6	100,0
Ara Toplam	7083	99,1	100,0	
Cevapsız	61	,9		
Toplam	7144	100,0		

Karmaşıklaşan dünyada insanlar, eskiye göre çok daha fazla insanla, nesneyle ve imkanla karşılaşma imkanı bulmaktadırlar. Bugünün dünyasında, özellikle de kitle iletişim ve ulaşım araçlarının çoğalması ile birlikte, bütün insanlar çok farklı dünyalara ve imkanlara ulaşma şansı bulabiliyorlar. Bu durum bazen olumlu bazen da olumsuz sonuçlara sebebiyet verebilmektedir. İnsanlar daha fazlasını gördüklerinde, bu imkanlara ulaştıklarından dolayı mutlu olabildikleri gibi, ulaşamadıklarından dolayı mutsuz da olabilmektedirler.

Araştırma grubumuzdaki kadınların hayatlarından memnuniyet seviyelerine baktığımızda, son derece memnuniyet verici bir durum ile karşılaşyoruz. Kadınların % 88.4'ü hayatlarından memnun olduklarını söylerken, % 11.6'sı memnun olmadığını belirtmiş olması son derece olumlu olarak nitelendiriyoruz. Bir sosyo-kültürel yapıda hayatlarından memnun olduklarını söyleyenlerin, memnun olmadıklarını söyleyenlerden yaklaşık sekiz kat fazla olması son derece sevindirici diye düşünüyoruz.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 70.8'i hayatlarından memnun olduklarını söylerken, % 17.6'sı çok memnun olduklarını söylemiş. Hayatlarından çok memnun olduğunu söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde, hayata daha iyimser bakan kadınlar olduklarını ve beklenti düzeylerinin çok yüksek olmadığını, dolayısı ile de hayatlarından çok memnun oldukları düşüncesine sahip oldukları kanaatine ulaştık.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 9'u hayatlarından memnun olmadıklarını belirtirken, % 2.6'sı hayatlarından hiç memnun olmadıkları bilgisini vermişler. Hayatlarından hiç memnun olmadıklarını söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde bir kısmı, layık olmadıkları bir hayatı yaşamak zorunda kaldıklarını söylerken, bir kısmı da yakınlarının kaybını yaşadıkları için hayata tutunmakta zorluk çektiklerini dile getiriyorlardı.

Hayatlarından memnun olmadığını söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde de beklenti düzeyleri daha yüksek olmasına rağmen, bekledikleri gibi bir hayatı yaşayamadıkları için hayatlarından çok da memnun olmadıkları bilgisine ulaştık. Tüm bunlar bize, insanın memnuniyetinin seviyesini kendisinin belirlediğini ortaya koymaktadır diye düşünüyoruz.

Yaşanılardan memnun olmak insanların tercihleri ile paralellik gösterebilir. Zaman zaman insanlar kendilerini buldukları şartların içinde mutlu ve memnun olarak tanımlayabilirler. Çünkü şartları değiştirecek gücü kendilerinde bulamadıkları gibi, şartların değişebileceğini hayal dahi edemeyebilirler. Ancak imkanları olsa ve her şeyin yeniden başlayabileceğine inanabilseler, değerlendirmelerinde farklılık oluşabilir diye düşünüyoruz. Bu farkın, araştırma grubumuzdaki kadınların verilerine nasıl yansıdığını öğrenebilmek için "Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim" ifadesine vermiş oldukları cevaplara yansiyebileceğini düşünerek bakmak istiyoruz.

Tablo 58: İlçelere göre kadınların hayatlarından ne derece memnun oldukları						
		Çok memnunum	Memnunum	Memnun değilim	Hiç memnun değilim	Toplam
Çorum merkez	Sayı	108	766	78	24	976
	Satır %	11,1%	78,5%	8,0%	2,5%	100%
Sungurlu	Sayı	89	410	62	37	598
	Satır %	14,9%	68,6%	10,4%	6,2%	100%
Uğurludağ	Sayı	137	212	20	7	376
	Satır %	36,4%	56,4%	5,3%	1,9%	100%
Alaca	Sayı	80	513	76	20	689
	Satır %	11,6%	74,5%	11,0%	2,9%	100%
İskilip	Sayı	152	463	67	18	700
	Satır %	21,7%	66,1%	9,6%	2,6%	100%

Osmancık	Sayı	156	433	94	6	689
	Satır %	22,6%	62,8%	13,6%	,9%	100%
Ortaköy	Sayı	63	373	46	7	489
	Satır %	12,9%	76,3%	9,4%	1,4%	100%
Oğuzlar	Sayı	67	221	28	7	323
	Satır %	20,7%	68,4%	8,7%	2,2%	100%
Laçın	Sayı	35	193	30	21	279
	Satır %	12,5%	69,2%	10,8%	7,5%	100%
Kargı	Sayı	120	312	45	9	486
	Satır %	24,7%	64,2%	9,3%	1,9%	100%
Bayat	Sayı	73	289	28	7	397
	Satır %	18,4%	72,8%	7,1%	1,8%	100%
Mecitözü	Sayı	15	361	12	2	390
	Satır %	3,8%	92,6%	3,1%	,5%	100%
Boğazkale	Sayı	63	213	16	3	295
	Satır %	21,4%	72,2%	5,4%	1,0%	100%
Dodurga	Sayı	89	254	34	19	396
	Satır %	22,5%	64,1%	8,6%	4,8%	100%
Toplam	Sayı	1247	5013	636	187	7083
	Satır %	17,6%	70,8%	9,0%	2,6%	100%

Tablo 59: Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	2617	36,6	37,2	37,2
Katılmıyorum	3497	49,0	49,6	86,8
Fikrim yok	930	13,0	13,2	100,0
Ara Toplam	7044	98,6	100,0	
Cevapsız	100	1,4		
Toplam	7144	100,0		

“Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim” düşüncesine katıldığını söyleyen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 37.9 olarak

tespit edilmiştir. Araştırma grubumuzun yaklaşık 2/5'inin tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim düşüncesinde olması, bu gruptaki kadınların hayatlarından çok da şikayetçi olmadıklarını, aksine memnun olduklarını ortaya koymaktadır diye yorumluyoruz.

Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak istemezdim diyen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 49.6 olarak tespit edilmiş olup, araştırma grubunun yaklaşık yarısını oluşturdukları dikkati çekmektedir. Bu da araştırma grubumuzdaki kadınların yaklaşık yarısının hayatlarından çok da memnun olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Bu konuda fikir beyan etmek istemediklerini söyleyenlerin araştırma grubumuz içindeki oranı % 13.2 olup, bu grup ile olan görüşmelerimizde, bu konuyu hiç düşünmediklerini, düşünmeye de gerek görmediklerini belirttiler. Bunun da yine bir kırgınlığın ifadesi olduğu kanaatindeyiz.

2.4.10. Kadınların Özgüven Düzeyleri

Bu bölümde, araştırma grubumuzda bulunan kadınların kendilerine olan özgüven düzeylerini ortaya koymaya çalışacağız.

Tablo 60: Yapamayacağım hiçbir iş yoktur

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	3741	52,4	52,7	52,7
Katılmıyorum	2574	36,0	36,3	89,0
Fikrim yok	780	10,9	11,0	100,0
Ara Toplam	7095	99,3	100,0	
Cevapsız	49	,7		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların, kendilerine güven düzeylerini ölçmek için “yapamayacağım hiçbir iş yoktur” ifadesine kadınların katılım düzeylerini ölçmek istedik. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 52.7'si yapamayacağım hiçbir

iş yoktur derken, % 36.3'ü bu fikre katılmadığını ifade etmiş. Araştırma grubumuzdaki kadınlar arasında, "yapamayacağım hiçbir iş yoktur" düşüncesinde olduğunu söyleyenler ile olan görüşmelerimizde, başkalarının yaptığını ben de yapabilirim düşüncesinin hakim olduğunu gördük.

Araştırma grubumuzda olup da yapamayacağım iş yoktur ifadesine katılmayanlarla olan görüşmelerimizde kadınların, kendilerine güvenlerinin olmadığını, erkeklerin özellikle her şeyi yapabileceğini, ama kadınların yapamayacağını, kendi değerleri ile kadınların "eksik etek" olduklarını düşündükleri dile getirdiklerini gördük.

"Eşim benim her şeyimdir" ifadesinde de kadınların kendilerinden daha fazla eşlerine güvendiklerini, kadınların kendilerini eşlerinin gerisinde gördüklerini, bu düşünceye katıldıklarını ifade eden kadınların oranının % 70.8 olmasının da durumu ortaya koyduğunu düşünüyoruz.

Tablo 61: Dünyayı ben yönetmek isterim

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	1980	27,7	28,2	28,2
Katılmıyorum	4383	61,4	62,4	90,6
Fikrim yok	660	9,2	9,4	100,0
Ara Toplam	7023	98,3	100,0	
Cevapsız	121	1,7		
Toplam	7144	100,0		

Kadınların kendileri ile ilgili hayalleri ve kendilerine olan özgüvenlerini ölçmek için "dünyayı ben yönetmek isterim" düşüncesi ile ilgili fikirlerini sordüğümüzda, % 28.2'sinin bu düşünceye katıldığını ifade etmiş olmaları dikkat çekici görünmektedir. Kadınların % 28.2'sinin bile olsa dünyayı yönetmeye aday olmalarını son derece önemli buluyoruz. Buradaki iddianın büyüklüğüne dikkat çekilmeli diye düşünüyoruz. Çorum'dan bahsetmiyoruz, Türkiye'den bahsetmiyoruz,

Dünyayı yönetmekten bahsediyoruz. Oran küçük gibi görünse de beklentinin büyüklüğü ile paralel değerlendirildiğinde, verileri son derece olumlu olarak değerlendiriyoruz.

Dünyayı yönetmek isterim düşüncesine katılmadığını belirten kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 62.4 olarak tespit edilmiştir. Bu gruptaki kadınların büyük çoğunluğu, kadın olarak kendilerini yönetemediklerini ya da yönetmelerine izin verilmediğini, böyle bir durumda dünyayı yönetmelerinin hiç mümkün olmadığını dile getiriyorlardı.

Tablo 62: Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	4966	69,5	70,5	70,5
Katılmıyorum	1277	17,9	18,1	88,6
Fikrim yok	800	11,2	11,4	100,0
Ara Toplam	7043	98,6	100,0	
Cevapsız	101	1,4		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların “keşke”lerinin olup olmadığını, geçmişlerini nasıl değerlendirdiklerini öğrenmek ve bugün kendilerinde ne kadar güç bulduklarını ortaya çıkarmak için sorduğumuz “Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu” düşüncesine katılıp katılmadıklarını sorduğumuzda, araştırma grubumuzdaki kadınların % 70.5’inin bu düşünceye katıldığını, % 18.1’inin katılmadığını görüyoruz.

Bu düşünceye katılmadığını söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde kadınlar, bugünkünden farklı nasıl bir hayatlarının olabileceğini düşünemediklerini ve farklı bir hayat düşündüklerinde de ailelerinden ve yaşadıklarından şikayetçi oluyor olmaktan çekindiklerini dile getiriyorlardı. Yaşadıkları hayatı kaderleri olarak düşünüp, kaderlerinin değişmeyeceğini ifade ediyorlardı.

Dünyaya bugün gelseler her şeyin çok farklı olacağını düşünen kadınlarla olan görüşmelerimizde kadınların, en başta iyi bir eğitim alacaklarını, çünkü bugün kadınların eğitim almasının daha fazla önemsendiğini, eğitimin değişimin başlangıcı olacağını düşündüklerini dile getirdiklerini gördük. Eğitim aldıklarında, dünyadaki diğer imkanları da öğreneceklerini, kendilerini, geliştirebileceklerini, mesleklerinin olacağını, para kazanacaklarını, daha fazla önemseneceklerini, vb. belirtiyorlardı. Eğitim alma ile başlayan sürecin onları çok daha farklı bir yöne götüreceğinden emin görünüyorlardı.

Araştırma grubumuzdaki kadınlar, özellikle bu soruya cevap verirken eşlerinin, aile büyüklerinin, komşularının, vb. verdikleri cevabı duymasından çekiniyorlardı. Çünkü bugünkü şartlarından şikayetçi olduklarının düşünülmesinden korkuyorlardı. Bu sebep ile de bu gruptaki kadınların % 11.4'ünün, bu soruya cevap vermek istemediğini görüşmelerimize dayanarak söyleyebiliriz.

2.4.11. Kadınların Hayalleri

Bu bölümde, araştırma grubumuzdaki kadınların yapamadıkları, ama yapmaktan büyük mutluluk duyacaklarını düşündükleri eylemler ile ilgili düşüncelerini paylaşmaya çalışacağız.

Tablo 63: Dünyayı gezmek isterim

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	5332	74,6	75,3	75,3
Katılmıyorum	1349	18,9	19,1	94,4
Fikrim yok	397	5,6	5,6	100,0
Ara Toplam	7078	99,1	100,0	
Cevapsız	66	,9		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 75.3'ü dünyayı gezmek istediğini söylemiş. Dünyayı gezmek istediğini söyleyen kadınların büyük bir kısmı, yaşadıkları çevre dışına çok fazla çıkamadıklarını, ancak özellikle televizyondan gördükleri ve çevrelerinde anlatıldığı kadarıyla görülmeye değer bir dünyanın olduğunu ve imkanları olsa kendilerinin de bu dünyayı görmek istediklerini dile getiriyorlardı.

Tablo 64: Yaşa göre “dünyayı gezmek isterim” düşüncesinin dağılımı					
		Dünyayı gezmek isterim			Toplam
		Katlıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	
17-19 yaş	Sayı	384	59	10	453
	Satır %	84,8%	13,0%	2,2%	100%
20-29 yaş	Sayı	1308	250	83	1641
	Satır %	79,7%	15,2%	5,1%	100%
30-39 yaş	Sayı	1115	259	77	1451
	Satır %	76,8%	17,8%	5,3%	100%
40-49 yaş	Sayı	1017	258	61	1336
	Satır %	76,1%	19,3%	4,6%	100%
50-59 yaş	Sayı	730	199	70	999
	Satır %	73,1%	19,9%	7,0%	100%
60 ve üzeri yaş	Sayı	778	324	96	1198
	Satır %	64,9%	27,0%	8,0%	100%
Toplam	Sayı	5332	1349	397	7078
	Satır %	75,3%	19,1%	5,6%	100%

Yaş ve kadınların dünyayı gezme isteği arasında bir ilişkinin olup olmadığına baktığımızda, genç kadınların, yaşlılara göre dünyayı gezme isteklerinin daha fazla olduğu dikkati çekmektedir. Araştırma grubumuzda 17-19 yaş grubunda bulunan kadınların % 84.8'i, 60 yaş ve üzerindekielerde de % 64.9'u dünyayı gezmek istediklerini dile getirmişler.

Genç kadınlarla olan görüşmelerimiz sırasında, bütün dünyayı gezmek istediklerini, böylece çok farklı yerler görüp, çok farklı bilgiler öğrenmek istediklerini dile getiriyorlardı. Kadınlar, yaşları ilerledikçe, dünyayı gezmek

isteklerinin devam ettiğini, ancak yaş ilerledikçe fiziksel güç de azalmaya başladığı için gezmenin de zor gelmeye başladığını, dolayısı ile de gezme isteği seviyesinin azaldığını ifade ediyorlardı.

Araştırma grubumuzdaki genç kadınların (17-19) %13'ü, 60 yaş ve üzerindeki kadınların da %27'si, dünyayı gezmek istemediğini ifade etmiş. Bu gruptaki kadınlarla olan görüşmelerimizde genç kadınlar, dünyayı gezmek istememe gerekçesi olarak paralarının olmamasını göstermektedirler. Kadınların yaşları ilerledikçe, hem fiziki güçlerini kaybettikleri için, hem de bu saatten sonra dünyayı gezmenin kendilerine çok büyük bir faydasının olmayacağını düşündükleri için vb. dünyayı gezmek istemediklerini ifade etmektedirler.

Dünyayı gezmek istemediklerini söyleyen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 19.1 olarak tespit edilmiştir. Bu gruptakiler, her yerin birbirine benzediğini, gezerek ele geçebilecek çok şeyin olduğuna inanmadıklarını, isteseler dahi gezebileceklerine inanmadıklarını, pek çok ihtiyaç dururken gezmeye zaman ve para harcayamayacaklarını, vb. belirtiyorlardı.

Tablo 65: İyi bir işim olsun isterdim

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	5831	81,6	82,9	82,9
Katılmıyorum	769	10,8	10,9	93,8
Fikrim yok	435	6,1	6,2	100,0
Ara Toplam	7035	98,5	100,0	
Cevapsız	109	1,5		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 82.9'u, iyi bir işlerinin olmasını istediklerini belirtmişler. Kadınlar, özellikle işlerinin olmasını çok önemsiyorlar. Görüşmelerimiz sırasında iyi bir işleri olsa hayatlarının çok farklı olacağını düşündüklerini, iyi bir işin parayı, statüyü, saygınlığı, söz söyleme hakkını, vb. beraberinde getireceğine inandıklarını ifade ediyorlardı.

İyi bir işinin olmasını istemediğini söyleyenlerin araştırma grubumuz içindeki oranı % 10.9 olarak tespit edilmiştir. Bu gruptakilerin bir kısmı, kadının çalışmasına gerek olmadığına, bir kısmı da kadın çalışsa da çok fazla bir şeyin değişmeyeceğine inandıklarını dile getiriyorlardı.

Tablo 66: Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	2591	36,3	36,8	36,8
Katılmıyorum	3673	51,4	52,2	89,0
Fikrim yok	775	10,8	11,0	100,0
Ara Toplam	7039	98,5	100,0	
Cevapsız	105	1,5		
Toplam	7144	100,0		

Ataerkil toplum içinde erkek olmanın avantajlarını gören kadınların “dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim” düşüncesi ile ilgili görüşlerini paylaşmak istedik. Araştırma grubumuzdaki kadınların % 36.8’i, tekrar dünyaya gelme şansı olsa erkek olmayı tercih edeceğini söylemiş. Bu grup, genellikle erkek olmanın avantajlarından faydalanmak istediklerini söyleyenlerden oluşmaktadır. Bu düşüncüyü paylaşan bir diğer grup kadın da kadın olduğu için birtakım mağduriyetler yaşadığını ve şansı olsa bu mağduriyetleri yaşamamak adına, erkek olmayı tercih edeceğini görüşmeler sırasında dile getiriyordu.

Bu tabloda en önemli verinin, dünyaya tekrar gelse erkek olmayı tercih etmeyeceklerini söyleyenlerin oranının % 52.2 olarak tespit edilmiş olmasının olduğunu düşünüyoruz. Araştırma grubumuzdaki kadınların yarısından fazlası, iyisi ile kötüsü ile kadın olmaktan memnun olduklarını belirtmişler.

Bu gruptaki kadınlarla olan görüşmelerimizde, “Allah kadın olmamı istemiş”, “kadın olmasam anne olamazdım”, “iyisi ile kötüsü ile kadın olmak güzel”, vb.

cevapları vererek, cinsel statüleri erkelere göre daha düşük olsa da durumlarından memnun olduklarını dile getiriyorlardı. İnsanların buldukları durumdan şartlar ne olursa olsun memnun olmaları son derece sevindirici diye düşünüyoruz. Ayrıca toplumsal kabuller ne yönde olursa olsun, her iki cinsin de ayrıcalıkları ve avantajları da olduğunu bilmek gerekir kanaatindeyiz.

2.4.12. Kadınların Toplumsal Kabulleri

Her sosyo-kültürel yapının kabulleri vardır. İnsanlar, sosyalizasyon sürecinde toplumsal kabulleri öğrenirler, bir grubunu kabullenip kişisel tercihleri haline getirirler, diğer grubunu da reddederler ya da kendi hayat felsefelerine uygulamazlar. Bu bölümde, toplumumuzda çok kullanılan birkaç toplumsal kabul ile ilgili kadınların düşüncelerini ortaya koymaya çalışacağız.

Tablo 67: Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	2394	33,5	33,9	33,9
Katılmıyorum	4237	59,3	59,9	93,8
Fikrim yok	441	6,2	6,2	100,0
Ara Toplam	7072	99,0	100,0	
Cevapsız	72	1,0		
Toplam	7144	100,0		

“Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır” düşüncesine katıldığını söyleyen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 33.9 olarak tespit edilmiştir. Bu düşüncedeki kadınlar, erkek egemen toplumda sosyalleştiklerinin farkındalar. Çevrelerindeki diğer kadınların kabullerini görerek büyüdüklerini, bu kabullerin kendilerini de rahatsız etmediğini, bu yaşam şeklini kabul etmiş olmalarından dolayı bir şikayetlerinin de olmadığını dile getiriyorlardı.

Evdeki kararların alınmasında erkeğin tek söz sahibi olmadığını ve kadının da erkeğin aldığı bu kararlara uyma zorunluluğunun olmadığını düşünenlerin araştırma

grubumuz içindeki oranı % 59.9 olarak tespit edilmiştir. Bu cevabı veren kadınlarla olan görüşmelerimizde genellikle demokratik bir devlette yaşadıklarını, kadın ve erkeğin birbirine eşit olduğunu, dolayısı ile de evdeki kararları kadın ve erkeğin birlikte almasının gerekliliğine inandıklarını dile getiriyorlardı.

Bu düşünce ile ilgili fikir beyan etmek istemeyenler genellikle, kendi fikirlerine eşlerinin itibar göstermediğini, bu sebep ile de herhangi bir konuda fikir beyan etmelerinin gerekliliğine inanmadıklarını ifade ediyorlardı. Bu eylemlerini, fikir beyan etmelerinin engellenmesini protesto etmek olarak değerlendirebilmek mümkün diye düşünüyoruz.

Tablo 68: Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	2546	35,6	36,1	36,1
Katılmıyorum	4036	56,5	57,2	93,3
Fikrim yok	475	6,6	6,7	100,0
Ara Toplam	7057	98,8	100,0	
Cevapsız	87	1,2		
Toplam	7144	100,0		

Yine ataerkil toplumlarda çokça kabul gören bir düşünce ile ilgili olarak araştırma grubumuzdaki kadınların düşüncelerini öğrenmek istedik. “ Kadın, kocasına her şartta itaat etmelidir” düşüncesine katıldığını söyleyen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranının (% 36.1) oldukça yüksek olduğunu düşünüyoruz. Araştırma grubumuzdaki kadınların yaklaşık 1/3’ü, kadınların koşulsuz şartsız kocalarına itaat etmelerinin gerekliliğine inandıklarını ifade etmişler.

Erkeklerin bu düşüncüyü paylaşıyor olmasından çok daha anlamlısının kadınların bu düşüncede olmasıdır diye düşünüyoruz. Çünkü erkek, hakimiyetinin devamlılığını isteyebilir, ancak kadınlar istemediği sürece bu hakimiyet devam edemez. Kadın, erkeğin hakimiyetinden rahatsız olmuyorsa, hakimiyetin

sonlandırılması mümkün olmayacaktır. Bu noktada kadınların düşünce ve eylemlerinin, erkeklerin düşünce ve eylemlerinden daha etkili olduğu kanaatindeyiz.

Kadının kocasına her şartta itaat etmesinin gerekli olduğuna inanmadığını belirten kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 57.2 olarak tespit edilmiş. Bu gruptaki kadınlar, günümüzde itaatin, özellikle de eşler arasındaki itaatin kabul edilmesinin mümkün olmadığı kanaatinde olduklarını görüşmelerimiz sırasında sık sık dile getiriyorlardı. Günümüzde kadın erkek eşitliğinin hakim olduğunu, eski ile yeniyi karıştırmamanın gerekliliğini vurguluyorlardı.

Bu konuda fikir beyan etmek istemeyen (% 6.7) kadınlarla olan görüşmelerimizde, fikir beyan etmenin bir öneminin olmadığına inandıklarını dile getiriyorlardı. Onlara göre fikirlerini beyan etmelerine izin verilmediğini, zorla düşüncelerini söylediklerinde de fiziksel şiddete kadar uzanabilen şiddet şekilleri ile karşılaşabildiklerini, bu sebep ile de hiçbir konuda fikir beyan etmemeyi alışkanlık haline getirdiklerini ifade ediyorlardı.

Tablo 69: Erkek kadından daha üstündür

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	2434	34,1	34,6	34,6
Katılmıyorum	4227	59,2	60,0	94,6
Fikrim yok	380	5,3	5,4	100,0
Ara Toplam	7041	98,6	100,0	
Cevapsız	103	1,4		
Toplam	7144	100,0		

Her toplumun kendisine özgü kabulleri vardır. Ataerkil toplumların kabullerinden bir diğeri de erkeğin kadından üstünlüğüdür. Türk toplumu da ataerkil bir yapı ortaya koyduğu için, araştırma grubumuzdaki kadınların “erkek kadından daha üstündür” düşüncesi ile ilgili fikirlerini öğrenmek istedik.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 34.6'sı, “erkek kadından daha üstündür” düşüncesine katıldığını belirtmiş. Erkek kadından üstündür düşüncesine katıldığını söyleyen kadınlarla olan görüşmelerimizde, erkeğin kadından üstün olmasının, dini bir hüküm olduğu, kabulünden hareket ettiklerini gördük. Kadının erkek ile kendisini bir tutmasının fiziken de ruhen de mümkün olmadığını, bu sebep ile de sorgulamaksızın bu gerçeği kabul ettiklerini, bütün herkesin de kabul etmesinin gerektiğini düşündüklerini dile getiriyorlardı.

Tabloya genel olarak bakıldığında, erkeğin kadından üstün olduğu düşüncesine katılmadıklarını söyleyenlerin oranının, diğer cevaplara göre oldukça fazla (% 60) olduğu dikkati çekmektedir. Bu gruptaki kadınlar, 21. Yüzyılda erkeğin kadından üstün olup olmadığının tartışılmayacağını, bu tartışmaların eskiden olduğunu, artık önemini kaybettiğini dile getiriyorlardı.

Tablo 70: Erkek isterse dövebilir

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	1423	19,9	20,2	20,2
Katılmıyorum	5365	75,1	76,1	96,2
Fikrim yok	265	3,7	3,8	100,0
Ara Toplam	7053	98,7	100,0	
Cevapsız	91	1,3		
Toplam	7144	100,0		

Ataerkil toplumlarda görülen bir diğer yaygın kabul de erkeğin istemesi halinde eşine şiddet uygulayabilme hakkının olduğuna inanılmasıdır. Erkeğin evdeki hakimiyetini kabul eden insanlar, erkeğin eşini dövebilme hakkının da olduğunu kabul edebiliyorlar. Evin reisinin erkek olduğunun yasalarla teminat altına alındığı bir sosyo-kültürel yapıda yaşadığımız ve bu yasanın çok yakın bir tarihte kaldırıldığı hatırlandığında bu kabulün yaygınlığını anlamak çok daha kolay olacaktır.

Araştırma grubumuzdaki kadınların % 20.2'si, erkek isterse eşine şiddet uygulayabilir düşüncesinde olduğunu belirtirken , % 76.1'i de erkek eşine şiddet

uygulayamaz düşüncesinde olduğunu belirtmiş. Erkek eşine şiddet uygulayabilir düşüncesine katıldığını söyleyen kadınların araştırma grubunun yaklaşık 1/5'i olması, önemli bir grubun bu düşüncüyü paylaştığını ortaya koymaktadır. Bu gruptaki kadınlar, genellikle büyüklerinden böyle gördüklerini dile getiren daha yaşlı kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 71: Yaşa göre “erkek isterse dövebilir” düşüncesinin dağılımı					
		Erkek isterse dövebilir			Toplam
		Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	
17-19 yaş	Sayı	56	369	22	447
	Satır %	12,5%	82,6%	4,9%	100%
20-29 yaş	Sayı	197	1370	64	1631
	Satır %	12,1%	84,0%	3,9%	100%
30-39 yaş	Sayı	213	1184	50	1447
	Satır %	14,7%	81,8%	3,5%	100%
40-49 yaş	Sayı	236	1052	44	1332
	Satır %	17,7%	79,0%	3,3%	100%
50-59 yaş	Sayı	266	704	31	1001
	Satır %	26,6%	70,3%	3,1%	100%
60 ve üzeri yaş	Sayı	455	686	54	1195
	Satır %	38,1%	57,4%	4,5%	100%
Toplam	Sayı	1423	5365	265	7053
	Satır %	20,2%	76,1%	3,8%	100%

“Erkek isterse eşine fiziksel şiddet gösterebilir” düşüncesine, araştırma grubumuzdaki kadınların yaşlarına göre dağılımına baktığımızda 17-19 yaş grubundaki kadınların % 82.6’sının katılmadığı, 60 yaş ve üzerindeki kadınların da % 57.4’ünün katılmadığı tablo verilerinde görülmektedir. Buna göre kadınlar arasında yaş arttıkça toplumsal kabullerin benimsenme oranlarının arttığını söyleyebiliriz.

Erkeğin isterse eşini dövmeyeceği düşüncesinde olan kadınlar, kadın ve erkeğin bir birine eşit olduğunu, birisinin diğerine şiddet uygulama hakkının olmadığını savunuyorlardı. Bu gruptaki kadınlar, özellikle de günümüzde erkeğin

kadına şiddet uygulamasını, hiç kimsenin kabul etmesinin mümkün olmadığını düşündüklerini dile getiriyorlardı.

2.4.13. Kadınların Dini Hayatları

Bu bölümde kadınların ibadetlerini nasıl yaptıklarını ve nasıl nitelendirdiklerini araştırma verileri ile ortaya koymaya çalışacağız.

Tablo 72: İbadetlerimi tam yaparım

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Katılıyorum	4212	59,0	60,1	60,1
Katılmıyorum	1961	27,4	28,0	88,1
Fikrim yok	830	11,6	11,9	100,0
Ara Toplam	7003	98,0	100,0	
Cevapsız	141	2,0		
Toplam	7144	100,0		

Araştırma grubumuzdaki kadınların ibadetlerini ne kadar yaptıklarını sorduk. İbadetlerini tam olarak yerine getirdiklerini düşünen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 60.1 olarak tespit edilmiş. Bu gruptaki kadınlarla olan görüşmelerimizde genellikle namazlarını kıldıklarını, oruçlarını tuttıklarını, dinin diğer emirlerini yerine getirmeye çalıştıklarını, bu sebep ile de kendilerini ibadetlerini tam yapan kişiler olarak değerlendirdiklerini ifade ediyorlardı.

İbadetlerini tam yapmadıklarını söyleyen kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 28 olarak tespit edilmiştir. Bu gruptaki kadınlarla olan görüşmelerimizde genellikle, inançlı insanlar olduklarını, ancak ibadetlerini olması gerektiği şekilde yerine getiremediklerini düşündüklerini belirtiyorlardı.

“İbadetlerimi tam yaparım” şeklindeki ifadeye fikrim yok cevabını veren kadınların araştırma grubumuz içindeki oranı % 11.9 olup, oldukça önemli bir grup oluşturdukları kanaatindeyiz. Bu gruptaki kadınlar genellikle ibadetlerini

yaptıklarını, ama ibadetlerinin kabul edilip edilmeyeceğini bilemediklerini, bu sebep ile de bu konuda fikir beyan etmek istemediklerini dile getiriyorlardı.

2.4.14. Tutum ve Değer Yargılarına İlişkin İstatistikler

Bu bölümde katılımcılara sorulan 18 tane tutum ve değer yargılarına ilişkin soruların cevaplarının frekans dağılımları ve yüzdeleri Çorum geneli ve ilçelere göre ayrı ayrı tabloları sunulmuştur.

Tablo 73: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Genel)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katılıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	3741	52,4	2574	36,0	780	10,9	49	,7	7144	100
Eşim benim her şeyimdir	4567	63,9	1035	14,5	853	11,9	689	9,6	7144	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	5360	75,0	442	6,2	686	9,6	656	9,2	7144	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	4966	69,5	1277	17,9	800	11,2	101	1,4	7144	100
Dünyayı gezmek isterim	5332	74,6	1349	18,9	397	5,6	66	,9	7144	100
İyi bir işim olsun isterdim	5831	81,6	769	10,8	435	6,1	109	1,5	7144	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	2617	36,6	3497	49,0	930	13,0	100	1,4	7144	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	4688	65,6	1813	25,4	479	6,7	164	2,3	7144	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	1980	27,7	4383	61,4	660	9,2	121	1,7	7144	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	5473	76,6	990	13,9	530	7,4	151	2,1	7144	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	3382	47,3	2291	32,1	1056	14,8	415	5,8	7144	100
Erkek kadından daha üstündür	2434	34,1	4227	59,2	380	5,3	103	1,4	7144	100
Erkek isterse dövebilir	1423	19,9	5365	75,1	265	3,7	91	1,3	7144	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	2591	36,3	3673	51,4	775	10,8	105	1,5	7144	100
İbadetlerimi tam yaparım	4212	59,0	1961	27,4	830	11,6	141	2,0	7144	100
Eşim üzerime kuma getirse boşanırdım	4892	68,5	1425	19,9	564	7,9	263	3,7	7144	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	2394	33,5	4237	59,3	441	6,2	72	1,0	7144	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	2546	35,6	4036	56,5	475	6,6	87	1,2	7144	100

Tablo 74: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Çorum Merkez)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katılıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	578	58,7	294	29,8	101	10,3	12	1,2	985	100
Eşim benim her şeyimdir	496	50,4	147	14,9	63	6,4	279	28,3	985	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	610	61,9	40	4,1	46	4,7	289	29,3	985	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	626	63,6	192	19,5	129	13,1	38	3,9	985	100
Dünyayı gezmek isterim	845	85,8	100	10,2	20	2,0	20	2,0	985	100
İyi bir işim olsun isterdim	824	83,7	75	7,6	29	2,9	57	5,8	985	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	316	32,1	478	48,5	142	14,4	49	5,0	985	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	533	54,1	341	34,6	28	2,8	83	8,4	985	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	334	33,9	559	56,8	42	4,3	50	5,1	985	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	749	76,0	133	13,5	38	3,9	65	6,6	985	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	393	39,9	341	34,6	90	9,1	161	16,3	985	100
Erkek kadından daha üstündür	239	24,3	676	68,6	31	3,1	39	4,0	985	100
Erkek isterse dövebilir	131	13,3	797	80,9	21	2,1	36	3,7	985	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	278	28,2	573	58,2	91	9,2	43	4,4	985	100
İbadetlerimi tam yaparım	555	56,3	242	24,6	120	12,2	68	6,9	985	100
Eşim üzerime kuma getirirse boşanırdım	651	66,1	151	15,3	70	7,1	113	11,5	985	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	192	19,5	756	76,8	19	1,9	18	1,8	985	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	239	24,3	702	71,3	23	2,3	21	2,1	985	100

Tablo 75: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Sungurlu)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katlıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	381	63,3	191	31,7	26	4,3	4	,7	602	100
Eşim benim her şeyimdir	431	71,6	105	17,4	46	7,6	20	3,3	602	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	497	82,6	30	5,0	57	9,5	18	3,0	602	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	461	76,6	84	14,0	49	8,1	8	1,3	602	100
Dünyayı gezmek isterim	499	82,9	92	15,3	9	1,5	2	,3	602	100
İyi bir işim olsun isterdim	539	89,5	54	9,0	7	1,2	2	,3	602	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	212	35,2	357	59,3	27	4,5	6	1,0	602	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	440	73,1	139	23,1	19	3,2	4	,7	602	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	97	16,1	475	78,9	19	3,2	11	1,8	602	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	496	82,4	76	12,6	22	3,7	8	1,3	602	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	306	50,8	191	31,7	89	14,8	16	2,7	602	100
Erkek kadından daha üstündür	248	41,2	331	55,0	19	3,2	4	,7	602	100
Erkek isterse dövebilir	179	29,7	412	68,4	5	,8	6	1,0	602	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	220	36,5	348	57,8	30	5,0	4	,7	602	100
İbadetlerimi tam yaparım	374	62,1	203	33,7	19	3,2	6	1,0	602	100
Eşim üzerime kuma getirse boşanırım	394	65,4	139	23,1	61	10,1	8	1,3	602	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	228	37,9	363	60,3	9	1,5	2	,3	602	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	295	49,0	289	48,0	15	2,5	3	,5	602	100

Tablo 76: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Uğurludağ)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katılıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	177	46,6	154	40,5	45	11,8	4	1,1	380	100
Eşim benim her şeyimdir	272	71,6	59	15,5	27	7,1	22	5,8	380	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	307	80,8	25	6,6	30	7,9	18	4,7	380	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	236	62,1	69	18,2	70	18,4	5	1,3	380	100
Dünyayı gezmek isterim	243	63,9	84	22,1	50	13,2	3	,8	380	100
İyi bir işim olsun isterdim	278	73,2	46	12,1	50	13,2	6	1,6	380	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	188	49,5	122	32,1	66	17,4	4	1,1	380	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	213	56,1	104	27,4	59	15,5	4	1,1	380	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	116	30,5	209	55,0	52	13,7	3	,8	380	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	266	70,0	67	17,6	43	11,3	4	1,1	380	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	180	47,4	139	36,6	48	12,6	13	3,4	380	100
Erkek kadından daha üstündür	206	54,2	136	35,8	35	9,2	3	,8	380	100
Erkek isterse dövebilir	86	22,6	265	69,7	25	6,6	4	1,1	380	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	117	30,8	183	48,2	75	19,7	5	1,3	380	100
İbadetlerimi tam yaparım	250	65,8	52	13,7	73	19,2	5	1,3	380	100
Eşim üzerime kuma getirirse boşanırım	249	65,5	86	22,6	38	10,0	7	1,8	380	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	191	50,3	177	46,6	7	1,8	5	1,3	380	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	191	50,3	170	44,7	12	3,2	7	1,8	380	100

Tablo 77: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Alaca)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katlıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	338	48,4	298	42,7	53	7,6	9	1,3	698	100
Eşim benim her şeyimdir	362	51,9	153	21,9	56	8,0	127	18,2	698	100
Çocukların olmadan yaşayamam	480	68,8	46	6,6	44	6,3	128	18,3	698	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	503	72,1	120	17,2	56	8,0	19	2,7	698	100
Dünyayı gezmek isterim	475	68,1	181	25,9	32	4,6	10	1,4	698	100
İyi bir işim olsun isterdim	588	84,2	73	10,5	23	3,3	14	2,0	698	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	234	33,5	393	56,3	62	8,9	9	1,3	698	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	370	53,0	274	39,3	39	5,6	15	2,1	698	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	141	20,2	453	64,9	91	13,0	13	1,9	698	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	519	74,4	113	16,2	43	6,2	23	3,3	698	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	248	35,5	291	41,7	68	9,7	91	13,0	698	100
Erkek kadından daha üstündür	269	38,5	377	54,0	39	5,6	13	1,9	698	100
Erkek isterse dövebilir	87	12,5	577	82,7	23	3,3	11	1,6	698	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	185	26,5	429	61,5	72	10,3	12	1,7	698	100
İbadetlerimi tam yaparım	301	43,1	214	30,7	169	24,2	14	2,0	698	100
Eşim üzerime kuma getirse boşanırım	473	67,8	155	22,2	40	5,7	30	4,3	698	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	207	29,7	435	62,3	46	6,6	10	1,4	698	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	181	25,9	461	66,0	47	6,7	9	1,3	698	100

Tablo 78: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (İskilip)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katlıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	372	53,1	265	37,8	62	8,8	2	,3	701	100
Eşim benim her şeyimdir	511	72,9	84	12,0	90	12,8	16	2,3	701	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	558	79,6	26	3,7	101	14,4	16	2,3	701	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	523	74,6	85	12,1	92	13,1	1	,1	701	100
Dünyayı gezmek isterim	523	74,6	125	17,8	48	6,8	5	,7	701	100
İyi bir işim olsun isterdim	595	84,9	73	10,4	31	4,4	2	,3	701	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	274	39,1	356	50,8	70	10,0	1	,1	701	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	433	61,8	222	31,7	44	6,3	2	,3	701	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	179	25,5	431	61,5	87	12,4	4	,6	701	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurum	526	75,0	90	12,8	78	11,1	7	1,0	701	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	290	41,4	237	33,8	166	23,7	8	1,1	701	100
Erkek kadından daha üstündür	246	35,1	429	61,2	21	3,0	5	,7	701	100
Erkek isterse dövebilir	129	18,4	550	78,5	18	2,6	4	,6	701	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	218	31,1	431	61,5	48	6,8	4	,6	701	100
İbadetlerimi tam yaparım	472	67,3	184	26,2	41	5,8	4	,6	701	100
Eşim üzerime kuma getirirse boşanırım	535	76,3	109	15,5	51	7,3	6	,9	701	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	268	38,2	391	55,8	38	5,4	4	,6	701	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	234	33,4	415	59,2	45	6,4	7	1,0	701	100

Tablo 79: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Osmancık)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katlıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	212	30,5	286	41,1	195	28,0	3	,4	696	100
Eşim benim her şeyimdir	289	41,5	147	21,1	257	36,9	3	,4	696	100
Çocukların olmadan yaşayamam	400	57,5	80	11,5	215	30,9	1	,1	696	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	274	39,4	282	40,5	138	19,8	2	,3	696	100
Dünyayı gezmek isterim	305	43,8	264	37,9	125	18,0	2	,3	696	100
İyi bir işim olsun isterdim	353	50,7	151	21,7	192	27,6	-	-	696	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	205	29,5	274	39,4	214	30,7	3	,4	696	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	358	51,4	172	24,7	165	23,7	1	,1	696	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	287	41,2	275	39,5	130	18,7	4	,6	696	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	381	54,7	119	17,1	193	27,7	3	,4	696	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	226	32,5	231	33,2	235	33,8	4	,6	696	100
Erkek kadından daha üstündür	82	11,8	531	76,3	80	11,5	3	,4	696	100
Erkek isterse dövebilir	50	7,2	595	85,5	51	7,3	-	-	696	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	323	46,4	185	26,6	186	26,7	2	,3	696	100
İbadetlerimi tam yaparım	284	40,8	295	42,4	115	16,5	2	,3	696	100
Eşim üzerime kuma getirse boşanırım	561	80,6	73	10,5	60	8,6	2	,3	696	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	138	19,8	380	54,6	173	24,9	5	,7	696	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	187	26,9	337	48,4	169	24,3	3	,4	696	100

Tablo 80: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Ortaköy)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katlıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	359	72,4	86	17,3	49	9,9	2	,4	496	100
Eşim benim her şeyimdir	420	84,7	42	8,5	29	5,8	5	1,0	496	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	450	90,7	24	4,8	17	3,4	5	1,0	496	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	375	75,6	63	12,7	57	11,5	1	,2	496	100
Dünyayı gezmek isterim	393	79,2	86	17,3	16	3,2	1	,2	496	100
İyi bir işim olsun isterdim	437	88,1	44	8,9	14	2,8	1	,2	496	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	249	50,2	207	41,7	39	7,9	1	,2	496	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	386	77,8	90	18,1	18	3,6	2	,4	496	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	160	32,3	323	65,1	13	2,6	-	-	496	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurum	412	83,1	61	12,3	20	4,0	3	,6	496	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	281	56,7	172	34,7	38	7,7	5	1,0	496	100
Erkek kadından daha üstündür	237	47,8	241	48,6	16	3,2	2	,4	496	100
Erkek isterse dövebilir	139	28,0	345	69,6	10	2,0	2	,4	496	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	159	32,1	309	62,3	25	5,0	3	,6	496	100
İbadetlerimi tam yaparım	293	59,1	123	24,8	75	15,1	5	1,0	496	100
Eşim üzerime kuma getirirse boşanırım	296	59,7	166	33,5	28	5,6	6	1,2	496	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	217	43,8	264	53,2	13	2,6	2	,4	496	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	239	48,2	241	48,6	12	2,4	4	,8	496	100

Tablo 81: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Öğuzlar)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katlıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	184	56,6	111	34,2	27	8,3	3	,9	325	100
Eşim benim her şeyimdir	182	56,0	60	18,5	45	13,8	38	11,7	325	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	218	67,1	27	8,3	47	14,5	33	10,2	325	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	188	57,8	79	24,3	51	15,7	7	2,2	325	100
Dünyayı gezmek isterim	259	79,7	49	15,1	13	4,0	4	1,2	325	100
İyi bir işim olsun isterdim	270	83,1	16	4,9	27	8,3	12	3,7	325	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	112	34,5	143	44,0	64	19,7	6	1,8	325	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	192	59,1	91	28,0	22	6,8	20	6,2	325	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	92	28,3	169	52,0	54	16,6	10	3,1	325	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	239	73,5	55	16,9	18	5,5	13	4,0	325	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	151	46,5	101	31,1	48	14,8	25	7,7	325	100
Erkek kadından daha üstündür	91	28,0	205	63,1	23	7,1	6	1,8	325	100
Erkek isterse dövebilir	69	21,2	234	72,0	16	4,9	6	1,8	325	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	135	41,5	159	48,9	22	6,8	9	2,8	325	100
İbadetlerimi tam yaparım	200	61,5	73	22,5	43	13,2	9	2,8	325	100
Eşim üzerime kuma getirse boşanırım	208	64,0	63	19,4	41	12,6	13	4,0	325	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	81	24,9	230	70,8	11	3,4	3	,9	325	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	83	25,5	212	65,2	27	8,3	3	,9	325	100

Tablo 82: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Laçın)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katılıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	192	68,6	73	26,1	14	5,0	1	,4	280	100
Eşim benim her şeyimdir	211	75,4	29	10,4	12	4,3	28	10,0	280	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	233	83,2	13	4,6	12	4,3	22	7,9	280	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	237	84,6	29	10,4	13	4,6	1	,4	280	100
Dünyayı gezmek isterim	244	87,1	31	11,1	5	1,8	-	-	280	100
İyi bir işim olsun isterdim	248	88,6	23	8,2	8	2,9	1	,4	280	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	75	26,8	191	68,2	11	3,9	3	1,1	280	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	234	83,6	35	12,5	10	3,6	1	,4	280	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	93	33,2	172	61,4	13	4,6	2	,7	280	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	246	87,9	27	9,6	5	1,8	2	,7	280	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	194	69,3	51	18,2	21	7,5	14	5,0	280	100
Erkek kadından daha üstündür	130	46,4	137	48,9	11	3,9	2	,7	280	100
Erkek isterse dövebilir	99	35,4	171	61,1	6	2,1	4	1,4	280	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	138	49,3	127	45,4	12	4,3	3	1,1	280	100
İbadetlerimi tam yaparım	189	67,5	68	24,3	18	6,4	5	1,8	280	100
Eşim üzerime kuma getirirse boşanırım	179	63,9	70	25,0	16	5,7	15	5,4	280	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	145	51,8	132	47,1	2	,7	1	,4	280	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	143	51,1	127	45,4	6	2,1	4	1,4	280	100

Tablo 83: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Kargı)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katlıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	230	46,6	222	44,9	39	7,9	3	,6	494	100
Eşim benim her şeyimdir	339	68,6	76	15,4	66	13,4	13	2,6	494	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	358	72,5	74	15,0	50	10,1	12	2,4	494	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	352	71,3	85	17,2	55	11,1	2	,4	494	100
Dünyayı gezmek isterim	308	62,3	151	30,6	32	6,5	3	,6	494	100
İyi bir işim olsun isterdim	400	81,0	71	14,4	21	4,3	2	,4	494	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	236	47,8	203	41,1	51	10,3	4	,8	494	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	336	68,0	114	23,1	37	7,5	7	1,4	494	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	160	32,4	285	57,7	44	8,9	5	1,0	494	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	367	74,3	95	19,2	24	4,9	8	1,6	494	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	304	61,5	120	24,3	62	12,6	8	1,6	494	100
Erkek kadından daha üstündür	232	47,0	230	46,6	28	5,7	4	,8	494	100
Erkek isterse dövebilir	190	38,5	269	54,5	28	5,7	7	1,4	494	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	176	35,6	273	55,3	39	7,9	6	1,2	494	100
İbadetlerimi tam yaparım	297	60,1	143	28,9	48	9,7	6	1,2	494	100
Eşim üzerime kuma getirse boşanırım	301	60,9	138	27,9	47	9,5	8	1,6	494	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	245	49,6	215	43,5	26	5,3	8	1,6	494	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	233	47,2	224	45,3	29	5,9	8	1,6	494	100

Tablo 84: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Bayat)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katılıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	259	64,6	133	33,2	8	2,0	1	,2	401	100
Eşim benim her şeyimdir	283	70,6	51	12,7	7	1,7	60	15,0	401	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	322	80,3	22	5,5	7	1,7	50	12,5	401	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	304	75,8	84	20,9	6	1,5	7	1,7	401	100
Dünyayı gezmek isterim	310	77,3	82	20,4	4	1,0	5	1,2	401	100
İyi bir işim olsun isterdim	337	84,0	53	13,2	7	1,7	4	1,0	401	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	186	46,4	198	49,4	9	2,2	8	2,0	401	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	284	70,8	101	25,2	4	1,0	12	3,0	401	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	106	26,4	277	69,1	9	2,2	9	2,2	401	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurum	328	81,8	58	14,5	11	2,7	4	1,0	401	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	197	49,1	141	35,2	32	8,0	31	7,7	401	100
Erkek kadından daha üstündür	167	41,6	220	54,9	6	1,5	8	2,0	401	100
Erkek isterse dövebilir	103	25,7	286	71,3	8	2,0	4	1,0	401	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	164	40,9	213	53,1	21	5,2	3	,7	401	100
İbadetlerimi tam yaparım	303	75,6	71	17,7	19	4,7	8	2,0	401	100
Eşim üzerime kuma getirirse boşanırım	256	63,8	95	23,7	33	8,2	17	4,2	401	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	191	47,6	204	50,9	4	1,0	2	,5	401	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	226	56,4	163	40,6	6	1,5	6	1,5	401	100

Tablo 85: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Mecitözü)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katlıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	61	15,6	236	60,5	93	23,8	-	-	390	100
Eşim benim her şeyimdir	296	75,9	11	2,8	77	19,7	6	1,5	390	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	377	96,7	2	,5	3	,8	8	2,1	390	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	384	98,5	2	,5	4	1,0	-	-	390	100
Dünyayı gezmek isterim	375	96,2	11	2,8	4	1,0	-	-	390	100
İyi bir işim olsun isterdim	373	95,6	16	4,1	-	-	1	,3	390	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	40	10,3	235	60,3	115	29,5	-	-	390	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	372	95,4	14	3,6	4	1,0	-	-	390	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	21	5,4	330	84,6	38	9,7	1	,3	390	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	376	96,4	10	2,6	4	1,0	-	-	390	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	228	58,5	81	20,8	75	19,2	6	1,5	390	100
Erkek kadından daha üstündür	31	7,9	332	85,1	26	6,7	1	,3	390	100
Erkek isterse dövebilir	11	2,8	364	93,3	15	3,8	-	-	390	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	222	56,9	72	18,5	96	24,6	-	-	390	100
İbadetlerimi tam yaparım	229	58,7	130	33,3	31	7,9	-	-	390	100
Eşim üzerime kuma getirse boşanırım	363	93,1	21	5,4	2	,5	4	1,0	390	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	30	7,7	292	74,9	68	17,4	-	-	390	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	29	7,4	299	76,7	62	15,9	-	-	390	100

Tablo 86: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Boğazkale)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katılıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	178	59,9	97	32,7	20	6,7	2	,7	297	100
Eşim benim her şeyimdir	213	71,7	26	8,8	22	7,4	36	12,1	297	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	229	77,1	12	4,0	21	7,1	35	11,8	297	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	210	70,7	47	15,8	32	10,8	-	-	297	100
Dünyayı gezmek isterim	232	78,1	48	16,2	11	3,7	6	2,0	297	100
İyi bir işim olsun isterdim	244	82,2	33	11,1	14	4,7	6	2,0	297	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	122	41,1	146	49,2	25	8,4	4	1,3	297	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	219	73,7	59	19,9	10	3,4	9	3,0	297	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	87	29,3	188	63,3	17	5,7	5	1,7	297	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	238	80,1	38	12,8	13	4,4	8	2,7	297	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	188	63,3	73	24,6	25	8,4	11	3,7	297	100
Erkek kadından daha üstündür	110	37,0	155	52,2	25	8,4	7	2,4	297	100
Erkek isterse dövebilir	73	24,6	195	65,7	24	8,1	5	1,7	297	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	110	37,0	159	53,5	20	6,7	8	2,7	297	100
İbadetlerimi tam yaparım	173	58,2	92	31,0	27	9,1	5	1,7	297	100
Eşim üzerime kuma getirirse boşanırım	146	49,2	84	28,3	50	16,8	17	5,7	297	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	129	43,4	145	48,8	15	5,1	8	2,7	297	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	141	47,5	134	45,1	16	5,4	6	2,0	297	100

Tablo 87: Tutum ve Değer Yargılarının Yüzde Dağılımı (Dodurga)

Tutumlar ve Değer Yargıları	Katlıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	220	55,1	128	32,1	48	12,0	3	,8	399	100
Eşim benim her şeyimdir	262	65,7	45	11,3	56	14,0	36	9,0	399	100
Çocuklarım olmadan yaşayamam	321	80,5	21	5,3	36	9,0	21	5,3	399	100
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	293	73,4	56	14,0	48	12,0	2	,5	399	100
Dünyayı gezmek isterim	321	80,5	45	11,3	28	7,0	5	1,3	399	100
İyi bir işim olsun isterdim	345	86,5	41	10,3	12	3,0	1	,3	399	100
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	168	42,1	194	48,6	35	8,8	2	,5	399	100
Eğitimin önemini geç fark ettim.	318	79,7	57	14,3	20	5,0	4	1,0	399	100
Dünyayı ben yönetmek isterim	107	26,8	237	59,4	51	12,8	4	1,0	399	100
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu	330	82,7	48	12,0	18	4,5	3	,8	399	100
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	196	49,1	122	30,6	59	14,8	22	5,5	399	100
Erkek kadından daha üstündür	146	36,6	227	56,9	20	5,0	6	1,5	399	100
Erkek isterse dövebilir	77	19,3	305	76,4	15	3,8	2	,5	399	100
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	146	36,6	212	53,1	38	9,5	3	,8	399	100
İbadetlerimi tam yaparım	292	73,2	71	17,8	32	8,0	4	1,0	399	100
Eşim üzerime kuma getirse boşanırım	280	70,2	75	18,8	27	6,8	17	4,3	399	100
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.	132	33,1	253	63,4	10	2,5	4	1,0	399	100
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	125	31,3	262	65,7	6	1,5	6	1,5	399	100

**Tablo 88: ANOVA testi Sonuçları
(Çorum Merkez ve İlçelere Göre)**

	F	Sig.
Eğitim durumunuz?	85,737	,001
Büyükşehre göç etmeyi düşünüyor musunuz?	39,523	,001
Sizce kadınlar bir işte çalışmalı mı?	18,919	,001
Hiç aile içi şiddete maruz kaldınız mı?	20,145	,001
Aile içi şiddete maruz kaldıysanız, hangi sıklıkla maruz kaldınız?	11,861	,001
Yapamayacağım hiçbir iş yoktur	52,615	,001
Eşim benim her şeyimdir	44,224	,001
Çocuklarım olmadan yaşayamam	44,103	,001
Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu	38,799	,001
Dünyayı gezmek isterim	60,566	,001
İyi bir işim olsun isterdim	72,852	,001
Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim	32,773	,001
Eğitimin önemini geç fark ettim	42,267	,001
Dünyayı ben yönetmek isterim	14,780	,001
Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurum	44,001	,001
Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı	26,413	,001
Erkek kadından daha üstündür	37,123	,001
Erkek isterse dövebilir	28,683	,001
Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim	8,136	,001
İbadetlerimi tam yaparım	26,351	,001
Eşim üzerime kuma getirirse boşanırım	17,345	,001
Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır	58,300	,001
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	53,956	,001

Yukarıdaki tabloda yer alan sorular ve tutum-değerlere ilişkin yargılar ile katılımcı kadınların yaşadıkları ilçe değişkenine göre Anova testi sonuçları şu şekilde görülmüştür. Tüm sorular ve tutum-değer içeren yargılar ile yaşanan yer değişkeni arasında P=0,05 anlamlılık düzeyinde farklılıklar saptanmıştır. Diğer bir deyişle, kadınların farklı ilçelerde yaşıyor olmaları tüm bu sorulara verdikleri cevaplarda anlamlı bir farklılığa sebebiyet vermektedir.

SONUÇ

Kadına yönelik şiddetin, cinsiyet ayrımcılığına dayanan bir insan hakkı ihlali olduğu (Polat, 2003: 96) kabul edilmektedir. Toplumların %50'sini oluşturan kadınların haklarının ihlal edilmesi, toplumların sağlıksızlığı anlamına gelmektedir. Bu gerçeğin fark edilmiş olması da soruna acil çözüm üretilmesini gerektirmektedir.

Bu sebep ile yapılacak olan bilimsel çalışmalarda sorunu ortadan kaldırmaya yönelik çözümlerin üretilmesi önemsenmek zorundadır. Kadına yönelik insan hakları ihlallerinin sebepleri, sonuçları türleri analiz edilmeye çalışılmalı, risk faktörleri ortaya konulmaya çalışılmalıdır. Özellikle sosyo-kültürel ve ekonomik yapılardaki farklılıkların, kadın hakları ihlallerine nasıl zemin hazırladığı ortaya konulmalı ve çözüm önerileri de toplumsal yapılardaki farklılıklar göz önüne alınarak üretilmelidir. Aksi halde sosyo-kültürel yapıların sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri olumsuz yönde etkilenecektir.

Toplumsal dönüştürme stratejileri geliştirilerek yaşama yansımaları izlenmeli ve olumlu dönüştürme programlarını güçlendirilip yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Özellikle cinsiyet eşitliğine duyarlılığın artırılması çalışmalarına hız kazandırılmalı, böylece geleceğin teminat altına alınması sağlanmalıdır. Bu konuda devletin, yerel yönetimlerin, ilgililerin ve bireylerin sorumlulukları hatırlatılarak, konuya olan hassasiyetleri artırılmalıdır.

Kadınların insan haklarının dile getirilmesinde farklı bakış açılarının, hareket noktalarında farklılıkların olmasına rağmen (Salaçin ve diğerleri, 2009:95) nihai noktada kadınlara hizmet etmek amaçlı çalışmalar yapıyor olduklarını gözden kaçırmamak gerekir. Bu sebep ile de konu ile ilgili her tür çalışma önemsenmelidir.

Bu amaçları paylaşarak yapmış olduğumuz çalışma, Çorum ili ve kırsalındaki kadınların sosyo-kültürel ve ekonomik yapılarını ortaya çıkarmaya yönelik hazırlanmıştır. Araştırma bulgularına ulaşıldığında, Çorum ili merkez ilçe ve Çorum'un diğer ilçelerinde yaşayan kadınların, demografik özellikleri, aile ve evlilik

hayatları, ekonomik yapıları ve iş hayatları, hayattan beklentileri, tutumları, kabulleri, hayalleri, vb. pek çok konuda bilgiye ulaşıldı.

Ulaşılan bu bilgilerin değerlendirilmesi ile Çorum ili genelinde hayatlarını sürdüren kadınların, sosyo-kültürel ve ekonomik haritaları ortaya çıkarılmıştır. Çorum bir il olarak ele alındığı gibi, ilçeler arasındaki farklılıklar da ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha önce de bahsetmiş olduğumuz gibi, birbirlerine çok yakın coğrafyalarda yaşanıyor olmasına rağmen, insan faktöründen, sosyo-kültürel ve ekonomik değerlerin farklı algılanmasından kaynaklanan farklılıklar, sosyo-kültürel yapıları birbirlerinden çok farklı hale getirebilmektedir. Bu da sosyo-kültürel yapılar arasında farklılıklar ortaya koyduğu gibi, sosyo-kültürel yapıların ihtiyaçlarını, sorunlarını, dolayısı ile de üretilecek çözümlerin farklı olmasını da beraberinde getirmektedir.

Biz bu çalışmada, Çorum merkez ilçe ve diğer ilçelerdeki kadın profili arasındaki farklılıkları ortaya koymaya çalıştık. Böyle bir araştırmanın verileri değerlendirilerek hem il geneli ile ilgili, hem de ilçelerdeki farklılıkların göz önüne alınması ile üretilecek çözümlerin, emek, zaman ve hizmet kalitesi açısından son derece önemli katkılarının olacağını düşünüyoruz.

Her sosyal yapı için son derece önemli olan kadın konusunun önemsenmesi, hem toplumların yarısını oluşturmaları, hem de toplumun tümünün yetişmesi ve eğitilmesindeki temel kişi olmaları açısından son derece önem arz etmektedir. Temennimiz, Çorum ilinin başlattığı bu çalışmanın ilk olarak kalmamasıdır.

KAYNAKLAR

ATLAMA, Sevilay; Ceyda ÖZSOY. “Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Türkiye'nin Karşılaştırmalı Analizi”, http://anadolu.academia.edu/ceyda%C3%B6zsoy/Papers/796585/Eğitimde_Toplumsal_Cinsiyet_Esitsizligi_Turkiyenin_Karsilastirmali_Bir_Analizi, Erişim tarihi: 02.11.2012.

AYDIN, Mustafa; L. I. ÜNAL; E.BALCI; Y.KOÇAK; B.BURGAZ. (1991) **Eğitim Sosyolojisi**, Ankara: Teknomak Ltd. Şti.

AYHAN, Halis. (1995) **Eğitim Bilimine Giriş**, İstanbul: Şule Yayınları.

BİLGİSEVEN, Kurtkan Amiran. (1987) **Eğitim Sosyolojisi**, 4. Baskı, İstanbul: TDAV Yayınları.

BİLGİSEVEN, Kurtkan Amiran. (2000) **Genel Sosyoloji**, İstanbul: Filiz Kitabevi.

BOLCAN, Aybike Elif. (2006) **Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Çalışma Hayatında Kadının Yeri ve Kadın İşsizliği**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ÇAKINBERK, Arzu Karaca. (2011) **İş'te Kadın Olmak**, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

ÇEVİK, Dolunay. (1995) “Çalışan Kadının Rol ve Statüsü, I-II”, **Ahsen Dergisi**, Yıl: 3, Sayı: 28-29.

D.İ.E. (2005) **1988-2005 Yılları Arası Hane Halkı İşgücü Anketleri**, Ankara: D.İ.E. Yayınları.

DALKIRANOĞLU Tülin; Fatma Gül ÇETİNEL. (2008) “Konaklama İşletmelerinde Kadın ve Erkek Yöneticilerin Cinsiyet Ayrımcılığına Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 20, Nisan 2008, ss:277-298.

ERDOĞAN, İrfan. (2006) **Çağdaş Eğitim Sistemleri**, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

ERTÜRK, Yakın, (2007) “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddet-Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü Yakın Ertürk'ün Türkiye Ziyaretine İlişkin Raporu”, www.ihop.org.tr/dosya/YE/yeturkiyerapor.pdf Erişim tarihi: 25 Kasım 2012.

GÖZÜTOK, F. Dilek. (1995) “Kadın ve Eğitim”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt 28, sayı 1, ss.43-47.

GÜRSEL, S. (2000) **Türkiye’de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk-AB ile Karşılaştırma-**, İstanbul: TUSİAD Yayınları.

HAYES, Denis. (2006) **Primary Education, The Key Concepts**. London and New York: Routledge.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem. (1990) **İnsan, Aile ve Kültür**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

KARASAR, Niyazi. (2005) **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**, 13. Basım, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KEMERLİOĞLU, Eyüp; Sezgin KIZILÇELİK; Mustafa GÜNDÜZ. (1996). **Eğitim Sosyolojisi**, İzmir: Saray Kitabevleri.

KONUK, Osman. (2002) “Toplum ve Eğitim”, içinde **Sosyolojiye Giriş**, (Editör: İhsan Sezal), s. 319-362, Ankara: Martı Kitabevi Yayınları.

KORAY, Meryem. (2001) “Çalışma Hayatında Kadın” TMMOB, Küreselleşme ve Sanayileşme Konferansı, 30 Kasım- 2 Aralık, İstanbul.

KSSGM (T.C Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü) www.ksgm.gov.tr/Pdf/tr_de_kadinin_durumu_temmuz_2011.pdf.
http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/mce/eski_site/Pdf/icerik.pdf.
http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/mce/eski_site/Pdf/uzmanlik_tezleri/sahin_m_etin_tez.pdf. Erişim Tarihi: 4 Kasım 2012.

KÜMBETOĞLU, Belkıs. (2002) ”Afetler Sonrası Kadınlar ve Yoksulluk”, **Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları**, (Editör: Yasemin Özdek), Ankara: TODAİE, İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi Yayınları, ss.129-142.

MERTER, Feridun. (2007) “Kızların Okullaşması Açısından Bazı Avrupa Birliği Topluluğu Üyesi Ülkeler ve Asya Ülkelerinin Karşılaştırılması” **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:16, ss.221-244.

ÖZPOLAT, Aslı; Metin YILDIRIM. (2009) **Gelişmekte Olan Ülkelerde Kadın Eğitimi ve Büyüme İlişkisi**, Anadolu Uluslararası Ekonomi Konferansı Bildirisi, 17-19 Haziran 2009, Eskişehir. http://econ.anadolu.edu.tr/fullpapers/Ozpolat_Yildirim_econanadolu2009.pdf. Erişim Tarihi: 5 Kasım 2012.

SALAÇİN, Serpil; Akça TOPRAK ERGÖNEN, Zehra DEMİROĞLU UYANIKER, (2009), “Kadına Yönelik Şiddet”, **Klinik Gelişim Dergisi**, 2009, 3:95-100.

T.C. ANAYASASI, Ankara: Adalet Yayınları.

TOZLU, Necmettin. (2003) **Eğitim Problemlerimiz Üzerine Düşünceler**, Ankara: Mikro Basım Yayın Dağıtım.

Töre Cinayetleri: Kadın, Mevzuat ve Töre Paneli, (1999), Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

UNICEF (2004) **Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi**, Ankara: UNICEF Yayınları.

YILMAN, Mustafa. (der.) (2001) **Eğitim Bilimlerine Giriş**, Ankara: Nobel Yayıncılık.

YÖRÜKOĞLU, Atalay. (1997) **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**, Özgür Yayınları, İstanbul.

EK- Anket formu

“Çorum İli ve Kırsalında Yaşayan Kadınların Sosyo-kültürel ve Ekonomik Yapılarının Tespiti” başlıklı bu çalışma Çorum Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile Dodurga Kaymakamlığı tarafından yürütülmektedir. Vereceğiniz bilgiler, Çorum ilinde yaşayan kadınların yaşam standardını yükseltmek amacıyla yapılacak çalışmalar ile diğer bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

ANKET SORULARI

- 1- Yaşınız? .....
- 2- Nerede Yaşıyorsunuz?
  - 1( ) Çorum merkez
  - 2( ) .....İlçesi
- 3- Yerleşim Yeri
  - 1( ) İl merkezi
  - 2( ) İlçe/Kasaba
  - 3( ) Köy
- 4- Eğitim durumunuz?
  - 1( ) Okuryazar değil
  - 2( ) Sadece okuryazar
  - 3( ) İlkokul
  - 4( ) Ortaokul
  - 5( ) Lise
  - 6( ) Üniversite
  - 7( ) Yüksek lisans/Doktora
- 5- Mesleğiniz?
  - 1( ) Ev hanımı/ev kızı
  - 2( ) Çiftçi/hayvancılık
  - 3( ) İşçi
  - 4( ) Memur
  - 5( ) Emekli
  - 6( ) Serbest Meslek
  - 7( ) Günlük Geçici İşler (Ev temizliği, hasta ve çocuk bakımı, vb.)
  - 8( ) Esnaf
  - 9( ) Öğrenci
  - 10( ) İşsiz
  - 11( ) Diğer.....
- 6- Medeni haliniz?
  - 1( ) Evli
  - 2( ) Bekar
  - 3( ) Ayrılmış
  - 4( ) Eşi ölmüş
- 7- Ailenizin aylık ortalama geliri (TL)
  - 1( ) 600 TL'den az
  - 2( ) 601-1000 TL arası
  - 3( ) 1001-1500 TL arası

- 4 ( ) 1501-2000 TL arası
5 ( ) 2001 ve üzeri TL
- 8- Ailenizin ekonomik durumunu nasıl değerlendirirsiniz?
1 ( ) İyi
2 ( ) Orta
3 ( ) Kötü
- 9- Herhangi bir yerden maddi yardım alıyor musunuz?
1 ( ) Evet, ... 'den yardım alıyorum
2 ( ) Hayır
3 ( ) Eskiden yardım aldım şimdi almıyorum
- 10- Büyükşehirlere göç etmeyi düşünüyor musunuz?
1 ( ) Evet
2 ( ) Hayır
3 ( ) Fikrim yok
- 11- Büyükşehirlere göç etmeyi düşünüyor iseniz neden?
.....
- 12- Yaşadığınız yerin en önemli sorunu nedir?
.....
- 13- Şimdiye kadar kaç kez evlendiniz?
1 ( ) Hiç evlenmedim
2 ( ) ... kez evlendim
- 14- Evli iseniz nasıl evlendiniz?
1 ( ) Kaçarak
2 ( ) Görücü usulü ile
3 ( ) Flört ederek
4 ( ) Diğer belirtiniz.....
- 15- Şu anda evli iseniz nikah şekliniz nedir?
1 ( ) Resmi nikah
2 ( ) Dini nikah
3 ( ) Hem resmi hem dini nikah
4 ( ) Diğer.....
- 16- Şu anda evli iseniz eşinizle akrabalığınız var mı?
1 ( ) Evet akrabam olur
2 ( ) Hayır akrabalığımız yok
- 17- Evli iseniz veya daha önce evlilik yaptıysanız kaç çocuğunuz var?
1 ( ) Çocuğum yok
2 ( ) ..... tane çocuğum var
- 18- Elinizde olsa kaç çocuğunuzun olmasını isterdiniz?
1 ( ) Hiç çocuğum olmasın ister
2 ( ) .....tane çocuğum olsun isterdim
- 19- Ailenizde siz dahil toplam kaç kişi var?
..... kişi
- 20- Evli iseniz eşiniz ile ilişkilerinizi nasıl değerlendirirsiniz?
1 ( ) İyi
2 ( ) Orta
3 ( ) Kötü

21- Şimdiki aklınız olsa eğitiminizi hangi seviyeye kadar sürdürmek isterdiniz?

- 1( ) Okuryazar olmak istemezdim
- 2( ) Sadece okuryazar olmak isterdim
- 3( ) İlkokul
- 4( ) Ortaokul
- 5( ) Lise
- 6( ) Üniversite
- 7( ) Yüksek lisans/Doktora

22- Mümkün olsa hangi mesleği yapmak isterdiniz?

- 1( ) Ev Hanımı
- 2( ) Çiftçi
- 3( ) İşçi
- 4( ) Memur
- 5( ) Serbest Meslek (doktor, avukat,vb)
- 6( ) Günlük Geçici İşler (Ev temizliği, hasta ve çocuk bakımı, vb.)
- 7( ) Çalışmak İstemezdim
- 8( ) Diğer.....

23- Sizce kadınlar bir işte çalışmalı mı?

- 1( ) Evet çalışmalı
- 2( ) Çalışsa da olur çalışmasa da
- 3( ) Hayır çalışmamalı
- 4( ) Fikrim yok

24- Yabancı dil biliyor musunuz?

- 1( ) Evet
- 2( ) Hayır

25- Şimdiki aklınız olsa yabancı dil öğrenmek ister miydiniz?

- 1( ) Evet
- 2( ) Hayır

26- Boş zamanlarınızda ne yaparsınız? (birden fazla işaretlenebilir)

- 1( ) Boş zamanım hiç olmuyor
- 2( ) Kitap okurum
- 3( ) Ev işi yaparım
- 4( ) El işi yaparım
- 5( ) Çocuklarımla geçiririm
- 6( ) Sinema, tiyatro vb. izlerim
- 7( ) TV izlerim
- 8( ) Spor yaparım
- 9( ) Yürüyüş yaparım
- 10( ) Arkadaşlarımla muhabbet ederim
- 11( ) Ev gezmesi yaparım
- 12( ) Diğer (belirtiniz) .....

27- Hiç aile içi şiddete maruz kaldınız mı?

- 1( ) Evet
- 2( ) Hayır

28- Aile içi şiddete maruz kaldıysanız, hangi sıklıkla maruz kaldınız?

- 1( ) Ara sıra
- 2( ) Sık sık
- 3( ) Her zaman

29- Size göre hangi tür davranışlar şiddet göstergesidir? (Birden fazla işaretlenebilir)

- 1( ) Fiziksel şiddet
- 2( ) Duygusal şiddet
- 3( ) Ekonomik şiddet
- 4( ) Diğer insanlarla ilişkimin kısıtlanması
- 5( ) Cinsel şiddet
- 6( ) Sözlü şiddet
- 7( ) Yukarıdakileri hepsi (Bu seçenek okunmayacak)
- 8( ) Diğer (belirtiniz) .....

30- Bir sıkıntınız olduğunda kiminle paylaşırsınız?

- 1( ) Annemle
- 2( ) Babamla
- 3( ) Eşimle
- 4( ) Kardeşlerimle
- 5( ) Komşularımle
- 6( ) Çocuklarımla
- 7( ) Hiç kimse ile paylaşmam
- 8( ) Yukarıdakilerin hepsi (Bu seçenek okunmayacak)
- 9( ) Diğer (belirtiniz) .....

31- Akrabalarınızla ilişkileriniz nasıl?

- 1( ) Çok iyi
- 2( ) İyi
- 3( ) Normal
- 4( ) İyi değil

32- Komşularınızla ilişkileriniz nasıl?

- 1( ) Çok iyi
- 2( ) İyi
- 3( ) Normal
- 4( ) İyi değil

33- Hayatınızdan ne derece memnunsunuz?

- 1( ) Çok memnunum
- 2( ) Memnunum
- 3( ) Memnun değilim
- 4( ) Hiç memnun değilim

Lütfen aşağıdaki cümlelere “Katılıyorum” veya “Katılmıyorum” şeklinde X işareti atarak cevap veriniz.

		Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok
		1	2	3
34	Yapamayacağım hiçbir iş yoktur			
35	Eşim benim her şeyimdir			
36	Çocuklarım olmadan yaşayamam			
37	Dünyaya bugün gelsem her şey çok farklı olurdu			
38	Dünyayı gezmek isterim			
39	İyi bir işim olsun isterdim			
40	Tekrar dünyaya gelsem aynı hayatı yaşamak isterdim			
41	Eğitimin önemini geç fark ettim.			
42	Dünyayı ben yönetmek isterim			
43	Eğitimim daha iyi olsa ekonomik olarak çok daha iyi seviyede olurdu			
44	Mesleğim olsa eşim bana daha iyi davranırdı			
45	Erkek kadından daha üstündür			
46	Erkek isterse dövebilir			
47	Dünyaya tekrar gelsem erkek olmak isterdim			
48	İbadetlerimi tam yaparım			
49	Eşim üzerime kuma getirirse boşanırım			
50	Evdeki kararları erkek almalıdır, kadın da buna uymalıdır.			
51	Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir			